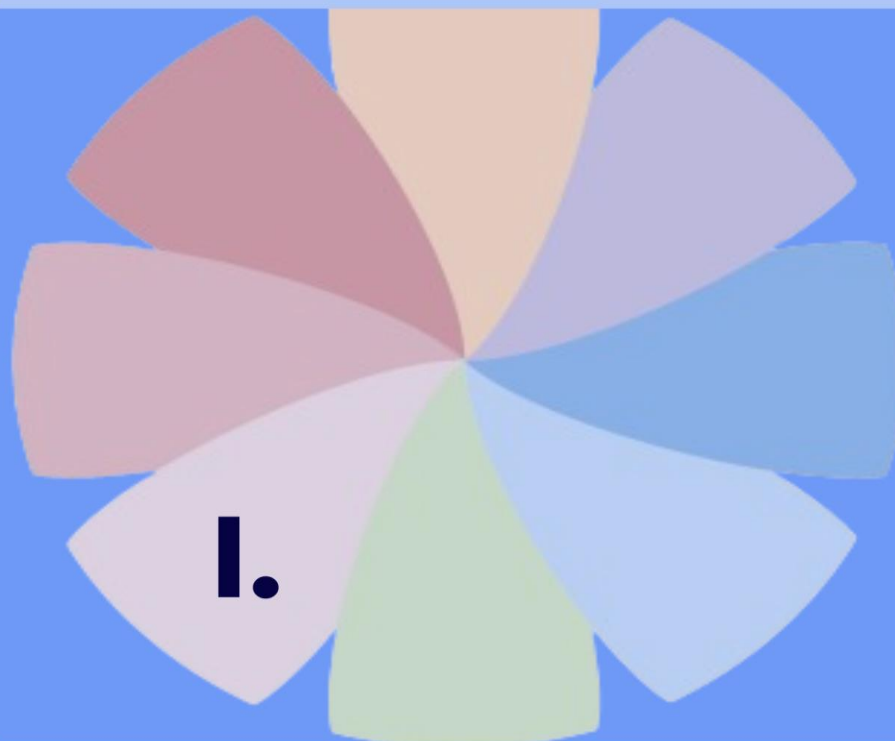

**Tanulmányok, módszertani segéd-
és háttéranyagok a
Cigány népismeret oktatásához**

Az „őshazától” Európáig ...

Az őshazától Európáig ...

Tanulmányok és oktatási segédanyagok a cigány népismeret tanításához

I.

<https://btk.pte.hu/hu/nevtud/elektronikus-tananyagok-romologia>

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet
Romológia és Nevelésszociológia Tanszék –
Romológiai Kutatóközpont

**A kiadvány a Társadalmi Esélyteremtési Főigazgatóság és a Belügyminisztérium támogatásával
valósult meg.**

Romani Nyelvi Műhely működtetése

PÁLYÁZATI AZONOSÍTÓSZÁM: ROMA-NEMZ-PED-24-0562

**TÁRSADALMI ESÉLYTEREMTÉSI
FŐIGAZGATÓSÁG**

BELÜGYMINISZTERIUM

Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék–Romológiai Kutatóközpont • 7624 Pécs, Ifjúság útja 6. • Felelős kiadó: Cserti Csapó Tibor tanszékvezető • Szerkesztő: Cserti Csapó Tibor • Lektorálta: Steklács János • Tördelés: Cserti Csapó Tibor • Borítóterv: Horváth Gergely • ISBN 978-963-626-378-2 • elektronikus kiadvány

Tartalom

<i>Előszó</i>	7
Cserti Csapó Tibor.....	
<i>A cigányság eredete – az őshaza</i>	9
Major Ágnes	
<i>A bennünk élő mítoszok. A cigányság eredetmondáinak felfedezése irodalomterápiás elemekkel</i>	29
Kocsis Zsófia.....	
<i>Romani kris</i>	41
Radvánszki Erika	
<i>Sztereotípiá, előítélet, diszkrimináció</i>	53
Láng Eszter.....	
<i>Hagyományos roma/cigány mesterségek</i>	70
Petrovicsné Lakatos Henrietta	
<i>Családi és közösségi értékek – Szokások és hagyományok</i>	78
Beck Zoltán – Andl Helga.....	
<i>„MINDEN SZÖVEG”</i>	96
Baloghné Gyurgyovics Renáta	
<i>Életmód</i>	121
Lakatos Szilvia	
<i>Romani nyelvóra</i>	186
Jakab Natália.....	
<i>Cigányok Európában</i>	191

Előszó

A hazai cigány nemzetiség számára a kultúra az identitás fenntartásának és megerősödésének alapvető feltétele. Létrejöttükkel megnőtt a nemzetiségi nevelést és oktatást végző intézmények szerepe a kultúra közvetítésében, az identitás tudatosításában. A nevelés és oktatás feladatai éppen ezért nem korlátozódhatnak csak az ismeretek átadására és a készségek fejlesztésére. Gyakorlati és sokrétűen felhasználható tudásra és a tanulói képességek fejlesztésére kell törekedni a tanórákon, amelyek egyben feltételei az értékeken alapuló cselekvésnek.

A szokások ápolása, a történelem és a jelen ismerete – mindezek az identitás nélkülözhetetlen részét képezik. Modern világunkban az emberi kapcsolatokon keresztül történő tanulás éppoly fontos, mint a tudás és az információ megszerzése, valamint cselekvési stratégiák kifejlesztése. A tantárgy sajátosságából – miszerint a család érték- és hagyománykövetítő szerepét és azok tiszteletét egyre inkább át kell vállalnia az iskolának is -, adódnak a célok és feladatok. A cigány nemzetiségi nevelést, oktatást felvállaló iskolák tanulói először élményszerű helyzetekben találkoznak a legfontosabb hagyományokkal, az életmódbeli szokásokkal és a nemzetiség kultúrájával. Ezekre az élményekre építve cselekvés- és projektorientált oktatási formákban a fokozatosság elve alapján szereznek ismereteket a nemzetiség történeleméről, néprajzáról, nyelvéről, irodalmáról és a médiáról. A népismeret tantárgy tanulása a tanulók számára lehetővé teszi, hogy toleránsak és nyitottak legyenek a mássággal szemben, amely alkalmassá teszi őket más nemzetiségek és népek elfogadására. A heti egy tanítási óra tizenkét évfolyamon keresztül intenzív és alapos ismeretszerzést és képességfejlesztést igényel a tanárok oldaláról, nem könnyű ez a feladat.

A népismeret tantárgy feladata - identitás- és értékközvetítés - hatással van a módszerek megválasztására. A nyitott oktatási formákban történő tanítás olyan ismeretszerzést biztosít, amely az élménytől a cselekvésen és megértésen át a tapasztalathoz vezet. Így fokozatosan kialakulhatnak a tanulóknál azok a kompetenciák, amelyek alkalmassá teszik őket önálló projektek lebonyolítására.

Kiadványunkban egy olyan tananyagfejlesztő tevékenységet tűzünk ki célul, amely a cigány nemzetiségi népismeretet tantárgyat tanító kollégáknak igyekszik segíteni korszerű tananyagokkal, amelyeket felhasználhatnak iskolai munkájuk során. Nem pusztán óravázlatok átadására törekszünk, ezeket tágra értelmeztük, s azon témákkal kapcsolatban, ahol lehetőségünk volt a mélyebb tudományos ismeretek, újabb kutatási eredmények ismertetésére, e tágabb kontextusba helyezve a tudományos ismeretterjesztés is célja e kiadványnak. Az óravázlatok elején a témával, azok feldolgozásával kapcsolatos információk is helyet kaptak.

Tapasztalataink szerint számos olyan kolléga van a pályán, aki a cigány népismeret tárgyat szakos diploma nélkül, más tanári végzettsége birtokában és ott szerzett szakirányos ismereteire építve oktatja. Könnyebb helyzetben vannak talán azok, akik, ha nem is végeztek romológia tanári szakon, de egyéb, a cigánysággal kapcsolatos romológiai képzés, szakirányú továbbképzés, tanfolyam révén rendelkeznek alapismeretekkel a roma, cigány népcsoport történelméről, kultúrájáról, társadalmi státusáról, nyelveiről – mindarról, ami kell egy ilyen komplex ismereteket

magában foglaló tantárgy hatékony és eredményes oktatásához. Nehezebb azok helyzete, akik autodidakta módon igyekeznek összegyűjteni a szükséges – korszerű és szakszerű – ismereteket. Bőséges a rendelkezésre álló forrásirodalom tárháza, de a szakszerűség és korszerűség szűrőjén az elérhető források nagy hányada nem megy át. Kevés, igazán jó népismereti kiadvány áll rendelkezésre, sajnos a megjelent tananyagok jó része is magán hordozza a felületes, nem letisztult, általánosító, áltudományos, forrás nélküli ismeretek sajátosságait.

Ezért is törekedtünk arra, hogy az egyes tematikus egységekhez azok számára, akik jobban szeretnék elmélyülni egy-egy tudományos problémakörben, ennek lehetőségét ajánlott szakirodalmakkal biztosítsuk. Nyilván annak, hogy az egyes témákat mélyebben, árnyaltabban, tudományosabban dolgozzuk fel a tanórákon, életkori korlátai is vannak, ezért egyes óravázlatokban törekedtünk arra is, hogy az egyes tanulói korcsoportok számára eltérő szintű és komplexitású anyagot kínáljunk.

Amit a kollégák számára kínálunk: e kiadvány rendszeressé tétele, a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Karának Neveléstudományi Intézete keretein belül alapított Romológia és Nevelésszociológia Tanszék oktatóival, s a tanszék mellett működő Romológia Kutatóközpont munkatársaival szeretnénk továbbra is segíteni a népismeretet tanító kollégák munkáját.

Jelen kiadványunk címe – Az őshazától Európáig – nem azt tükrözi, hogy ebben az anyagban végig tudnánk kísérni a cigányság vándorlásának hosszú útját. Nem ez volt a cél. Oktatási segédanyagaink az őshaza és az európai cigányság témakörei közül válogatnak, fókuszálva természetesen a magyarországi tartalmakra.

Azok számára pedig, akik szeretnék alaposabb betekintést kapni a romológia területébe, s a cigánysággal foglalkozó különböző tudományterületekbe, ajánljuk tanár szakjainkat a pécsi Romológia és Nevelésszociológia Tanszéken, ahol a Romani nyelv és kultúra, illetve a Beás nyelv és kultúra tanára szakok mind nappali, mind levelező képzési formában rendszeresen indulnak.

A szerkesztő

I.

Cserti Csapó Tibor

A cigányság eredete – az őshaza

Bevezetés

A cigány népismeret tantárgy oktatása során számos olyan terület, témakör van, amely óvatosságot, körültekintő feldolgozást és mély szakmai jártasságot kíván meg a pedagógustól. Az egyik ilyen témakör az indiai eredet, az őshaza kérdésköre.

Miközben nyilvánvalóan fontos identitásképző elem, s diákok közösségtudata szempontjából alapvető jelentőségű az Indiából való elvándorlás ténye, s az indiai kapcsolatok, számos téren óvatosan kell megközelítenünk a közbeszédben, közgondolkodásban élő sémák, s a tudományos eredmények gyakran egymásnak ellentmondó állításait.

Pont ez okozza az egyik nehézséget. A népismereti tankönyvek szerzői gyakran átveszik azt a naiv tudományos álláspontot, mely valami ős-eredeti megközelítésmódban túlzott jelentőséget tulajdonít az indiai származásnak, s az onnan hozott örökségnek. Tudatosítani kell a tanulóknak, hogy a mai európai, hazai cigányság társadalmi helyzete, szokásai, életmódja nem vezethető le, s nem magyarázható az évezredek távlatba vesző őshazából. Az azóta eltelt hosszú évszázadok alatt a cigányság, a környező társadalmakkal érintkezve, azoktól sok mindent átvett, alkalmazkodott, adott is ezekhez a kultúrákhoz.

Amikor a népismereti tankönyvek szövegében ilyesfajta megállapításokkal találkozunk, akkor fel kell arra hívni a figyelmet, hogy ezek minden alapot, s tudományos igazolást nélkülöznek:

- „*A cigányság indiai eredetét mutatja a cigányok testalkata (pl. sötét bőrszín, fekete haj), és a genetikai rokonság is. Sok olyan cigány szokás van, ami szintén az indiai eredetre utal.*” (Székely János (2011): *Cigány népismeret*, Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest <https://docplayer.hu/110156318-Radics-jozsef-farkas-maria-cigany-nepismeret-evfolyam.html>) – akkor el kell gondolkodnunk azon, vajon mely szokások ezek? Hiszen sokkal inkább megmutatkoznak pl. a hazai cigány csoportok szokásaiban, hagyományaiban, babonáiban a Kárpát-medencei hatások, s nem találunk olyat, amelyet Indiával azonosíthatnánk.
- „*Az itt élő vándorló népcsoportok, különösen az asszonyok, szeretik a színes (piros, sárga, kék, zöld) ruhákat, ahogyan ez a cigányokra is jellemző. Kedvelik a fűszeres ételeket. Nagycsaládokban, törzsekben élnek.*” (Székely János (2011): *Cigány népismeret*, Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest <https://docplayer.hu/110156318-Radics-jozsef-farkas-maria-cigany-nepismeret-evfolyam.html>) – A színes ruhák, s fűszeres ételek kedvelése számos népre jellemző, önmagában ne tulajdonítsunk ennek származástani jelentőséget!
- „*Érdemes elgondolkodni azon, hogy bárhol bukkantak is fel a romák, sohasem fegyverrel érkeztek. Talán az egyetlen nép, amelynek sosem volt hadserege! Ez kulturális bizonyítéka lehet az indiai származásnak, ahonnan a cigányok magukkal hozhatták az ahimsa – az erőszakmentesség – vallási törvényéhez való igazodást.*” (Radics József – Farkas Mária (2012): *Cigány népismeret 1-4. évfolyam*, Croatica, Budapest https://www.tankonyvkatalogus.hu/pdf/CT-7131_teljes.pdf) – Szép gondolat, de beláthatjuk, hogy a fegyvertelenséget talán a cigányok évszázadok alatt kialakult kirekesztett társadalmi státusa eredményezi, s nem a tudatban élő hindu filozófia.
- „*Mahábhárata és a Rámájána, melyeket hosszú évszázadokon keresztül szóban hagyományoztak tovább. Egyes ciganológusok* szerint a cigányok Ráma király utódai. Országuk korábbi neve Radzsputana volt. A radzsputok magukat ramadzsana (ráma) hőseitől származtatják. A cigányok Ráma királyfit tekintik ősatyjuknak. A romano csávó kifejezés Roma fiát jelenti.*” (Nagy Anna Magdolna: *CIGÁNY NÉPISMERET*. 5-6. https://www.tankonyvkatalogus.hu/pdf/CT-7135_teljes.pdf) – Merész következtetés, mert Ráma királyfi neve, s a roma népnév közt nem mutatható ki etimológiai rokonság.

- „Érdekes, hogy az európai cigányságnál SzűzMária kultusza sokszor erősebb Krisztusénál, ehhez hasonlóan a bandzsárák is inkább az istennőket tisztelik a férfi istennel szemben.” (Kiss Zoltán József CIGÁNY NÉPISMERET 7–8. https://www.tankonyvkatalogus.hu/pdf/CT-7137_teljes.pdf) – Ezek minden alapot nélkülöző, inkább mindenféle részinformációt India jelentőségének eltúlzására szolgáló retorikába betagozó állítások.

A másik nehézség, hogy a tankönyvekbe, s a tanórára hagyományosan olyan ismeretek kerülnek be, amelyek tudományosan megalapozottak, feltételezéseknek, tudományos vitáknak inkább csak a felsőbb évfolyamokon van helye. Az indiai eredet alátámasztása a kutatók által több oldalról megtörtént. A bizonyítékok közt azonban fel szoktak sorakoztatni olyan történeti forrásokat is – mint pl. a híres Bahram Góráról szóló mese -, amelyekkel kapcsolatban sok bizonytalanság felmerül. Például, hogy egyáltalán a cigányság említése történik-e meg benne? Ezekről érdemes beszélni az órán, kellő óvatossággal. A kutatók nagyobb része szokta hangsúlyozni, hogy a mai európai cigányság örökségében ott vannak a nyelvi nyomok, a genetikai markerek, de nem eredeztethetők egyenes ágon Indiából. Az évszázadok alatt a többségi társadalmakkal történő keveredés, a vándorló csoportokhoz való társadalmi lesüllyedés és odacsapódás jelentősen felhígította ezt a származástani vonalat. (ld: NAGY P. (2012) *A cigány sokkal inkább életmódot jelent, mint etnikumot*. <https://reformatus.hu/kuldetesunk/hirek/a-cigany-sokkal-inkabb-eletmodot-jelent-mint-etnikumot/> ; LADÁNYI J., SZELÉNYI I. (1997) *Ki a cigány?* *Kritika* 1997/12.sz. http://www.adatbank.transindex.ro/html/cim_pdf443.pdf) Lehet, ennek elsőre identitásromboló hatást tulajdonítunk, de az sem volna helyes, ha a tanulók elképzeléseit ezek a misztikus álomszerű információk alapoznák meg.

A harmadik nehézség, a már említett életkori sajátosságok figyelembe vétele. nyilvánvalóan nem kell mélyen az alsó tagozatos kisdíjakokkal a genetika tudományának mélységeiről, vagy a nyelvészeti etimológia módszertanának kérdéseiről beszélnünk nehéz, tudományos szakkifejezéseket használva. Könnyebben építhetünk a tanulók előzetes ismeretire az általános iskola felsőbb évfolyamain, vagy a középiskolás korosztály esetében. Éppen ezért az óravázlatban különböző színnel jelöltük meg az általános iskola 7-8. évfolyamára, s a középiskolába javasolt anyagrészeket.

A következőkben az ismeretkört egy olyan óravázlat keretében mutatjuk be, amely – a témakör szerteágazó volta miatt – elég hosszú, sok-sok különböző típusú feladattal. Valószínűleg nem sűríthető bele egyetlen tanóra kereteibe. Életkori sajátosságaiknak megfelelően válogathatunk ezekből a feladatokból.

Igyekeztünk változatos típusú feladatokat tervezni, amelyek egy része alapszintű IKT felhasználói ismereteket igényel. Ezek hagyományos tantermi eszközökkel is kivitelezhetők, feldolgozhatók. A feladatok jó része egyéni, páros, vagy csoportmunkában is értelmezhető, versenyszerűen is lebonyolítható.

A tananyagegység feldolgozásához ajánlunk egy szakirodalmat, amely segíti a témakörben való szakmai elmélyülést.

Az óra címe: *A cigányság eredete – az őshaza*

A pedagógus neve: ...

Tantárgy: Cigány népismeret

Évfolyam: 7-8. évfolyam, 9-10. évfolyam

órakeret: 15 óra, 12 óra

Tanítási egység: Múlt és jelen

Előző óra: ...

Következő óra: ...

Iskola: ...

Osztály: ...

Az óra típusa: új ismeretek feldolgozása

Az óra cél - és feladatrendszere:

A tanuló:

- képes tájékozódni a történelmi időben
- ismeri és értelmezni tudja a múlt és a jelen cigányságot érintő folyamatait
- megismeri a cigányság őseinek vándorlási útvonalát
- bemutatja térképen a vándorlás lehetséges útvonalait
- megismeri a cigányság történelmének főbb mozzanatait az őshazától Európáig

Nevelési cél: identitáserősítés, állampolgári nevelés

Oktatási cél: ismerje meg a tanuló a cigányság őshazáját, tudja elhelyezni a térképen, ismerje meg az indiai származást alátámasztó tudományos bizonyítékokat, ismerje ezek bizonytalan kérdéseit!

Didaktikai cél:

Új ismereteket kialakító és feldolgozó tanóra, szövegértés, lényegkiemelés, logikai, kritikai gondolkodás fejlesztése, anyanyelv-fejlesztés, vitakultúra, érveléskultúra fejlesztése

Tantárgyi koncentráció:

belső cc: cigányság vándorlása, cigány nyelv, cigány kultúra, jelképek

külső cc: történelem, biológia, irodalom, földrajz

Főbb fogalmak, összefüggések, topográfia: India, Punjab, nyelvrokonság, nyelvfa, biológiai rokonság, vércsoport, gén

Taneszközök:

Tankönyv: ...

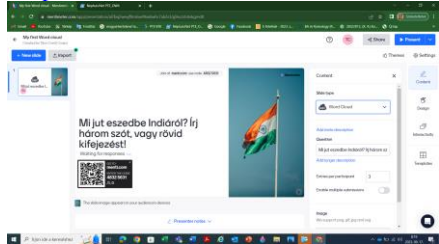
Munkafüzet: ...

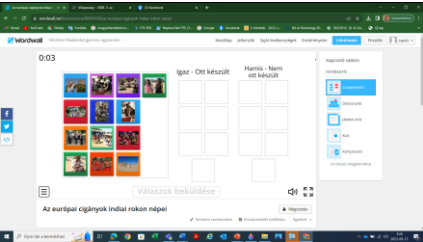
Szemléltető képek, térképek: ppt diador...

A tananyagegység feldolgozásához ajánlott szakirodalom
Cserti Csapó Tibor: <u>A hazai cigányság területi, társadalmi megjelenítése a tankönyvekben. A tankönyvszerző dilemmái.</u> DOI: https://doi.org/10.1556/2063.32.2023.2.9 <i>Educatio</i> , Volume 32 (2023): Issue 2 (Jun 2023): Tér és iskola – Space and School. Editors: Katalin Forray R. and Roland Hegedűs, Pages: 304–317. Print ISSN: 1216-3384, Online ISSN: 1419-8827 A hazai cigányság területi társadalmi megjelenítése a tankönyvekben. in: <i>Educatio</i> Volume 32 Issue 2 (2023) (akjournals.com) https://akjournals.com/view/journals/2063/32/2/article-p304.xml
Megjegyzések az oktatónak
Az óravázlatban különböző színnel jelöltük meg az általános iskola 7-8. évfolyamára, s a középiskolába javasolt anyagrészeket.   Valószínűleg nem sűrítethető bele egyetlen tanóra kereteibe az összes feladat. Életkori sajátosságainak megfelelően válogathatunk ezekből a feladatokból.   Igyekeztünk változatos típusú feladatokat tervezni, amelyek egy része alapszintű IKT felhasználói ismereteket igényel. Ezek hagyományos tantermi eszközökkel is kivitelezhetők, feldolgozhatók. A feladatok jó része egyéni, páros, vagy csoportmunkában is értelmezhető, versenyszerűen is lebonyolítható.   A tananyagegység feldolgozásához ajánljuk a fenti szakirodalmat, amely segíti a témakörben való szakmai elmélyülést.

Kerettanterv
A cigány, beás, romani nemzetiségi nevelés-oktatás kerettantervei https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat/nemzetisegi_nevelas_oktatas_kerettantervei/cigany_beas_romani

Időkeret	Az óra menete	Nevelési – oktatási stratégia			Megjegyzések
		Módszerek	Tanulói munkaformák	Eszközök	
Ráhangelődés					
5-6 perc	PUZZLE Nyissátok meg az alábbi linket, ahol egy térkép puzzle vár rátok. Mit ábrázol a térkép? https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=38a64ce2425c	tanári utasítás	egyéni munka	okostelefon/tanulói laptop 2. dia 	A kirakandó térkép: India A puzzle nehézségi foka változtatható. Időre, versenyszerűen is játszható.

5-8-perc	SZÓFELHŐ Mi jut eszedbe Indiáról? Írj három szót, vagy rövid kifejezést!	tanári utasítás	egyéni/páros munka	okostelefon/tanulói laptop 3. dia 	A mintafeladat linkje: https://www.mentimeter.com/app/presentation/al7byj2wevjf9cn6xef4xebwhc7ab2s3/g9oczrtotvkg/edit Új szófelhő generálható: https://www.mentimeter.com/ diákoknak belépés a generált kóddal: 48326531, vagy QR kóddal
Jelentésteremtés					
	BIZONYÍTÉKOK I. Antropológiai kutatások			4. dia 	

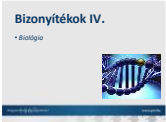
8-10 perc	KÉPKERESŐ Olvassátok el az alábbi szövegeket, amelyek a kutatók által az európai cigányok rokonainak tartott Indiában élő népcsoportokról szólnak! Az alábbi linken található képpárosító játék segítségével válogassátok szét, mely képek készültek e népek közt, s melyek nem készülhettek ott! https://wordwall.net/hu/resource/60543559	tanári utasítás frontális/kooperatív munka	egyéni/páros/csoport munka	okostelefon/tanulói laptop 5-6. dia	szövegek: <i>Több kutató más és más csoportot tekint a cigányság indiai rokon népeinek. Közülük néhány csoport nagy valószínűséggel valóban rokona lehet a cigányoknak. A bandzsárák egyértelműen cigánynak tekintik magukat, és a nyelvi és kulturális párhuzamok valóban tagadhatatlanok. Legtöbbjük vándorló életmódot folytat. Kézművességgel, kereskedelemmel, zenéléssel, táncolással foglalkoznak. Létszámukat 20 és 30 millió közöttire becsülik. (Kiss Zoltán József (2021): CIGÁNY NÉPISMERET 7–8. Oktatási Hivatal, Budapest https://www.tankonyvkatalogus.hu/pdf/CT-7137_teljes.pdf)</i> <i>India szerte élnek nomád kasztok és törzsek, akik hasonlítanak a cigányokhoz életmódjukban, szokásaikban, foglalkozásukban és karakter jegyeikben, de azon dialektusokat beszélik, ahonnan jöttek, vagy ahol élnek. Egymástól teljes mértékben különböző titkos nyelveket beszélnek – különféle kitalált zsargonokat, melyek egyáltalán nem hasonlítanak a Romani nyelvre. (Lakatos Dóra: Indiai cigányok, avagy életre kelt európai „cigány mítoszok” Indiában.</i>

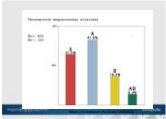
				http://epa.niif.hu/01200/01273/00047/pdf/20080606112543.pdf) <i>Az itt élő vándorló népcsoportok, különösen az asszonyok, szeretik a színes (piros, sárga, kék, zöld) ruhákat, ahogyan ez a cigányokra is jellemző. Kedvelik a fűszeres ételeket. Nagycsaládokban, törzsekben élnek. Egymást testvérként kezelik. Így köszönnek: 'Testvér vagy?', akárcsak sok helyütt a cigányok. Gyakori mesterségük a kovács, a zenész, a jóvendőmondó, viszont nincsenek földjeik, soha nem voltak földművesek. (Székely János (2011): Cigány népismeret, Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest https://docplayer.hu/110156318-Radics-jozsef-farkas-maria-cigany-nepismeret-evfolyam.html)</i> <i>A romák őshazája India északnyugati része, különösen a mai Pandzsáb, Radzsasztán és Gudzsarát államok. Ezekben az indiai államokban ma is több olyan nép él, amely sok hasonlóságot mutat a cigányokkal, egyesek "indiai cigányokként" is emlegetik őket. E népek elkülönítik magukat a letelepedettek társadalmától, sőt a hagyományos indiai kasztrendszeren is kívül állnak, "kaszton kívüliek". Lélekszámuk India egész területén a 30 milliót is meghaladja. A dombák, kandzsrik és baigák hindu vallásúak, míg a gormatik az iszlám vallást követik. A részben Gudzsarát államban élő dombák nevének eredete ugyanaz, mint a romáké (dom = "ember"). Sokan ma is nomád vándorok, akik szolgáltatásokat is nyújtanak. Fő mesterségeik</i>

					<i>a lókupeckedés, patkolókovácsság, fémművesség, vándorzenélés, tánc, utcai mutatványosság, bűvészs- és zsonglőrmutatványok, jóslás. Élesen elhatárolják magukat a letelepült lakosságtól, az asszonyaikat a cigányokéhoz hasonló színpompás öltözetük is megkülönbözteti a többi néptől. (https://roma-es-nemzetisegi-hagyomanyok7.webnode.hu/a-ciganyok-tortenete/)</i>
	BIZONYÍTÉKOK II: Történeti források			 7. dia	
5-8 perc	SZÖVEGÉRTÉLMELMEZÉS Olvassátok el az alábbi történetet, amit Hamzaal Iszfahán arab történetíró jegyzett le i. sz. 950 körül és Firdauszi perzsa költő is megemlíttette egy költeményében! - Mit gondoltok a történetről? - Igazolja ez a szöveg, hogy biztosan cigányokról van benne szó? - Hogy nevezik a szerzők a csoportot? - Mennyire támasztja alá a cigányokról szóló előítéleteket? - Helyes-e életmód alapján beazonosítani egy népcsoportot?	frontális / kooperatív munka	vita	8-9. dia 	szöveg: Bahrám Gó (421–438) perzsa király Indiából hozatott muzsikásokat, hogy szórakoztassák alattvalóit, ők a zottik. Az arab világban ma is így hívják a cigányok egy csoportját. Az uralkodó búzát, marhát és szamarat adott nekik és szétküldte őket országában, hogy műveljék a földet és muzsikáljanak, azok azonban felélték az összes adományt, mire a király szélnek eresztette őket, hogy mindefelé utazzanak és zenéljenek. Majd mintegy ötven évvel később Firdauszi is említést tesz a történetről. Ő luriknak nevezi az Indiából bevándorló csoportot. (Hamzaal Iszfahán arab történetíró i. sz. 950 körül)

	BIZONYÍTÉKOK III. Nyelvészet			10. dia 	

8-10 perc	CSOPORTOSÍTÁS <i>Olvassátok el a szöveget a romani (cigány nyelv) rokon nyelveiről!</i> <i>Az olvasott szöveg alapján csoportosítsátok az alábbi linken elérhető feladatban a nyelveket!</i> https://wordwall.net/hu/resource/60665966	frontális/kooperatív munka	egyéni/csoportos munka	11. dia	szöveg: <i>Az Európában élő cigányok, romák jelentős részének fennmaradt és használt nyelvváltozatait (a romani nyelv variánsai) az indoeurópai nyelvcsalád ind ágának Észak-Indiában jelen lévő nyelvei közé sorolja a legtöbb nyelvész. Ilyen nyelvek Európában a spanyolországi gitanok által beszélt kalo, a franciaországi manushok nyelve, a német nyelvterületen élő szinto, vagy az oláh cigány nyelv hazai változatai (a lovári, colári, kelderás, csurári...).</i> <i>A beások nyelve egy nyelvújítás előtti román régi nyelvváltozatból alakult ki a 19-20. század során, feltételezhetően korábbi nyelvüket elveszítették. Ezért a beást az indoeurópai nyelvcsalád latin nyelvei közé sorolják, a mai románhoz hasonló nyelvként.</i>

2-3 perc	NYELVFA A korábbi szöveg információi alapján rajzoljátok be az indoeurópai nyelvcsalád fájára a romani és a beás nyelv levélkéjének helyét!	frontális	egyéni/csoportos munka	12. dia fénymásolt nyelvfa	megoldás: 13. dia
5-8 perc	SZÓKERESŐ Az alábbi táblázatban magyar szavakat láttok, illetve azok megfelelőit a szanszkrit, hindi nyelvben és különböző romai nyelvváltozatokban. Figyeljétek meg az alaki hasonlóságokat!	frontális/kooperatív munka	egyéni/csoportos munka	14. dia 	
	BIZONYÍTÉKOK IV. Biológia			15. dia 	
1-2 perc	A biológia tudománya több módon alátámasztotta az európai cigányok indiai leszármazási kapcsolatait.	tanári közlés		16. dia 	

4-6 perc	DIAGRAM ELEMZÉS Mit tudtok a vércsoportokról? Miért fontos ezek ismerete? Figyeljétek meg az oszlopdiagramon az egyes vércsoportok hazai előfordulási gyakoriságát!	frontális	egyéni munka	17. dia	Vérünk sejtjein vannak olyan jelölő markerek (A, B, AB, vagy O), (illetve Rh+, Rh-), amelyek segítenek felismerni a saját vércsoportot. Ezeknek a vércsoportoknak a megoszlása az egyes népeknél nem egyforma.
4-6 perc	TÉRKÉPELEMZÉS Vizsgáljátok meg az alábbi térképeket, amelyek az A, a B és a O-ás vércsoport előfordulási különbségét ábrázolják a Földön! Mit gondoltok, az európai cigányság vérében ezek megoszlása mely terület népeivel egyezik meg?	frontális/kooperatív munka	egyéni/páros/csoport munka	18. dia	
3-4 perc	DIAGRAM ELEMZÉS Figyeljétek meg az oszlopdiagramon, hogyan oszlanak meg ennek a génváltozatnak a típusai a magyarországi nem roma, roma, illetve az indiai lakosságban! A romáké melyikre hasonlít inkább?	frontális	egyéni/páros munka	19. dia	Génjeink egy-egy tulajdonság eltérő variációit hordozzák. Ezeket alléleknek hívjuk.

10 perc	IGAZ-HAMIS Olvassátok el az alábbi szövegeket, amelyek a genetikai vizsgálatok eredményeit mutatják be!	frontális/kooperatív munka	egyéni/csoportmunka	20. dia	szöveg: <i>Változatos nyelvezete, életmódja és vallása ellenére genetikailag közel áll egymáshoz az Európában szétszórta élő roma népesség, állapította meg a cigányság eredetét minden eddigénél részletesebben kutató nemzetközi vizsgálat. Az európai bevándorlás nagyjából 1500 évvel ezelőtt indult meg, amikor egy kisebb csoport útra kelt Északnyugat-Indiából.</i> <i>A genetikai vizsgálatok most megerősítették a nyelvtudományi eredményeket: 13 országból gyűjtött DNS-minták vizsgálatával igazolták az indiai származást, és pontosították a vándorlásukra vonatkozó adatokat is. A genetikai vizsgálatok megerősítették a romák indiai származását.</i> <i>A vizsgálatok során a genetikai állományban lévő pontmutációkat (kb. 800 ezer SNP-t), illetve ezek mintázatait térképezték fel, és az így kapott eredményeket vetették össze a romákkal együtt élő népcsoportok, illetve a ma Észak-Indiában élő emberek ugyanilyen vizsgálati eredményeivel.</i> (A cigányok génjei is Indiába mutatnak [origo]2012. 12. 06. 19:26 https://www.origo.hu/tudomany/20121206-genetikai-vizsgalat-indiabol-jottek-az-europai-romak-1.html) <i>A genetikai vizsgálatok szerint az Európában élő 8-10 millió romani cigány körülbelül ezer éve vándorolhatott ki Indiából egy kisebb népcsoportból – állítja Luba Kalaydijeva, a Nyugat-Ausztráliai Egyetem kutatója.</i>

					<i>A kutatás célja annak megbecsülése volt, hogy az eredeti népcsoport mikor tűnt fel és mikor szakadt szét különböző csoportokra. A kutatók a genetikai mutációt hordozó kromoszómák elváltozásai alapján megállapították, hogy az eredeti népcsoport 32-40 generációval ezelőtt, azaz 800-1000 évvel ezelőtt szakadhatott szét.</i> <i>A kutató 1100 európai roma DNS-mintáját vizsgálta meg, amit indiai mintákkal vetett össze. A vizsgált genetikai eltérések megerősítették, hogy a cigányok Indiából indulhattak vándorútra, és a kivándorolt populáció létszáma valószínűleg ezer fő alatt volt.</i> (Újabb bizonyíték a cigányok indiai származására http://www.ng.hu/Civilizacio/2004/09/Ujabb_bizonyitek_a_ciganyok)

3-5 perc	Döntsétek el a szöveg alapján, igazak, vagy hamisak-e a következő állítások!	frontális	egyéni/páros munka	21. dia https://wordwall.net/hu/resource/61042037	állítások: Több kutatás is vizsgálta a cigányság indiai genetikai rokonságát. - igaz Európa összes országából gyűjtöttek genetikai mintát. - hamis A genetikai vizsgálatok alátámasztották az indiai eredetet. - igaz A génállomány pontmutációit elemezték a kutatók. - igaz A gének változásai alapján kb. ezer évvel ezelőttre teszik a kivándorlást. - igaz Az elvándorlás óta 20-25 generációnyi idő telt el. - hamis Az elvándorló csoportot több százezer főre becsülik. - hamis

Reflexió					
3-5 perc	VÉLEMÉNNYILVÁNÍTÁS - Álljatok fel! A terem jobb oldalára álljanak azok, akik a néprajz által leírt indiai népek jellemzői alapján igaznak véli a cigányság indiai eredetét! A terem bal oldalára, akik kételkednek! - Menjenek a terem jobb oldalára, akik a nyelvészeti kutatások alapján igazoltnak látják az indiai őshazát, balra, akik nem! - Jobbra álljanak, akik a biológiai jellegzetességek alapján igaznak vélik az indiai eredetet, balra, akik nem! - jobbra menjenek, akik a történeti leírások alapján elfogadják az őshazát, jobbra, akiket nem győztek meg e dokumentumok!	frontális	egyéni munka		Remélhetőleg folyamatos mozgás várható a teremben, ami igazolja azt, hogy a tudomány sem tud minden esetben elfogadható és egyértelműen meggyőző megállapításokat tenni.

2-3 perc	ÖSSZEFOGLALÁS A mai óra témái alapján hasonlíthatjuk az indiai őshaza mítoszát egy suszterszékhez, amit négy tudományterület igyekszik négy lábbal megtámasztani: két gyenge és ingatag láb a néprajz és a történettudomány, két erősebb, stabilabb láb a nyelvészet és a biológia.	tanári közlés		22. dia	
1-2 perc	HÁZI FELADAT Válasszatok ki a hazai cigány csoportoknál ritkán előforduló öröklött betegségek közül tetszés szerint kettőt-kettőt és az internetről gyűjtsetek információkat, milyen megbetegedések ezek? Milyen gyakran fordulnak elő? Stb.	frontális	egyéni/páros munka	23-24. dia	A ritka genetikai betegségek - mint nevük is mutatja – nagyon ritkán fordulnak elő. Pont emiatt lehet a gyakorisági arányuk segítségével igazolni egyes népcsoportok közös leszármazását, rokonságát. Olyan ritkák, hogy legtöbbször magyar elnevezése nincs is, csak tudományos neve.

II.

Major Ágnes

A bennünk élő mítoszok. A cigányság eredetmondáinak felfedezése irodalomterápiás elemekkel

9. évfolyam

Bevezetés

Az **eredetmonda** vagy **eredetmítosz** olyan történet, amely egy adott népcsoport, kultúra, természeti jelenség vagy szokás eredetét magyarázza meg, és gyakran magasztos, szimbolikus vagy transzcendens elemekkel tarkított. Ezek az elbeszélések közösségi hiedelmeket, értékeket és identitást közvetítenek, és jellemzően generációkon keresztül szóban adódnak tovább, szerves részeivé válva a közösség hagyományainak és világképének.

Az eredetmondák számos népcsoport kultúrájában központi szerepet töltenek be, mivel segítenek a közösség tagjainak megérteni, honnan származnak és milyen jelentőséggel bírnak szokásaik, hitviláguk. Az ilyen történetek célja nem pusztán a származás megmagyarázása, hanem a közösség értékeinek, erkölcsi elveinek és világnézetének átörökítése. Gyakran a természetfeletti elemekkel átszőtt mondák különböző metaforákat használnak, amelyek szimbolikusan tükrözik a közösség önértelmezését.

Az eredetmítoszok típusai sokfélék lehetnek, de leggyakrabban az alábbiakat találjuk meg:

1. **Világteremtő mítoszok** – Az univerzum, a világ és a benne található élőlények keletkezését tárgyalják. Ezek gyakran isteni lények, vagy hatalmas természeti erők által teremtett világot írnak le, amelyből az emberi élet és a kultúra kinőtt. Ilyen például az ókori görög mitológiában szereplő Gaia és Uranosz története, amely a világ keletkezését meséli el.

2. **Népcsoport vagy közösségi eredetmítoszok** – Ezek a történetek egy adott nép vagy törzs eredetét és létrejöttének körülményeit mesélik el. Ilyen mítoszok segítenek az adott népcsoport identitásának és hovatartozásának meghatározásában, és gyakran a választott nép ideáját közvetítik. Például a zsidó hagyományban Ábrahám és az ígéret földjének története magyarázza meg a zsidó nép eredetét és küldetését.
3. **Természeti jelenségek eredetmondái** – Számos természeti jelenség, mint például a vihar, a szivárvány, vagy akár egy konkrét földrajzi képződmény, szintén eredetmítosz tárgyát képezheti. Ezek a mítoszok egyfajta magyarázatot nyújtanak az ismeretlenre, és a természeti világ rendjét az emberi értelem számára értelmezhetővé teszik.
4. **Társadalmi intézmények és szokások eredetmítoszai** – Egyes mítoszok a társadalmi szokások, törvények vagy egy adott közösség rituáléinak eredetét magyarázzák el. Ezekben a történetekben gyakran szerepelnek isteni utasítások vagy hősök, akik az emberiség számára elhozzák a tudást és a szabályokat, amelyek az életük rendjét megszabják.

A **külső és belső eredetmondák** közötti különbség elsősorban az, hogy ki alkotja és milyen szemszögből meséli el a népcsoport eredetét.

- **A külső eredetmonda** egy népcsoportot kívülálló, más népek nézőpontjából magyaráz meg, gyakran olyan elemekkel, amelyek idegenséget, másságot vagy misztikumot sugallnak. Az ilyen mondák többnyire távoli, titokzatos helyekhez (például Indiához) kötik az adott közösséget, vagy olyan tulajdonságokat és képességeket társítanak hozzá, amelyeket a külső világ rendkívülinek vagy egzotikusnak tekint. Ez a típus gyakran idealizált, romantikus vagy éppen félreértésen alapuló képet ad a népcsoportról, esetenként sztereotípiákat erősítve.
- **A belső eredetmonda** ezzel szemben az adott közösség saját, belső nézőpontjából értelmezi az eredetét, saját hiedelmeit, értékeit és identitását keresztül. A belső eredetmondák inkább az önazonosságot és az összetartozást erősítik, és gyakran egyedi tulajdonságokat emelnek ki, például fontos történelmi vagy mitikus alakokkal, hősekkel vagy isteni eredetű hiedelmekkel. Ezek az elbeszélések pozitív, méltóságteljes és erőteljes képet festenek a közösségről, amelyet saját maga hozott létre és fogad el, így sokkal személyesebb és közösségépítőbb jelleggel bír.

Saját népünk eredetmondáinak megismerése kulcsfontosságú a kritikai gondolkodás szempontjából, mert lehetővé válik, hogy ezeket a történeteket ne csupán elfogadjuk, hanem kérdéseket tegyünk fel róluk: kik alkották meg őket, mi volt a céljuk, és hogyan hatottak az egyéni és kollektív önképünkre? Ezzel képessé válunk arra, hogy megkülönböztessük a valós történelmi tényeket a kulturális mítoszoktól, tudatosabban formáljuk identitásunkat, és nyitottabban viszonyuljunk más népek eredetmítoszaihoz is.

Az óra címe: *Bennünk élő mítoszok. A cigányság eredetmondái*

A pedagógus neve: Major Ágnes

Tantárgy: Cigány/roma nemzetiségi népismeret népismeret

Évfolyam: 9. évfolyam

órakeret: 2 óra

Tanítási egység: Múlt és jelen

Előző óra: Új témakör első órája

Következő óra: A cigányság eredete, az őshaza

Iskola: ... Osztály: ...

Az óra típusa: új ismeretek feldolgozása

Az óra cél - és feladatrendszere:

A tanuló:

- megismeri az eredetmonda, eredetmítosz fogalmát, fajtáit
- képes különbséget tenni a külső és belső eredetmondák között, azokat a kritikai gondolkodás szempontjából értelmezni tudja,
- megérti az eredetmondák kulturális, egyéni és közösségi jelentőségét
- képes összefüggésbe hozni az eredetmonda szimbolikus tartalmát önreflektív módon saját identitásának elemeivel
- nyitottá válik saját és társai tapasztalatainak, érzéseinek, gondolatainak megismerésére az irodalomterápiás szemléletnek köszönhetően

Nevelési cél: identitáserősítés, kritikai gondolkodás fejlesztése, önismeret, önbizalom, empáta

Oktatási cél: ismerje meg a tanuló a cigánysággal kapcsolatos legismertebb eredetmondákat, legyen képes azokat tágabb kontextusban értelmezni.

Didaktikai cél:

Új ismereteket kialakító és feldolgozó tanóra, szövegértés, lényegkiemelés, logikai, kritikai gondolkodás fejlesztése, anyanyelv-fejlesztés szóban és írásban, önismeret, társas kapcsolatok fejlesztése, empátia fejlesztése.

Tantárgyi koncentráció:

belső: a cigányság eredete, vándorlása, cigány nyelv, cigány kultúra, előítélet, sztereotípiák, közösségi értékek, identitás

külső: magyar nyelv és irodalom, történelem, állampolgári ismeretek, etika

Főbb fogalmak, összefüggések: eredetmonda, eredetmítosz, külső és belső eredetmonda, előítélet, sztereotípiák

Taneszközök:

Tankönyv: -

Munkafüzet: -

Szemléltető képek, térképek: ppt diasor, interaktív feladatok, eredetmondák szövegei, videók (youtube)

A tananyagegység feldolgozásához ajánlott szakirodalom
Fábiánné Andrónyi Katalin., Romológia., L'Harmattan Kiadó. 2015   Székely János: Cigány népismeret. Te del o Del baxt! Szent István Társulat, Budapest, 2010.   https://www.szaktars.hu/szentistvantarsulat/view/szekely-janos-cigany-nepismeret-te-del-i-del-baxt-2010/?pg=13&layout=s   Radics József, Farkas Mária: Cigány népismeret 1-4. 2012.   Ligeti György: Cigány népismeret 7-12., Műszaki Kiadó, Budapest, 2012.
Megjegyzések az oktatónak
A cigány népismeret tankönyvek jellemzően nem, vagy alig tartalmaznak kitekintést az eredetmondák, eredetmítoszok témájában, azonban nyilvánvalóan fontos részét képezik a népismeret tárgynak. A téma illeszkedhet esetleg az irodalmi ismeretekhez is, de jelen óravázlat azt az utat jelzi, mely inkább a történelmi betekintés elé helyezi. A döntés mögött az az indok húzódik, miszerint a 9. évfolyamon szükségesebbnek látszik tárgyalni a témát egyrészt a tanulók életkori sajátosságaihoz igazodva, de a tantárgyi (magyar nyelv és irodalom) kapcsolódása is szorosabb.   Ettől függetlenül természetesen érdemes kitérni a szövegek irodalmi megalkotottságának, fikciós voltának kérdéseire is.
Kerettanterv
A cigány népismeret, beás, romani nemzetiségi nevelés-oktatás kerettantervei: https://www.oktatas.hu/koznevels/kerettantervek/2020_nat/nemzetisegi_neveles_oktatas_kere_ttantervei/cigany_beas_romani

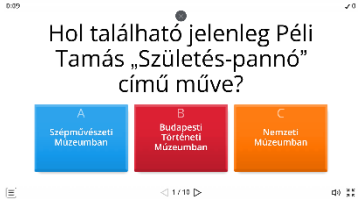
Óra menete

Időkeret	Az óra menete	Nevelési – oktatási stratégia			Megjegyzések
		Módszerek	Tanulói munkaformák	Eszközök	
Ráhangolódás					

5 perc	Előzetes ismeretek mozgósítása: Mit tudnak a tanulók a műfajról eddigi tanulmányai alapján? Kérdések: Mi az eredetmonda? Milyen fajtái vannak (belső és külső eredetmondák)? Definíció: Eredetmonda fogalma, különbség a belső és külső eredetmondák között. Csoportos beszélgetés: Miért fontosak az eredetmondák egy közösség számára?	tanári kérdések, kötetlen beszélgetés tanári magyarázat	egyéni munka, beszélgetés	<i>okostelefon, tanulói laptop ppt</i> 1-2.dia 3-4.dia	A tanulók a Mentimeter alkalmazás segítségével gyűjtik össze előzetes ismereteiket. A bevezető beszélgetés során érdemes a tanulók magyar nyelv és irodalom tantárgyi ismereteire támaszkodni, hiszen a 9. évfolyam első tanegysége ezzel foglalkozik. Ismeretekkel rendelkeznek más népek mítoszairól (görög, római, babiloni, zsidó-keresztény, magyar, stb.) A szaktárgyi ismeretek megbeszélésével párhuzamosan fontos helyet adni az egyéni megéléseknek, véleményeknek is.

					Itt kap helyet az elméleti bevezető tanári magyarázattal, melynek célja az irodalmi ismeretek kiegészítése, a fókusz áthelyezése népismereti jelleggel.
Jelentésteremtés					
15 perc	Eredetmondák bemutatása A Nap és a Hold története Olvasás: A történet bemutatása, a Nap és a Hold közötti kapcsolatáról, és a teremtésről. Beszélgetés: Milyen érzelmeket ébreszt bennetek a történet? Hogyan jelenik meg a természet a mítoszban? Az ember teremtése (cigány eredetmonda) Olvasás: Részletes bemutatás a Jóisten teremtési kísérleteiről.	felolvasás, video, hanganyag megtekintése, meghallgatása, kötetlen beszélgetés	egyéni munka, közös megbeszélés	5-8. dia	A történetet felolvashatja tanár vagy egy jól olvasó diák is, ugyanis jó, ha élő szóval is hallják a diákok. A történeteket megbeszélés követi, melyek a jelzett kérdésekből indulnak ki, de természetesen más irányt is vehetnek. A cél, hogy a tanulók saját érzéseiket, véleményüket kifejthessék, egyéni értelmezést is adhassanak a történetnek. Elő kell segíteni, hogy a történet bizonyos részeiben saját magukat fedezhessék fel. (Az ellenérzések is fontosak, és lehet róluk beszélni.)

15 perc	Beszélgetés: Milyen tanulságokat vonhatunk le a teremtés folyamatából? Miért fontos a cigány identitás szempontjából? Valaha madarak voltunk Olvasás: A történet ismertetése a madarak életéről és az emberré válásról. Beszélgetés: Milyen üzenete van a szabadságnak és a választásnak a történetben?				Törekedjünk az ítélkezésmentes meghallgatásra és támogassuk ebben a tanulókat is! A Valaha madarak voltunk kisfilm szövegét magyar és romani nyelven egyszerre halljuk. Ha lehetőség van rá, térjünk ki a tanulók ezzel kapcsolatos gondolataira is! (Mit adott hozzá a történethez és az eredet értelmezéséhez a két nyelven egyszerre hallott mese?) Az ember teremtése és a Valaha madarak voltunk történeteket animációs filmként is megtekinthetjük. https://www.youtube.com/watch?v=fsF-DZk6nOE&list=PLg_AyQoUGXhwAwZISRqBunyvjN4INQuR&index=1 https://www.youtube.com/watch?v=At-5EtFrW3Q
	Interaktív feladat (20 perc) Padlet használata: Diákok megosztják gondolataikat az eredetmondákkal kapcsolatban. Kérdések: Melyik történet tetszett a legjobban és miért? Hogyan kapcsolódik a ti életetekhez?			9. dia	A tanulók a Padlet alkalmazás segítségével osztják meg reflektív módon gondolataikat. Bátoríthatjuk őket a szöveges megosztás mellett képek, zenék, esetleg videók megosztására is, hiszen asszociációink sokfélék lehetnek.

15 perc	Péli Tamás: Születés	szövegértés	egyé- ni olva- sás, kvíz kitöl- tése, meg- beszé- lése	<i>tanulói laptop, okostelefon</i> 10. dia	A következő blokk a pannó keletkezéstörténetének rövid bemutatásával kezdődik. Érdekes kitérni a témára, az eredeti helyszínre – hiszen mindkettő identitásteremtő funkcióval bír. Érdekes a beszélgetést illusztrálni a festmény monumentális méreteit érzékeltető fényképpel is. Az interneten található újságcikk jó összefoglalót tartalmaz egy aktualitással kapcsolatban mind az alkotóról, mind a festményről, annak jelentőségéről. Elolvasás után a tanulók egyszerű Wordwall kvíz segítségével ellenőrizhetik a megértést.

20 perc	Kreatív írás (30 perc) Kiindulópont: Péli Tamás "Születés" című képe. Feladat: A diákok válasszanak ki egy alakot a képről, és az ő szemszögükből írjanak egy rövid történetet, amely az eredetmonda elemeit tükrözi. Irodalomterápiás megközelítés: Kérjük őket, hogy tükrözzék saját érzéseiket és tapasztalataikat az írásban.	kreatív írás	önál- ló tanú- lói mun- ka	<i>tanulói laptop, okostelefon</i> <i>fűzet, íróeszköz</i> 11. dia	A kép nagy felbontású változatát aztán használhatják a tanulók a kreatív írás során is: ránagyíthatnak az alakokra, megfigyelhetik szerepüket, elhelyezkedésüket, kontextusukat is. Szorgalmazzuk a kézírást!
10 perc	Megosztás és reflektálás Csoportos megosztás: A diákok felolvassák a történeteiket. Beszélgetés: Mit tanultatok az írás közben? Milyen érzelmeket tapasztaltatok?	megbeszélés, megosztás, reflektálás	egyé- ni mun- ka, közös meg- beszé- lés		A megosztás nem kötelező. Felajánlhatjuk annak lehetőségét is, hogy adott tanuló ne a szöveget olvassa fel (ha nem akarja), hanem reflektáljon saját, írás közben megjelenő érzéseire, attitűdjére.
Reflektálás					

III.

Kocsis Zsófia

Romani kris

Tanítási dráma, az Infamia című lengyel sorozat alapján

Tantárgy: cigány népismeret

Időtartam: 2x45 perc

Évfolyam: 9. 10. évfolyam

Fókusz: Az óra során azt a kérdést feszegetjük, hogyan hat a társadalom és a kultúra a fiatalokra? Van-e a fiataloknak választása? Hogyan és mennyire tudják megváltoztatni a környező társadalmat? Mindezt egy zárt kultúra szereplőin keresztül.

Az óra célja: megismertetni egy szerepjátékon keresztül a zárt oláh cigány csoportok törvényeit, kulturális sajátosságait

Életkor: 15-18 év

Drámapedagógiai jártasság: nem szükséges

1. Narráció:

Gita Burano történetét hoztam nektek mára. Gita Lengyelországban született, egy Jaworzno nevű városban. 2 testvére van, egy öccse (10 éves) és egy húga (6 éves). Szülei oláh cigányok. Édesapja szerencsejáték függősége miatt évekkal ezelőtt száműzte őket a nagy család, ezért jelenleg Angliában, Carltonban élnek lakókocsiban, egy „erdő tábor“ nevű telepen. A szülőknek nagyon hiányzik a család, hiszen közös bizniszben voltak. Anyagi és érzelmi értelemben is nehéz nekik a külön élés. Édesanyja Gita 2 kisebbik testvéréről gondoskodik. Édesapja a fő kenyérkereső, kereskedő. Gita, ha nem ért egyet a szüleivel barátnőjéhez, Sonnyhoz megy át és ilyenkor ott is alszik. Testvéreit és szüleit is nagyon szereti. Gitának van egy nővére, akivel Angliába költözésük óta nem találkozott, mert nővére szerelemből ment férjhez egy nem cigány fiúhoz, ezért a tág és a szűk család is száműzte. Gitának nagyon hiányzik a nővére. A romani kris, azaz cigánytörvényekkel nem tud teljesen azonosulni, hiszen a nővérét is emiatt vesztette el. Szülei nem beszélnek a nővéréről. Gita híres rapper szeretne lenni, az iskolában jó tanuló. Sok barátja van, ő a társaság központja. Baráti összeröffenéseken gyakran kéri, hogy rappeljen. Szülei nem állnak az álmai útjába. Elengedik a barátaival, szívesen veszik, hogy zenél.

2. Tanári kérdés

Mit gondoltok Gitáról és a családjáról?

(narráció) Az erdő táborban több cigány család él, esténként tűz körül ülve énekelnek, zenélnek, esznek, isznak és beszélgetnek.

3. 3 csoport állókép:

- A) Csináljatok egy állóképet az estéről. Legyen ott a család minden tagja, gondoljátok át ki hol ül!
- B) Csináljatok állóképet amikor Gita a barátaival tölti az estjét!
- C) Csináljatok egy képet egy családi vacsoráról!

Közösen megbeszélni: Mit árul el Gita pozíciója a három képen?

(narráció) Gita-t az előző este amikor hazaért nagy hírrel fogadta az apja. Megbocsátott a család, haza költöznek. A szülei nagyon boldogok, ő viszont dühös. Neki Anglia az otthona. Ide jár iskolába, itt élnek a barátai. Hozzá vágja az apja fejéhez, hogy hamarosan nagykorú lesz és akkor végre ő dönt a saját sorsa felől. A veszekedés után lelép otthonról. Átmegy barátnőjéhez.

4. Jelenet

---

3 kiscsoport:

- A) Gita a barátnőjével, Sonnyval való esti beszélgetése. Jelenítsétek meg ha van kedvetek, ha nincs csak meséljétek el, milyen beszélgetés zajlott le köztük szerintetek!
- B) Gita rap szöveget ír a történetéről és az ezzel kapcsolatos érzéseiről. Írjátok meg a szöveget!
- C) Gita szüleinek beszélgetése után kiderül haza költözhetnek. Jelenítsétek meg, vagy írjátok le mi lehetett a beszélgetés és olvassátok fel!

5. Tárgyak

Gita bepakol a táskájába. Három számára fontos dolgot rak be először. Mit gondoltok mi lehet az a három?

6. Állókép

Készítsünk állóképeket a kiscsoportokban a tárgyakhoz kapcsolódva!

7. Szabály

Lányok csak szoknyában járhatnak.
Nem mehetnek sehova egyedül a lányok.
A lányok nem járhatnak iskolába.
Lányoknak nem lehet tetoválásuk.

Három csoport 1-1 szabályt kap, mindhárom kiscsoport csináljon ebből egy jelenetet, ahol a szabály konfliktust szül Gita és a családja között!

8. Rap szöveg kiosztása, elolvasása

„Hulladékválogató: mi, ti, ők
Agyamban lüktető erők: mi, ti, ők
Felrobban: bumm, bumm!
A holnap gyerekjáték, és ennyi
Másnap már úgysem számít semmi
Állj fel, ha elestél
Hamuvá égsz, rácsesztél
Lent a földön
Elporladsz, redva a köbön.
Brazilként az Amigád lehetnék
De cigány vagyok

A pomponlányság álomkép

Boksz!

Mi, ti, ők!“

Mi a véleményetek a rappel kapcsolatban? Milyen érzelmek vannak most Gitában?

9. Jelenet

Két önként jelentkező felolvassa az anya-lánya beszélgetést:

Anya: Meg kell értened, miért olyan fontos nekünk az esküvőd. Tudsz apád tartozásáról. Komoly a szerencsejáték-adósság. A nagybácsi kifizette. Nehogy gyalázat érje a családot. Marko az apád pedig megígérte, hogy megadja. De Stefannak már nem a pénz kell. Hanem hogy apád segítsen megerősíteni az üzleti kapcsolatot a csehekkal. Ezért kell feleségül menned Jankóhoz.

Gita: Én törlesszem apa adósságát? Ezért jöttünk el Walesből. Mennyit érek?

Anya: Százerzerrel tartozik apád

Gita: És ha nem megyek hozzá?

Anya: Csak te menthetsz meg bennünket,

Gita: Engem ki fog megmenteni?

Anya: *Egy család vagyunk.*

Beszélgessünk arról, pontosan mi történt ebben a beszélgetésben! Milyen lehetőségei vannak Gitának?

Gita és az apja eldöntik, hogy szerencsejátékkal megszerzik a pénzt és visszavásárolják a szabadságát.

10. Szerencsejáték

Dobókocka jelzi a játékot. 1. 2. dobás elúszott a pénz. 3-4 nem történik semmi 5-6 duplázódik. Lehet játszani.

HA: Megnyerik a pénzt, ám az apja nem tud leállni és újra eljátssza az összes pénzt.

HA: veszítenek, veszítenek.

HA: pénzüknél maradnak, automatikusan az első lép életbe.

(narráció) Gitát meglepik angliai barátai, akik azzal szembesülnek, hogy Gita titkolja cigányságát.

11. Forrószék

A tanár Gita szerepébe lép és a diákok az angol barátok szerepéből kérdezhetnek tőle. Kérdőre vonhatják, tanácsokat adhatnak stb.

El kell hangoznia a tanártól: Gita egyik este elszökött egy házibuliba, ahol szembesült a lengyelországi rasszista megnyilvánulásokkal, ami miatt azt hazudta a lengyel barátainak, hogy brazil származású.

12. Improvizáció

Tanári szerepbelépés: nagymama.

Gitat az egész osztály játssza.

Tanári instrukció: Mindenki képzelje magát Gitanak, a többiek az osztályban, pedig Gita osztálytársainak!

Nagymama leszúrja Gitát, hogy mutogattja torna órán a térdét (rövidnadrágot visel).

Jelenet végén: Mindenki mondjon egy gondolatot, vagy egy érzést, ami eszébe jutott Gitaként a nagymama kiakadása közben.

13. Jelenet kiscsoportban

(narráció) Elég nagy bajban van Gita. Családja ki van akadva, hogy nem akarja követni a szabályokat, barátai berágtak rá, mert hazudott, szülei tőle várják a megmentést, de közben szeretik Gitát. Másnap senki nem szólt Gitához az iskolában.

3 kis jelenet elkészítése és bemutatása

- A) Barátai beszélgetése Gitaról
- B) Családban lezajló beszélgetés Gita új stílusáról, a hagyományok (nem) betartásáról
- C) Gita szüleinek beszélgetése

14. Vita

Jankó megkérte Gita kezét.

Két csoport. Mindegyik kijelöl egy szószólót. Egyik csoport megbeszéli, miért kell férjhez mennie, másik megbeszéli miért kell saját magáért kiállnia. Majd a szószólók érvelnek és vitáznak egymással.

15. Videóklip

Gita ezt a klippet készítette:

klip lejátszása, magyar szöveg kiosztása, klip: <https://www.youtube.com/watch?v=v8vZioVFtg>

Mit gondoltok erről?

Magyar szöveg:

„Sebet ejtettek,
a lelkemen, a népemen
Címke vagyok, kósza élettelen

Nem kerek semmi sem

Szólni reménytelen

Ha mások nem szeretnek

Majd mi szeretjük egymást

Szeressük magunkat
Tagar erről zenél
Nem tudták megölni,
Mert ő rapben tovább él
Gyűlölöm a gyűlöletet
Ha tombol a rossz vérem
Bennem is ez folyik
Szenny az ereimben
Ki vagyok?
Önmagam adom
Maradok
Élvezni akarom
Hé, hé, hé!
Van innen is kiút
Egyék meg, amit főztek
Mert leszárom
Ki vagyok?
Önmagam adom
Maradok
Élvezni akarom
Hé, hé, hé!

Van innen is kiút
Egyék meg, amit főztek
Mert leszarom
Mint hamvából a fönix
Feltámadok reggel
Tollam csupa remény
Szívem tele sebbel
Változik bármi?
Újjászületek újra és újra
Nem lehetnék más
Csak arc nélküli hulla
Szemetekben egy nulla
Aki kopasz, mint a gyalult deszka
A semmi szabaddá tesz
Nem leszek rabszolga
Mit nekem gyalázat?
Vagyok, aki vagyok
Amíg ők alkudoznak
Gita megy egy jó nagyot
Sok génből állok
Problémássá válok

A Sztűx partján várok
A túloldal a te világod
Biztonságos lapulni
Sodródni az árral
Az igazság vak
Nyisd ki a szemed, barátom!
Ki vagyok?
Önmagam adom
Maradok
Élvezni akarom
Hé, hé, hé!
Van innen is kiút
Egyék meg, amit főztek
Mert leszarom
Ki vagyok?
Önmagam adom
Maradok
Élvezni akarom
Hé, hé, hé!
Van innen is kiút
Egyék meg, amit főztek

Mert leszárom

Lecserélnék minket

Fekete fájdalom a szemünkben

Mi döntünk, nem más

Jöhet a holdra szál

3 kiscsoport

- A) Mit gondolnak az idősebbek a családból?
- B) Mit gondolnak Gita barátai?
- C) Mit gondolnak Gita fiatal rokonai?

IV.

Radvánszki Erika

Sztereotípia, előítélet, diszkrimináció

Alapvető fogalmak a témakör feldolgozásához

sztereotípia: a fogalom meghatározására többféle megközelítés létezik. Például:

*A szociálpszichológia a sztereotípiát az emberek egy csoportjáról alkotott általánosításként határozza meg, amelyben feltételezzük, hogy ha a csoport tagjai egy valamiben azonosak, például: mindnyájan olaszok, akkor a többi tulajdonságaikban is megegyeznek (hangosak, jól főznek, stb.). Ha a leegyszerűsítő sztereotípiákhoz negatív érzelmet társítunk, a sztereotípiák veszélyessé és igazságtalanokká válnak, és gyakran előítéletekké alakulnak.

*A sztereotípiák olyan személyiségi sémák, amelyek a gyors és hatékony adatfeldolgozást segítik elő. A köztudatban a sztereotípia fogalma negatív csengésű - sokszor tévesen azonosítják az előítélettel -, de az agyunk számára nélkülözhetetlen információ osztályozó folyamat része. Az így meghatározott és elraktározott adatok azonban az egyénre kivetítve pontatlanok és ezért félrevezetőek lehetnek. Nem csupán saját tapasztalat alapján alakíthatunk ki sztereotípiákat, hanem társas tanulás által is. Példa a sztereotípiára: A szőke nők buták. Ez egy általánosítás. Szerintem így helyes: Vannak olyan szőke nők, akik buták.

A sztereotípiákra nagy hatást gyakorolnak az attitűdök.

Az attitűd két megfogalmazása:

*Az a tanult képesség, hogy az egyén bizonyos tárgyakra, személyekre, helyzetekre meghatározott módon reagáljon.

*Az attitűd konkrét helyzetre vonatkozik, és azt fejezi ki, hogy bizonyos értékek tudatos, vagy nem tudatos elfogadása a konkrét helyzetben milyen viselkedéseket és véleményeket eredményez. Az attitűdnek mindig van tárgya, amelyre vonatkozik. (Andorka, 2006. 574. o.)

Sztereotip gondolkodás: Általánosító elképzelés valamiről, valakiről, vagy akár egy egész népcsoportról.

Az előítélet: Mélyen rögzült, meggyőződést nélkülöző, a tények és érvek elől mereven elzárkózó (többször negatív) értékelő beállítottság, ami már a megismerkedést megelőzően kialakul. Allport (1977) szerint téves, vagy nem teljes információkból származó általánosításon alapul. Ez lehet például: politikai, egészségügyi, erkölcsi, nemi identitású, vallási, kulturális. Az előítéletes ember előre megfogalmazza feltételezéseit, ítéletekkel viszonyul az adott dologhoz, személyhez. Senki nem születik előítéletesnek például egy népcsoporttal kapcsolatban. Az előítéletek egy része már gyermekkorban kialakulhat. Ebben nagy szerepe lehet a családnak, a kortárs csoportoknak, a nevelési-oktatási intézményeknek. A későbbiekben a saját élettapasztalatok (esetleges sérelmek, kudarcélmények, negatív benyomások) következményeként rögződik. Az előítéletek a sztereotípiákhoz hasonlóan egy leegyszerűsített világképet adnak az embernek. Az előítélet akkor válik veszélyessé, ha széles körben elterjed. Például a médiában. A társadalomban elterjedt negatív előítéletek feszültséget okozhatnak a csoportok között, növelik a kirekesztést, a társadalmi egyenlőtlenséget.

Az előítéletnek több válfaját különböztetjük meg: Az **egyéni** előítéletekben egyéni érzelmek és vélekedések húzódnak meg. Kialakulásuk fokozatosan megy végbe. Egyik megnyilvánulási formája az ellenérzés (valaki ellenszenves számunkra, de az okát nem tudjuk megmagyarázni) de ez még nem ítélet. Az egyén szintjén az előítéletességgel összefüggésben állhat például az önigazolás szükségessége (főként érezzük magunkat egy olyan csoporttal szemben, akiket magunknál rosszabb helyzetben látunk), a bűnbakkeresés (például társadalmi kisebbségeket hibáztatunk rossz gazdasági körülményeinkért). A **társadalmi** előítélet az egész társadalomra jellemző tudatjelenség. Egyik változata az erkölcsi előítélet (például: egy új színdarab betiltása, az indoklás gyakran erkölcsi kifogást tartalmaz). **Csoport** ítéletnek nevezzük a nemzeti, faji, vallási előítéleteket.

Az előítélet fokozatai:

Az első fokozat tulajdonképpen egy **szóbeli** kijelentés, elutasítás. (lásd: órateremben spenót főzelékről mondták, hogy rossz ízű, nem kóstolom meg). A **diszkrimináció**: Egyes emberek hátrányos kezelése azon az alapon, hogy valamely meghatározott csoport tagjai. Az ítélet ez esetben már magatartásban is megjelenik. (Például: A buszon nem ül le valaki mellé származása, nemi identitása, tetoválása, egyéb külső jegye miatt.) Az előítélettel sújtott csoport tagjainak joga is kevesebb van, mint a többségnek. Példa erre, hogy az Amerikai Egyesült Államok déli államaiban még az 1950-es években sem ülhetek le a színesbőrűek a fehéreknek fenntartott ülőhelyekre a buszon. De vannak arra is példák, hogy valaki nem alkalmaz munkásnak cigány embert.

A diszkriminációt meg kell különböztetni az előítételtől, bár a kettő általában szorosan összefügg. Előfordulhat, hogy a másokkal szemben előítéleteket tápláló személy nem vesz részt a velük szembeni diszkrimináció gyakorlatában, vagy fordítva. (Giddens, 2008. 375. o.)

Az előítélet következő fokozata a **fizikai agresszió**. Ez az előítélettel sújtott csoport tagjainak fizikai bántalmazását jelenti. Bekövetkezhet az előítélet tárgyának a megsemmisítése, vagyis a lincselés (a lincselés jelentése: öntörvényű, kegyetlen leszámolás, önbíráskodás).

rasszizmus: Az a gondolkodás, ami az embereket többféle fajra osztja, és az egyén a saját fajtát valamilyen szempontból felsőbbrendűnek tartja a többivel szemben, illetve az a felfogás, ami szerint emberi tulajdonságok megfeleltethetők bizonyos faji hovatartozásnak. Vagyis a genetikai származás meghatározza az egyén tulajdonságait, hajlamait. Ez a felfogás duplán előítélet, hisz biológiailag az emberiség egyetlen fajba, a homo sapiensbe tartozik. A hamis tévképzet, hogy az emberek külön „fajokba” sorolhatók, gyakran vezetett tragédiához. Példa erre a történelemben a II. világháború időszaka, a náci Németország, ahol üldözték és tömegesen megölték azokat, akikről úgy tartották, hogy „alacsonyabb rendű” fajhoz tartoznak. Az előítéletesre hajlamos emberek lépésről lépésre jutnak el az egyik fokozatról a másikra. Szerencsére többségük megáll a szóbeli elutasításnál vagy a diszkriminációnál.

Mi magunk, mit tehetünk az előítélet ellen?

1. Ismerjük fel: Az előítéletek elleni küzdelem első lépése a felismerés. Mindenkinek vannak határozott elképzelései embercsoportokról, amelyek nem vonatkoztathatóak a csoport minden tagjára. Ezt kell szem előtt tartanunk.
2. Kerüljük tudatosan. Próbáljuk elérni, hogy viselkedésünket, döntéseinket ne előítéleteink határozzák meg!
3. Reagáljunk! Ne hagyjuk szó nélkül, ha a környezetünkben valaki bánt másokat, csoportokat sérteget!
4. Mutassunk példát!

Irodalom, források

Dr. Szabó István: Bevezetés a szociálpszichológiába (Nemzeti Tankönyvkiadó, 2008)

Gordon W. Allport: Az előítélet (Társadalomtudományi Könyvtár, Budapest, 1977)

Andorka Rudolf: Bevezetés a szociológiába (Osiris Kiadó, Budapest, 1997)

Romológiai ismeretek (szerkesztette: Fábiánné Andrónyi Katalin) <https://ormanyasag.hu/wp-content/uploads/2021/03/Balogh-Zoltan-Fabianne-Andronyi-Katalin-Romologiai-ismeretek.pdf>

Michael Sinclair Stewart: Daltestvérek (T-Twins Kiadó, Budapest, 1993)

<https://hu.wikipedia.org/wiki/szttereotipia>

<https://lexikon.uni-nke/szocikk/giszkriminacio-2/>

<https://hosoktere.org/mit-tanitunk/szttereotipiak-es-eloteletek/>

https://mersz.hu/dokumentum/m592esz_51/

<https://www.eternalechoes.org/exercises/5-2-prejudice-racism-and-hatred-today>

<https://tudatbasis.sulinet.hu/hu/szakkepzes/egeszsegnevelés/pszichologia/csoportközi-viszonyok/sztereotípiák>

Óraterv

A pedagógus neve: Radvánszki Erika

Műveltségi terület: Ember és társadalom

Tantárgy: Roma/cigány nemzetiségi népismeret

Osztály: 11. évfolyam

Témakör: Szociális kapcsolatok-önismeret, érdekérvényesítés (órakeret: 4)

Az óra típusa: új ismereteket feldolgozó óra

Az óra témája: Sztereotípiák, előítéletek, diszkrimináció (1. óra)

Az óra cél- és feladatrendszere: a témához kapcsolódó fogalmak megfelelő rendszerezése és alkalmazása, érzékenyítés

Az óra didaktikai feladatai: ráhangolódás, új ismeretek szerzése, kritikai gondolkodás fejlesztése, vitakultúra fejlesztése, elemző képesség fejlesztése, reflektálás, értékelés

Tanítandó ismeretek: a sztereotípiák fogalma, a sztereotíp gondolkodás, előítéletek, diszkrimináció

Fejlesztési és tudásszint: Fejlődjön a tanulók tolerancia szintje és társas kompetenciája, a megszerzett információkból tudjanak következtetéseket levonni, legyenek képesek megosztani figyelmüket több szempont egyidejű követése esetén.

Tantárgyi kapcsolat: Állampolgári és társadalmi ismeretek, digitális kultúra

Felhasznált irodalom:

OH kerettantervek,

Dr. Szabó István: Bevezetés a szociálpszichológiába (Nemzeti Tankönyvkiadó, 2008)

Gordon W. Allport: Az előítéletek (Társadalomtudományi Könyvtár, Budapest, 1977)

Andorka Rudolf: Bevezetés a szociológiába (Osiris Kiadó, Budapest, 1997)

Romológiai ismeretek (szerkesztette: Fábiánné Andrónyi Katalin)

Michael Sinclair Stewart: Daltestvérek (T-Twins Kiadó, Budapest, 1993)

<https://hu.wikipedia.org/wiki/sztereotípa>

<https://lexikon.uni-nke/szocikk/giszkriminacio-2/>

<https://hosoktere.org/mit-tanitunk/sztereotipia-es-eloteletek/>

https://mersz.hu/dokumentum/m592esz_51/

<https://www.eternalechoes.org/exercises/5-2-prejudice-racism-and-hatred-today>

<https://tudatbazis.sulinet.hu/hu/szakkepzes/egeszsegneveles/pszichologia/csoportkozi-viszonyok/sztereotipia>

Idő ke- ret 45 perc	Az óra menete	Nevelési-oktatási stratégia			Megjegyzé- sek
		Módsze- rek	Tanulói munkaformák	Eszközök	

0-2	Szervezési feladatok: füzet, toll előkészítése Célkitűzés: A mai óra témája: A sztereotípiák, előítéletek, diszkrimináció (a tanulók leírják a füzetbe) Ráhangelődés: A sztereotíp gondolkodás megismertetése életszerű példán keresztül: <i>Én még nem ettem spenót főzeléket. Egy ismerősöm azt mondta, hogy ő evett, de nagyon rossz ízű. Szerintetek ezek után megkóstolom, vagy hagyatkozok az ő véleményére?</i> A tanulók elmondják véleményüket, majd levonjuk a konklúziót: <i>Akkor nem gondolkodok helyesen, ha más véleményére hagyatkozom.</i> Jelentésteremtés: <i>Mit gondoltok róla? 1. kép</i> A csoport tagjai megvitatják a képhez kapcsolódó kérdéseket, majd a választott szövszólók ismertetik csoportjuk válaszait.	közlés tanári bemutatás, motiválás tanári bemutatás, cselekedtetés	frontális vitafórum Csoportmunka: 4 fős csoport. A csoporttagok kiválasztása véletlenszerű	füzet, toll, tábla, filc ppt. 2. dia tanári laptop, 1.számú kivetített kép (I. melléklet) toll, írólap ppt. 3. dia	Várható vélemények: 1. Nem kóstolom meg, elhiszem, hogy rossz ízű. 2. Megkóstolom, kíváncsi leszek rá, hogy valóban olyan rossz ízű-e. A válasz valószínű a tetoválásra irányul.

Feladat: Vitassátok meg, hogy a képen háttal álló ember...

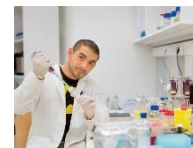
- a) Hol nőtt fel?
- b) Milyen iskolai végzettsége lehet?
- c) Mi a foglalkozása?
- d) Mi a hobbjaja?
- e) Milyen zenét hallgat?
- f) Szabadidejében mivel foglalkozik?
- g) Mi lehet a jelmondata?

(jelmondat jelentése=Rövid, jellemző mondat, amely valakinek az életfelfogását, céljait, törekvéseit fejezi ki.)

*Nézzük meg ki ő, mi a válasza a fenti kérdésekre! Kivetítem a **2. képet**. (Dr. Horváth József)*

- a) Hol nőtt fel? Karcagon, egy cigánytelepen
- b) Milyen iskolai végzettsége van? Egyetem
- c) Mi a foglalkozása? Molekuláris genetikus, rákkutató
- d) Mi a hobbjaja? Bokszolás, fekvenyomás, tánc, főzés, olvasás
- e) Milyen zenét hallgat? Kemény technozene
- f) Mit csinál szabadidejében? Iskolákba, gyermekotthonokba jár előadást tartani, karitatív tevékenység (például: ételosztás)
- g) Jelmondata: „Lehetsz úgy is menő, ha tanulsz.”

Kérdés: Mi befolyásolt benneteket az első képhez tartozó kérdések megválaszolásában?

II. melléklet
ppt. 4. dia

11	Célkitűzés: Sztereotípiá, előítélet, diszkrimináció Megfogalmazzuk a sztereotípiá jelentését és leírjuk a füzetbe. <i>A sztereotípiá: értékelő, ítélkező. Fő jellemzője a bizonyítás nélküli megállapítás, leegyszerűsítés, általánosítás.</i> Feladat: Készítsetek két diából álló ppt-t Dr. Horváth Józsefről. Anyaggyűjtéshez használjatok internetes forrásokat! Ellenőrzés, értékelés		frontális	füzet, toll, táblafilc	
12-19		cselekedtetés kreatív feladatadással	egyéni	ppt. 5. dia tanulói tabletek	A ppt prezentálása önkéntes alapon
20-28	A következő feladatban csoportban dolgozunk. <i>Instrukció a feladathoz: „Húzzatok egy kártyát. Írjátok le mindent, ami a kártyán látható csoportról eszetekbe jut. 3 perc áll rendelkezésetekre.</i> Ezt követően: <i>Akik azonos kártyát húztak üljenek össze és hasonlítsák össze írásaikat! Válasszatok szóvivőt, akik ismertetik a képet, majd azokat a vonásokat, amelyek egyénileg egyformák vagy különbözőek voltak.</i>	cselekedtetés	csoportmunka: a csoport-tagok kiválasztása véletlen-szerű	kártya, írólap, toll kártya	A kártyákon embercsoportok szerepelnek. Például: rockerek, nyugdíjasok, TV sztárok, hajléktalanok, tetovált emberek
29	Megvitatjuk, hogy mi lehet a magyarázata annak, hogy bizonyos embercsoportokról hasonló kép él bennünk, vagy mi okozhat egyéni eltéréseket? A sztereotip gondolkodás az alapja az előítéleteinknek. Megfogalmazzuk mi az előítélet, majd leírjuk a füzetbe.	cselekedtetés	vitafórum	füzet, toll, táblafilc	Például: kedvezőtlen vélemény, a teljes megismerés előtt, amikor valakit kevés jellemzővel azonosítunk.
		előítélet megfogalmazása	frontális		62

30-34	Az előítélet: <i>Egy személy/személyekkel érzett idegenkedés vagy ellenségeskedés. Alapja pusztán annyi, hogy az illető egy adott csoporthoz tartozik, és ezért feltételezzük róla, hogy a csoportnak tulajdonított negatív tulajdonságokkal ő is rendelkezik.</i> A következő kivetített szövegben, egy esetleírást láttok. Olvassátok el, majd állapítsátok meg, hogy történt-e hátrányos megkülönböztetés? Ha igen, szerintetek mi bizonyítja? Esetleírás: <i>Egy szórakozóhelyre rendszeresen nem engedi be az ápolt, csinosan felöltözött, barnább bőrű fiatalokból álló csoportot a biztonsági őr. Azzal indokolja, hogy telt ház van. A térfigyelő kamera felvételén jól látható, hogy az utánuk pár perccel érkező átlagosan öltözött, kissé ittas, hangoskodó, angol nyelven beszélő fiatalokat beengedi. Az is látható a felvételen, hogy a két csoport érkezése közötti időben nem hagyta el senki a szórakozóhelyet.</i> Várható vélemény: Igen, történt hátrányos megkülönböztetés, az elsőnek érkező csoporttal szemben. A térfigyelő kamera felvétele bizonyítja. A két csoport érkezése között senki nem hagyta el a szórakozóhelyet.	tanári magyarázat	frontális	ppt. 6. dia tanári saját laptop. digitális oktatási anyag ppt. 7. dia	
		vélemények megfogalmazása	frontális egyéni		63

35	Megfogalmazzuk a diszkrimináció jelentését, és leírjuk a füzetbe. <i>Diszkrimináció ha a csoporthoz tartozás az egyenlőtlen bánásmód alapjává válik. Azaz, egy csoport tagja a csoporthoz tartozás révén élvez bizonyos előnyt, míg a másik csoport tagja számára az előny azért nem érhető el, mert nem ugyanahhoz a csoporthoz tartozik.</i>	tanári magyarázat	frontális	füzet, toll, táblafilc ppt. 8. dia	
36-38	Te mit tehetsz az előítélet, diszkrimináció ellen? Ehhez útmutatót kaphatsz a következő link alatt: https://hosoktere.org/mit-tanitunk/sztereotipiak-es-eloteletek/	cselekedtetés tanulói vélemények megfogalmazása	egyéni	tanulói tabletek	
39-44	Reflektálás: A tanulók Redmenta feladatot kapnak. Ez azonnali visszajelzést ad a tanuló számára, hogy milyen mértékben sajátította el az új ismereteket. Házi feladat: A következő órára írtok le 5-6 mondatban, mit tanácsolnátok a barátotoknak, ha valakivel szemben előítéletesen viselkedik!	cselekedtetés, az órán elsajátított ismeretek mozgósítása	egyéni	tanulói tabletek	Redmenta feladatsor III. melléklet Direkt cím: Sztereotípiá-előítélet
45	Értékelés: A tanári értékelés szóban. Óra végi kilépőkártyával tanulói önértékelés.	értékelés önértékelés	önálló otthoni munka előkészítése	kilépőkártya	érzékenyítés
			önértékelés		IV. melléklet

Mellékletek:

I.melléklet:

1. számú kép (forrás: www.google.com)

Feladat: Vitassátok meg, hogy a képen háttal álló ember...

- a) Hol nőtt fel? .....
- b) Milyen iskolai végzettsége lehet? .....
- c) Mi a foglalkozása? .....
- d) Mi a hobbjaja? .....
- e) Milyen zenét hallgat? .....
- f) Szabadidejében mivel foglalkozik? .....
- g) Mi lehet a jelmondata? .....

(jelmondat jelentése=Rövid, jellemző mondat, amely valakinek az életfelfogását, céljait, törekvéseit fejezi ki.)

II. melléklet

2. számú kép: Dr. Horváth József

h) Hol nőtt fel?	<u>Karcagon, egy cigánytelepen</u>
i) Milyen iskolai végzettsége van?	<u>Egyetem</u>
j) Mi a foglalkozása?	<u>Molekuláris genetikus, rákkutató</u>
k) Mi a hobbija?	<u>Bokszolás, fekvenyomás, tánc, főzés, olvasás</u>
l) Milyen zenét hallgat?	<u>Kemény technozene</u>
m) Mit csinál szabadidejében?	<u>Iskolákba, gyermekotthonokba jár előadást</u>

tartani, karitatív tevékenység (például: ételosztás)

n) Jelmondata:

„Lehetsz úgy is menő, ha tanulsz.”

III. melléklet

Redmenta feladatsor

 Redmenta Worksheet

Név, osztály:

Névtelen feladatlap

Értékelés: ____/6 pont

5: 5 - 6 pont

4: 4 pont

3: 0 - 3 pont

1) Döntsd el az alábbi állításokról, hogy igazak vagy hamisak!

____/6 pont

A sztereotip gondolkodás, bár gyorsabb döntéshozatalt tesz lehetővé, gyakran vezet hibás következtetésekhez vagy igazságtalanságokhoz.

☐ Igaz ☐ Hamis

Akkor sztereotíp a gondolkodásom, ha van saját tapasztalatom valakiről

☐ Igaz ☐ Hamis

A sztereotípiák és előítéletek gyakran a kultúra, a média és a személyes tapasztalatok hatására alakulnak ki.

☐ Igaz ☐ Hamis

Az előítéletek csökkentése érdekében fontos az interakció és a tapasztalatok megosztása különböző csoportok között.

☐ Igaz ☐ Hamis

Az előítéletek mindig tudatos, szándékos gondolkodásból fakadnak, és nem automatikusan létrejövő reakciók.

☐ Igaz ☐ Hamis

Az előítéletek csak a társadalmi csoportok szintjén léteznek, egyéni szinten sosem lépnek fel

☐ Igaz ☐ Hamis

A helyes válaszok: igaz, hamis, igaz, igaz, hamis, hamis

IV. melléklet

Kilépőkártya

Mennyire jellemző rád a sztereotip gondolkodás?
Előfordult-e már, hogy diszkriminatív voltál valakivel szemben?

Teljes mértékben jellemző rám	Néha jellemző rám	Egyáltalán nem jellemző rám
☐	☐	☐
Soha	Ritkán	Többször

V.

Láng Eszter

Hagyományos roma/cigány mesterségek

Az óra címe: Hagyományos cigány/roma mesterségek

A pedagógus neve:

Tantárgy: Cigány népismeret

Évfolyam: 6-7. évfolyam / 9-10- évfolyam

Órakeret:

Tanítási egység: Természeti és társadalmi környezet

Előző óra:

Következő óra:

Iskola:

Osztály:

Az óra típusa: új ismeretek feldolgozása (minimum 2x45 perc, de tetszés szerint lehet válogatni a feladatok között korosztály szerint vagy differenciáláshoz)

Az óra cél- és feladatrendszere:

A tanuló:

- képes a térben és időben tájékozódni

- megtapasztalja az azonosságtudat, hovatartozás, kötődés fontosságát
- ismeri a cigányság hagyományos mesterségeit, megélhetési módjait

Nevelési cél: identitáserősítés, állampolgári nevelés

Oktatási cél: ismerje meg a tanuló a cigányság hagyományos mesterségeit, tudja nyelvi csoportokhoz kötni ezeket, ill. kapcsolni a művészetekhez

Didaktikai cél: új ismereteket kialakító és feldolgozó tanóra, szövegértés, lényegkiemelés, logikus gondolkodás fejlesztése, analízis-szintézis, főfogalom alá rendezés, anyanyelv-fejlesztés, érveléskultúra fejlesztése, az eddig megszerzett ismeretek felidézése, új ismeret elsajátítása, elmélyítése, motiválás, szemléltetés, munkáltatás, ellenőrzés, önellenőrzés, értékelés.

Tantárgyi koncentráció: történelem, vizuális kultúra, földrajz, romani nyelv, technika és életvitel, informatika, magyar nyelv és irodalom

Főbb fogalmak, összefüggések: mesterségek, nyelvi csoportok, művészet

A tananyagegység feldolgozásához ajánlott források:

<https://www.youtube.com/watch?v=ycKWzqBJDl8>

<https://www.uccualapitvany.hu/pdf/szakirodalom/Osi-cigany-mestersegek-es-foglalkozasok.pdf>

<https://slideplayer.hu/slide/12404339/>

http://www.naputonline.hu/naput-kiadvanyok-arhiv/naput_2006/2006_09/056.htm

https://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszag_i_nemzetisegek/romak/cigany_festeszeti_magyarorszag_1969_2009/index.htm

Idő-keret	Az óra menete	Nevelési-oktatási stratégia			Meg-jegyzések
		Módszerek	Tanulói munkaformák	Eszközök	
Ráhangolódás					
5 per c	PUZZLE Nyissátok meg az alábbi linket vagy olvassátok be a kódot! Egy kép puzzle vár rátok. Mit ábrázol a kép? https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=3d77145c6d30	tanári utasítás	egyéni munka	okostelefon/tanulói laptop 2. dia	Kirakandó képen mesterségek: A puzzle nehézségi foka változtatható. Időre, versenyszerűen is játszható.
5 per c	SZÓFELHŐ Milyen hagyományos cigány/roma mesterségeket ismersz? https://app.wooclap.com/events/MSTRSGK/questions/674b6097bfba64b58d49dbba Kód: MSTRSGK	tanári utasítás	egyéni/páros munka	okostelefon/tanulói laptop 3. dia	Új szófelhő generálható: https://www.wooclap.com/

Jelentésteremtés					
30 per c	FORRÁSELEMZÉS Dokumentumfilm a mesterségekről – Nézzük meg a filmet! https://www.youtube.com/watch?v=ycKWzqBJDl8 	tanári utasítás	egyéni/páros/csoport munka	okos-telefon/ tanulói laptop/ projektor 4. dia 	A film alapján feladatok következnek majd.
5 per c	ANAGRAMMA Mely mesterséget rejt az anagramma? https://wordwall.net/hu/resource/479076 	tanári utasítás	egyéni/páros/csoport munka	okos-telefon/ tanulói laptop 5. dia 	Különféle mesterségek megnevezése anagramma feladványból, verseny is lehet.
10 per c	TESZT Töltsd ki a tesztet a videó alapján! https://quizizz.com/admin/quiz/674c68436129380b3bc34f61 	tanári utasítás	egyéni	okos-telefon/ tanulói laptop 6. dia 	Azonnali eredmény, versenyszerű játékra lehetőség.

3 per c	FORRÁSELEMZÉS Ósi cigány mesterségek és foglalkozások – a dokumentum segítségével könnyedén megoldhatók a következő feladatok. https://www.uccualapitvany.hu/pdf/szakirodalom/Osi-cigany-mestersegek-es-foglalkozasok.pdf	frontális / kooperatív munka	egyéni/páros/csoport munka	okostelefon/ tanulói laptop 7. dia	A szöveget nem kell végigolvasni, a feladatokhoz tartozó részeket kell megtalálni, értelmezni.

12 per c	CSOPORTOSÍTÁS – SORBARENDEZÉS – PÁROSÍTÁS Oldd meg a feladatokat az előző dokumentum segítségével! 1. Eszközök csoportosítás https://learningapps.org/display?v=p9qze7ctc24 2. Kosárfonás menete https://learningapps.org/display?v=p0vt44tj324 3. Oláh cigány foglalkozások és dialektusok https://redmenta.com/hu/solve?ks_id=1244430489&utm_source=redmenta&utm_medium=worksheet&utm_campaign=worksheet_share 	frontális / kooperatív munka	egyéni / páros/csoport munka	okostelefon/ tanulóilaptop 8. dia	Lehetőség versenyre, önellenőrzésre.

5 per c	REJTVÉNY „Mesterséges” nevek https://wordwall.net/hu/resource/83033097 	tanári közlés, utasítás	egyéni/páros/csoport munka	okoste- fon/ tanulói laptop 9. dia 	A mesterségek neve gyakran vált vezetéknévvé, erre mutat példákat ez a feladat.
5 per c	KÉP-SZÖVEG PÁROSÍTÁSA Mesterségek a képzőművészetben https://learningapps.org/display?v=psspskytv24 	tanári közlés, utasítás	egyéni/páros/csoport munka	okoste- fon/ tanulói laptop 10. dia 	A hagyományos mesterségek képzőművészeti alkotásokon is megjelennek, ízelítőül néhány festmény.
Reflexió					
5 per c	VÉLEMÉNYNYILVÁNÍTÁS Melyik mesterséget űznéd te is szívesen? Kód: KDVNC	frontális	egyéni munka	okoste- fon/ tanulói laptop 11. dia 	Új szavazás generálható: https://www.wooclap.com/

2 perc	ÖSSZEFOGLALÁS <i>Megismerkedtünk a hagyományos cigány/roma mesterségekkel, a magyarországi nyelvi csoportok alapján tisztáztuk, hogy kik milyen foglalkozásokat űztek. Beszéltünk munkafolyamatokról, eszközökről és a mesterségeket ábrázoló képzőművészeti alkotásokról is.</i>	tanári közlés		okostelefon/ tanulói laptop 12. dia Összefoglalás	
3 perc	HÁZI FELADAT IGAZ - HAMIS 1. Mesterségek Igaz / Hamis https://redmenta.com/hu/solve?ks_id=1986863118&utm_source=redmenta&utm_medium=worksheet&utm_campaign=worksheet_share SORBARENDEZÉS 2. Patkolás https://learningapps.org/display?v=pj23pnq6324	frontális	egyéni munka/páros	okostelefon/ tanulói laptop 13. dia	Link vagy QR kód kiküldésével megosztjuk a diákokkal a feladatokat, azonnali eredmény, ill. lehetőség önellenőrzésre.

VI.

Petrovicsné Lakatos Henrietta

Családi és közösségi értékek – Szokások és hagyományok

Óravázlat

A készítő tanár: Petrovicsné Lakatos Henrietta

Tantárgy: Roma/cigány nemzetiségi népismeret

Osztály: 9.

Az óra típusa: Összefoglaló óra

Témakör: Szociális kapcsolatok - Személyes életvitel

Az óra témája: Családi és közösségi értékek – Szokások és hagyományok

Az óra feladatai: A családi és közösségi értékek megismerése, azok befogadása, a roma/cigány szokások és hagyományok ismerete, a tanultak összefoglalása.

Az óra cél- és feladatrendszere:

- A cigány nemzetiség történelmi, tárgyi és szellemi örökségének, értékeinek bemutatása időrendben.
- Legyen képes a tanuló bemutatni a családja és nemzetisége értékeit, hagyományait, szokásait.
- Legyen képes a tanuló a tanult témakörben gyűjtőmunkát végezni.
- Legyen nyitott a családi és közösségi értékek befogadására.

A fejlesztendő attitűd, készségek, képességek:

- IKT eszközhasználat és digitális kompetencia fejlesztése
- Önálló tevékenységek fejlesztése
- Szövegértés fejlesztése
- Kritikai gondolkodás fejlesztése
- Lényegkiemelés
- Információ kezelő-feldolgozó képesség

Az óra didaktikai feladatai:

- Ráhangolódás, Jelentésteremtés (gyakoroltatás), Reflektálás. Ellenőrzés és értékelés.

Magyarázat:

FOM – frontális osztálymunka

ÖM – önálló munka

PM – páros munka

Felhasznált irodalom:

- Cigány népismeret 9-12. kerettanterv,
https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat/nemzetisegi_nevelas_oktatas_kerettantervei/cigany_beas_romani, utolsó letöltés: 2024.11.14.
- Saját készítésű feladatlapok
- <https://hu.wikipedia.org/wiki/Szok%C3%A1s#>, letöltés: 2024.11.14.
- <https://hu.wikipedia.org/wiki/Hagyom%C3%A1ny>, letöltés: 2024.11.14.
- BECK Zoltán (szerk.) – SÁNTA Alíz: Szokások, babonák beás közösségekben gyerekszemmel. WHS Student – Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Neveléstudományi Intézet, Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs, 2007. Link: https://docplayer.hu/951849-Santa-aliz-szokasok-babonak-beas-kozossegekben-gyerekszemmel.html#google_vignette, letöltés: 2024.11.14.
- BÓDI Zsuzsanna (szerk.): Cigány Néprajzi Tanulmányok 6. Tanulmányok a magyarországi beás cigányokról. Magyar Néprajzi Társaság, Mikszáth Kiadó, Budapest, 1997. Link: https://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszag_i_nemzetisegek/romak/cigany_neprajzi_tanulmanyok_1997/pages/000_konyveszeti_adatok.htm, letöltés: 2024.11.14.
- Szuhay Péter - A magyarországi cigányok kultúrája, Kiadó: PANORÁMA • Budapest, 1999., Link: https://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszag_i_nemzetisegek/romak/a_magyarorszag_i_ciganyok_kulturaja_etnikus_kultura/pages/amck_00_ki_ado.htm, letöltés: 2024.11.14.

Időkeret	Tananyag/Tanári tevékenység	Tanulói tevékenység	Megjegyzés (módszerek, eszközök)
4 perc	Ráhangolódás Beszéljünk a saját szokásainkról! - Milyen szokásai vannak a cigányságnak, a saját családoknak? Mely ünnepekhez kötődnek? - Milyen eltérő hagyományai vannak a cigány közösségeknek? Készítsünk pókháló ábrát a gondolatok összegyűjtéséhez! Célkitűzés: A mai órán a Családi és közösségi értékek – Szokások és hagyományokról tanultakat foglaljuk össze	FOM FOM ÖM szövegértés, kérdések megválaszolása FOM	FOM Tanári kérdések feltevése Tanulói gondolatok pókhálóábrában való rögzítése FOM

Időkeret	Tananyag/Tanári tevékenység	Tanulói tevékenység	Megjegyzés (módszerek, eszközök)
15 perc	A tanulók párban dolgoznak, az 1.feladatban kiosztott szövegértési lap és egy hozzátartozó feladatlap segítségével. Feladatlap kitöltése. Ellenőrzés, értékelés. 3. feladat A tanulók párban dolgoznak tovább. Egy-egy borítékot húz minden páros, amely az alábbi feladatokat tartalmazza. „A” boríték: "Közös gondolattérkép" készítése „B” boríték: "Karácsonyi menetrend" készítése „C” boríték: "Szokások és magyarázatok" készítése A feladatok leírását a boríték tartalmazza.	A tanulópárok a kiosztott eszközök felhasználásával végzik a munkát. FOM Az azonos tartalmú borítékot húzó tanulópárok bemutatják a munkáikat. Értékelő lap kitöltésével értékelik egymás munkáját a tanulók. ÖM	PM Eszköz: 2.melléklet: feladatlap FOM PM Eszköz: Borítékok, filcek, papírok tanuló páronként

Időkeret	Tananyag/Tanári tevékenység	Tanulói tevékenység	Megjegyzés (módszerek, eszközök)
5 perc	Ellenőrzés, értékelés Értékelő lapon Reflektálás: A tanóra zárásaként egy online keresztrejtvény feladatot oldanak meg a tanulók tableteken. 5. melléklet	Tanulói tableteken végzett keresztrejtvény fejtés Elérése: https://crosswordlabs.com/view/szokasok-hagyomanyok-karacsony FOM	FOM Eszköz: 3. melléklet: Értékelő lap ÖM Eszközök: Tanulói tabletek A crosswordlabs oldal linkjét a tanulók az osztály

Időkeret	Tananyag/Tanári tevékenység	Tanulói tevékenység	Megjegyzés (módszerek, eszközök)
1 perc	Ellenőrzés táblakép alapján, értékelés Órai munka értékelése Tanári szóbeli értékelés		e-mail fiókjából megnyitva érik el. 4. melléklet FOM FOM

1. melléklet: Szövegértés feladat

Családi és közösségi értékek – Szokások és hagyományok

Mit nevezünk hagyománynak?

Hagyomány alatt általában az elődök örökségéből azokat a cselekvéseket, dolgokat értjük, amelyeket nemzedékről nemzedékre változatlan formában tesznek és készítenek az adott társadalom tagjai szociokulturális öröklés (beleszületik az egyén az adott társadalomba és tovább viszi ősei hagyományait) alapján. A hagyományok az adott társadalom értékrendjét, világszemléletét tükrözik. A hagyományok nem mindig racionálisak, sokszor nem állják ki a tudomány próbáját. A hagyományok szerint élő társadalom a hagyományos társadalom.

Roma/cigány kultúra

A cigány hagyományok ápolása, megtartása és továbbadása kiemelkedő fontosságú nemcsak a közösség identitása, hanem a kultúra gazdagítása szempontjából is. A hagyományok őrzése és továbbadása sokféle módon valósítható meg, legyen szó a *születéssel kapcsolatos szokásokról, a hagyományos ételekről, a mesterségekről vagy az ünnepi tradíciókról*.

- a) A **születéssel kapcsolatos** szokások a cigány kultúrában különösen jelentős szerepet játszanak. A gyermek születésekor sok közösségben egyedi rituálék tartanak. A frissen szült anyát és újszülött gyermekét minden ártó szentől megszeretnék védeni. Ezért nagyon figyelnek a „szemmel verésre” és számos szokást követnek, hogy védjék és hozzájáruljanak a gyermek egészséges fejlődéséhez. Például, ha az újszülöttet meglátogatják, akkor egy cérnaszálat ott kell hagyni a kicsi kiságyában, mert különben nem tud majd aludni. Úgy tartják, hogy

„elveszik az álmát”. Ezen szokások megélésével és átadásával a fiatal generációknak lehetőségük nyílik *arra, hogy kapcsolatba kerüljenek saját gyökereikkel, és megértsék a közösségi értékeket.*

Tudsz legalább egy olyan szokást, ami a gyermekszületéssel kapcsolatos, esetleg a várandóssággal?

- b) A **hagyományos cigány ételek** szintén elengedhetetlen részét képezik az identitásunknak. Az ételek nemcsak táplálók, hanem lehetőséget adnak arra, hogy a közösség tagjai együtt ünnepeljenek és megosszanak egymással. A pörkölt félék, a töltött káposzta és a különböző húsos ételek mellett a sütni-főzni tudó asszonyok keze alatt ízletes sütemények és kalácsok is készülnek. A hagyományos ételek elkészítése közben a családtagok együtt dolgoznak, és a főzés során mesélnek a múlt történeteiről, így továbbadva a hagyományokat a fiatalabb generációknak. Ünnepi ételek még pazarabbak és tömény mennyiségben készülnek. A cigány családok egyetlen egy ünnepet se tudnak elképzelni úgy, hogy ne bőségben teljen.

Milyen tradicionális ételeket ismersz? Milyen fűszereket használnak a cigány konyhában?

- c) A **mesterségek** terén a cigány közösség sokszínűséget mutat. A kovács, a bőrműves és a kosárfonó mesterségek nemcsak a megélhetést szolgálják, hanem a hagyományos tudás átadását is jelentik. Az idősebb generációk tapasztalatainak megosztásával, a fiatalabbak pedig gyakorlati tudásra tesznek szert. E hagyományos mesterségek művelése során a fiatalok megtanulják értékelni a kézművességet, a precizitást és a kreativitást.

Milyen jellegzetes cigány mesterségeket tudsz felsorolni, amit még a mai napig művelnek az emberek?

- d) Az **ünnepi szokások** megélése és ápolása szintén kulcsszerepet játszik a hagyományörzésben. Az olyan ünnepek, mint a húsvét, a karácsony vagy a pünkösöd közös élményeket adnak a családoknak, miközben az ősi hagyományokat idézik fel. Az ünnepek során elkezdődnek a közös készülődések, az éneklések, a táncok, amelyek mind hozzájárulnak a közösségi összetartozás érzéséhez és identitásunk megerősítéséhez.

A cigány hagyományok ápolása, megtartása és továbbadása rendkívül fontos feladat. A születéssel kapcsolatos szokások, a hagyományos ételek, a mesterségek és az ünnepi szokások mind hozzájárulnak ahhoz, hogy a közösség tagjai megőrizték identitásukat, és a következő generációk számára is átadhassák ezt a gazdag kulturális örökséget. A közös élmények és a hagyományok tudatos ápolása révén a cigány közösség nemcsak saját magát gazdagítja, hanem a társadalom egészét is.

Karácsonyvárás Alsószentmártonban

A cigányok általában ragaszkodnak a hagyományokhoz. A cigány kultúra nagyon változatos, ezért egy-egy családban különbözhetnek/eltérhetnek a szokások.

A cigányoknál a karácsony legszentebb és legnagyobb ünnep. Közepontjában a kis Jézus születése áll. Alsószentmártonban ezt az ünnepet különösen nagy tiszteletben tartják a családok.

December 24-én díszítik fel a karácsonyfát, régebben nem tudtak úgy díszíteni, mert nem voltak díszek, nem volt szaloncukor, ma már ezeket meg tudják venni a boltokban az emberek. A férfiak előtte való nap mindent előkészítenek, ami 24-ére szükséges pl. szalma, fenyőfa. A szalmával emlékeznek a kis Jézus születésére. Régen szokás volt, hogy a házba bevitték a szalmát, és azt elterítették a szobában. Az ünnepi ételt a szalmán ülve fogyasztották, illetve azon az estén a család minden tagja a szalmán aludt. Ma már csak a karácsonyfa alá tesznek szalmát. Ezen a napon semmilyen fizikai munkát nem lehet végezni. 24-én délután az asszonyok babot és/vagy halászlét főznek, mindkettő a bőséget jelképezi. Délután fenyőfa ágakat, szaloncukrot, gyertyát visznek a temetőbe, és ezt halottjaik sírjánál hagyják. Elsősorban a kereszthez visznek, majd ezután a halottjaikhoz. Ezután a családdal együtt várják a 17 órai harangozást, ami Jézus születését jelképezi. A család legidősebb férfi tagja kimegy és kint várja a harangszót. Ezt meghallva visszamegy a házba, ahol teljes sötétség van és köszöntőt mond, ezzel úgymond „beengedik a kis Jézuskát”.

Utána a ház legidősebb asszonya bort/pálinkát ad a férfinak, és elhelyezi a gyertyát. A köszöntő után leülnek és megvacsoráznak. Közben érkeznek a falubeli fiú gyerekek és köszöntőt mondanak ők is. A falubeli zenészek is végig járkák a házakat és énekszóval köszöntik a ház népét.

Köszöntő muncsán nyelven:

„Bună szárá lá Bádnek.

Mult ány nurukosj, szănătosj!

Kîț pâr ajéc în káp, átîț nurok sî szănătáté szá vă Dumnizăvu!”

A családfőnek ezen az estén fontos feladata van, az „otthon melegét” ő őrzi. A tűz nem aludhat el, egészen hajnalhasadásig. A tűz bőséget, a szerencsét, egészséget, a jó családi viszonyt jelképezi. Alsószentmártonban legtöbben elmennek az éjféli misére is. Éjfél előtt gyülekeznek a templom előtt, itt is tüzet raknak. Majd végig nézik, ahogy a falubeliek előadják a betlehemi játékot, Jézus születését. Ezután kezdődik az éjféli szentmise. Hazatérve, sokan le sem fekszenek. Az asszonyok előkészülnek a karácsonyi ételekhez, a férfiak és gyerekek közösen ünnepelnek.

Karácsony elsőnapján, december 25-én a férfiak és a fiúk elmennek a rokonokhoz köszönteni. A nők ezen a napon csak délután mehetnek vendégségbe, de csak úgy, ha előtte egy férfi már belépett a házukba. Ezen a napon az asszonyok feladat, hogy különféle, hagyományos finomságokat készítsenek. Sütemények, kalácsok és mindenféle sütek, saláták, töltött káposzta a menü. Karácsony másnapján, december 26-án általában meglátogatják egymást a rokonok, barátok. Együtt ünnepelnek a családok, beszélgetnek, örülnek az ünnepnek. A vendégségbe érkező nők most is csak akkor léphetnek be a házba, ha előtte egy férfi már bement és elmondott egy köszöntőt.

Karácsonyi szokások:

Cigány közösségekben általában kemény munkával készülnek a karácsonyra. A házat tisztítják és feldíszítik, és a lakótérben gyertyát is gyújtanak.

A karácsonyi ünnepet általában nagyobb családi összejövetelekkel ülik meg. Fontos az otthoni vagyon és a szeretet megünneplése a családtagok közvetlen jelenlétében.

A kalács, hal, sült vagy rántott hús, töltött káposzta és más hagyományos ételek általában a cigány karácsonyoknak is részét képezik.

Egyes cigány közösségek különleges kántálást is tartanak, amelyekben vallásos énekek és imák hangzanak el.

Milyen más, hagyományos alsószentmártoni ünnepet tudnátok felsorolni?

2. melléklet: Feladatlap

1. Kösd össze, hogy melyik tulajdonság melyik hagyományt jellemzi!

- bőséget jelképez	☐ szalma a karácsonyfánál
- védelmet szolgál	☐ halászlé főzése
- Jézus születésére emlékeztet	☐ cérna az újszülött ágyában
- a jó családi viszonyt jelképezi	☐ tűz őrzése karácsonykor

2. Válaszolj röviden a kérdésekre!

- a) Miért nem alhat el a tűz karácsony este?.....
- b) Ki mondhatja el először a karácsonyi köszöntőt a házban?.....
- c) Mit jelent az, hogy "elviszik az álmát"?.....
- d) Mikor mehetnek az asszonyok vendégségbe december 25-én?.....
- e) Mit visznek a temetőbe december 24-én délután?.....

3. Igaz vagy Hamis? Jelöld I/H betűvel!

___ Karácsonykor bármilyen fizikai munkát lehet végezni.

___ A karácsonyi köszöntőt teljes sötétségben mondják el.

___ Az asszonyok is elmennek köszönteni a karácsony alkalmával.

___ A betlehemi játékot a templomban adják elő.

___ A cigány közösségekben a karácsonyi szokások egységesek, nincsenek eltérések.

___ December 25.-én a nők csak férfi kísérettel mehetnek vendégségbe.

4. Állítsd időrendi sorrendbe a karácsonyi eseményeket!

___ Betlehemi játék előadása

___ Tűzrakás a templom előtt

___ 17 órai harangszó

___ Halászlé főzése

___ Temető látogatása

5. Kreatív feladat

Képzeld el, hogy te vagy a család legidősebb férfi tagja! Írj a füzetedbe egy rövid (4 soros) karácsonyi köszöntőt, amit elmondanál a családnak! Magyarul is írhatod vagy beás/muncsán nyelven!

3. melléklet: Értékelőlap

Értékelési szempontok:

Jelöld a skálákon, mennyire értékeled a társaid munkáját! A számok jelentése:

1- kevésbé jellemző   2 – hiányos   3- megfelelő   4- jó   5- szuper

A feladat tartalmának megértése

1   2   3   4   5

Megjelennek plusz különleges elemek, amelyeket a szöveg nem tartalmazott.

1   2   3   4   5

Formailag esztétikus

1   2   3   4   5

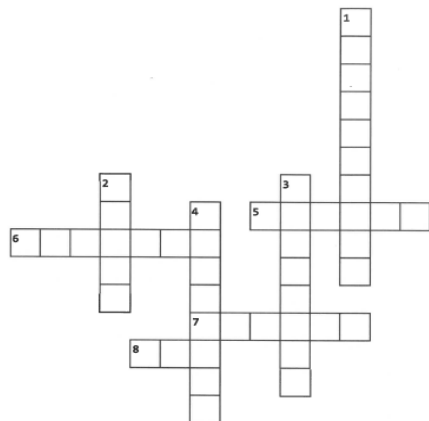
Érdekes volt az előadás

1   2   3   4   5

4. melléklet: Keresztrejtvény

Elérési link: <https://crosswordlabs.com/view/szokasok-hagyomanyok-karacsony>

Szokások, hagyományok-karácsony

Át

5. Hogyan nevezik a karácsonyi előestéjét, szentestét muncsán nyelven?
6. Temetőbe visszük a hallottaknak
7. Milyen tárgyat tesznek a cigány közösségek tagjai a karácsonyfa alá, hogy emlékezzenek Jézus születésére?
8. A családfő őrzi reggelig

Le

1. Milyen mesterséggel foglalkoznak a cigányok között sokan, akikhez vesszőket használnak?
2. Kisgyerek feje alá kell
3. Éneklős szokás, vallási énekek
4. Szenteste ez a vacsora

VII.

Beck Zoltán – Andl Helga

„MINDEN SZÖVEG”

– foglalkozásterv középiskolások és egyetemi hallgatók számára –

A fenti címmel mutattuk be a XII. Romológus Konferencián azt a foglalkozástervet, amit a következőkben részletezünk. A konferencia-absztraktban az alábbiakat hangsúlyoztuk:

„Általánosságban megfogalmazható, hogy a cigányok, romák reprezentációja alapvető hiányként mutatkozik meg a köznevelés tereiben, értve ezalatt mind a tartalmi szabályozókat, mind a tanítási tanulási segédanyagokat, taneszközöket. Erre számos kutatás mutatott rá az elmúlt évtizedben (vö. tematikus tankönyvkutatások, melyről Bogdán Péter közölt az Új Pedagógiai Szemlében összefoglalót: Bogdán, 2016; továbbá általában a nemzetiségi oktatás személyi és tárgyi feltételeinek hiányáról lásd: Fórika, 2015).

Foglalkoztatástervünk innen nézve reflektál erre a hiányra, miközben alapvető funkcióját nem ebben a kompenzatorikus akaratban ismeri fel. Mivel tágabban értett tárgyunk a kortárs magyar nyelvű cigány, roma irodalom, elméleti megfontolásaink az irodalomtudomány, tanórai munkaformáink pedig az innovatív módszertanok felől ragadhatók meg.

Feltételezzük, hogy az „olvasás mindig több, mint írásjelek megfejtése” (Gadamer, 1994: 91), amiként azt is, hogy a világunk úgy szövegesítődik, hogy a benne lévő nem-írást is olvassuk (értjük, megértjük, jelentést konstruálunk, relációkat állítunk, értéket rendelünk, etc.).

Vállalkozásunk innen nyer értelmet – hiszen mivel is dolgozunk: néhány bekezdésnyi szöveggel (a kortárs, cigány, roma szerzők kurrens szövegrészleteivel, Lakatos Menyhértől Jónás Tamásig), színekkel, ízekkel, illatokkal, tárgyakkal, képekkel. Az tehát, hogy a diákok kezébe kerülnek ezek az eszközök, minden más pedagógiai beavatkozás nélkül is elindítja az olvasás automatikus, laikus processzusát: mihez is kezdjenek ezekkel a különböző természetű tárgyakkal, eszközökkel, és azoknak mi közük van egymáshoz?

A módszertani beágyazottságunkat az élmény- és tevékenységközpontú irodalomtanításban ismerni fel, foglalkozásunk „középpontjában az „irodalomtörténet” áll: az az alapbelátás, hogy a diákokhoz meg kell érkeznie az irodalomnak” (Bodrogi, 2016: 68).

Az „olvasás”-t a foglalkozástervünkben a saját szöveg megkonstruálása felé mozdítjuk, a diákok közös, kreatív alkotótevékenységét helyezve középpontba – „a kreatív írás, a nyilvánosság előtti szóbeli megmérettetés feladatai, az érzélem, a hangulat, a humor, az ötletesség felismerése, tudatosítása és továbbírása, a gondolkodtatás műveletei a műértelmezések során” (Czimer, 2010: 51) – éppen azért, hogy a rendelkezésre álló eszközökből mint a jelenlévő valóság darabjaiból a diákok közösen konstruáljanak koherens sorsnarratívát.

Az előadáson tehát olyan – szakmódszertani és irodalomelméleti alapozottságú – foglalkozástervet mutatunk be, amely élményközpontú, kreatív, csoportos szövegalkotáson keresztül megismertetni magyarországi kortárs cigány szerzőket, irodalmi alkotásokat, miközben a diákok szociális kompetenciáit is fejleszti.”

(Beck Zoltán – Andl Helga (2024): Minden szöveg. In: Cserti Csapó Tibor – Andl Helga – Lakatos Szilvia (szerk.): XII. Romológus Konferencia: 2024. április 24. Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Romológiai Kutatóközpont, Pécs. 38.)

Irodalom:

Bodrogi Ferenc Máté (2016): A Fesztivalizáció paradigmája: reflektált élményközpontúság (elméleti alapvetés). In: Bodrogi Ferenc Máté (szerk.) (2016): Élményközpontú irodalomtanítás. Kreativitás, produktivitás, kultúrákezelés a digitális korban. Savaria University Press, Szombathely. 45-82.

<https://mek.oszk.hu/16400/16457/16457.pdf> (2024.04.16.)

Bogdán Péter (2016): A romák/cigányok tankönyvi jelenlétét elemző kutatásokról. Új Pedagógiai Szemle, 5-6. szám. 127-136.

https://real.mtak.hu/38666/1/BOGDAN_PETER_A_ROMAK_CIGANYOK_TANKONYVI_JELENLETET_ELEMZO_KUTATA_SOKROL_upsz_2016_5_6_teljes.127_136_u.pdf (2024.04.16.)

Czimer Györgyi (2010): Az irodalmi alkotótevékenység fejlesztése. In: Czimer Györgyi – Balogh László (szerk.): Az irodalmi alkotótevékenység fejlesztése. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége.

https://tehetseg.hu/sites/default/files/05_kotet_net.pdf#page=51 (2024.04.16.)

Fórika László (2015): A cigány nemzetiségi oktatás helyzete a nemzetiségi oktatás rendszerében az ombudsmani jelentések tükrében – avagy a jog, ami a jogosult ellen fordul. Romológia, 3/9. szám. 8-28.

https://epa.oszk.hu/02400/02473/00006/pdf/EPA02473_romologia_2015_09_007-027.pdf (2024.04.16.)

Gadamer, Hans-Georg (1994): Az „eminens” szöveg és igazsága. In: Gadamer, Hans-Georg: A szép aktualitása. Válogatta Bacsó Béla. Budapest, T-Twins.

FOGLALKOZÁSTERV

Cél:

- élményközpontú, kreatív, csoportos szövegalkotáson keresztül megismerni magyarországi kortárs cigány szerzőket, irodalmi alkotásokat
- szociális kompetenciák fejlesztése (kommunikáció, együttműködés, empátia, elfogadás), sztereotípiák/előítéletek csökkentése

Résztvevők: középiskolások vagy egyetemi hallgatók

Időkeret: 90 perc (amennyiben szükséges, 45 percben is megvalósítható), irodalom vagy osztályfőnöki óra keretében, vagy tanórán kívüli foglalkozáson

Helyszín: csoportmunka kialakítására alkalmas tér

Eszközök:

- szövegek (részletek magyarországi kortárs cigány szerzők műveiből)
  - Lakatos Menyhért: Füstös képek (1975)
  - Holdosi József: Cigánymózes (1987)
  - Csemer Géza: Szögény Dankó Pista (2001)
  - Szécsi Magda: Cigánymandala (2007)
  - Jónás Tamás: APUAPUAPU anyu (2013)
  - Zsigó Jenő: Vezetőszáron (2022)
- ízek/illatok (só, cukor, fahéj, kakaó, kávé, bors, csillagánizs, szegfűszeg, majoranna, fokhagyma, gyömbér, illóolajok stb.)

- tárgyak (toll, gyufa, madártoll, kavics, csipesz, fecskendő, ólomkatona, kisautó, pénzérme)
- képek (hangulatjelek *vagy* képek „A roma test politikája” c. kiállításból)
- színek (különböző színek, ill. ha a létszám indokolja, valamelyikből 2 db)

A FOGLALKOZÁS MENETE:

0. A terem előkészítése: csoportmunkára alkalmas elrendezés; az eszközök elhelyezése

1. Szövegalkotó játékra invitáljuk a résztvevőket. (Csak annyi ez előzetes ismeretük, hogy irodalommal foglalkozunk.) 1 perc

2. Csoportalakítás: 5 fős csoportok kialakítása – mindenki húz egy eszközt, majd aszerint kell csoportba szerveződniük, hogy minden csoportban minden eszköztípusból (szöveg, ízek/illatok, tárgyak, képek, színekártyák) legyen, de mindegyikből csak egy (ill. ha a létszám indokolja, max. 2 azonos színekártya). A csoportok helyet foglalnak egy-egy asztalnál.

Megjegyzés: az osztály létszámától függően választunk szövegeket, valamint a további tárgyakat is. Amennyiben kisebb – 4 fős – csoportokban dolgoznak, a színekártyák elhagyhatók.

5 perc

3. Csoportmunka – Feladat: szövegalkotás (történetírás) – egy koherens sorsnarratíva, sorstörténet konstruálása (az eszközök mindegyike szerepeljen valami módon a történetben vagy kapcsolódjon hozzá). 30 perc

A sorstörténet olyan egyediesített élettörténet, amely a személyesen keresztül egy társadalmi csoport élethelyzetére is reflektál.

A példaszövegek mindegyikének van elbeszélője, az elbeszélésnek főszereplője. A csoportokat arra kérjük, hogy vagy az elbeszélői hanggal, vagy az elbeszélt szereplővel azonosulva egészítsék ki a töredéket, amely így egy teljes élettörténétté, életvilággá szervezve kerül majd előadásra. Minden emberi életnek vannak (lehetnek) relációi, értékorientációi, vélekedései, társadalmi beágyazottsága, szűkebb tárgyi környezete; az ember rendelkezik külső és belső tulajdonságokkal, képességekkel, attitűdökkel; minden emberi életnek vannak sikerei, kudarcai, krízise; stb.

Ezt az elbeszélést kell a csoportoknak a rendelkezésükre álló eszközök mentén, azok által inspirálva megalkotniuk.

Hangsúlyozzuk, hogy a szövegrészlet nem kiüntetett helyzetű, csupán egy a csoportok számára rendelkezésre álló történetalkotó eszközök közül.

4. Bemutató csoportonként

4.1. Az adott csoport – tagonként – bemutatja az eszközeit, a szövegrészletet felolvassák.

4.2. A csoport által megalkotott szöveg (sorstörténet) ismertetése, felolvasása a többi csoport számára.

Minden sorstörténet kapcsán:

4.3. résztvevői reflexiók: beszélgetés a felmerülő gondolatokról, érzésekről

4.4. az oktató/foglalkozásvezető rövid összefoglalói a kiindulópontként használt szövegrészlet szerzőjéről, a szövegek kontextusáról, az életműről stb.

35 perc

5. Diskusszió: az egyes szövegek egymáshoz való viszonyáról, a diákok ezekhez fűződő irodalmi és hétköznapi tapasztalatairól 9 perc

6. Reflexió – Visszajelző lapok kitöltése // Reflexiók megfogalmazása (pl. „Mit viszek haza?”) 10 perc

---

A SZÖVEGRÉSZLETEK SZERZŐIRŐL

Holdosi József: Cigánymózes

<https://padlet.com/andlbeck/holdosi-j-zsef-ethnicity-and-social-space-at-70s-in-hungary--o0h8zpwdsta9> (2024.11.15.)

Zoltán, Beck (2020): József Holdosi's Novels. <https://www.romarchive.eu/en/literature/literature-countries-and-regions/romani-literature-hungary/jozsef-holdosis/> (2024.11.15.)

Lakatos Menyhért: Füstös képek

Zoltán, Beck (2020): Menyhért Lakatos (1926–2007) <https://www.romarchive.eu/en/literature/literature-countries-and-regions/romani-literature-hungary/menyhert-lakatos/> (2024.11.15.)

Csemer Géza: Szögény Dankó Pista

Interjú Csemer Gézával:

<https://www.youtube.com/watch?v=FHdzaZ-t8QU> (2024.11.15.)

Szécsi Magda: Cigánymandala

<https://epa.oszk.hu/00300/00381/00128/darvasi.htm> (2024.11.15.)

Jónás Tamás: APUAPUAPU anyu (2013)

<https://padlet.com/andlbeck/j-n-s-tam-s-task-3-9rs9ttyvgf3b> (2024.11.15.)

Feldmár András - Jónás Tamás beszélgetése:

<https://www.youtube.com/watch?v=0QfDanO98ds&t=6s> (2024.11.15.)

Zoltán, Beck: Tamás Jónás (b. 1973): Poet, Writer and Playwright. <https://www.romarchive.eu/en/literature/literature-countries-and-regions/romani-literature-hungary/tamas-jonas/> (2024.11.15.)

Zsigó Jenő: Vezetőszáron (2022)

<https://magveto.hu/konyvek/vezetszaron/139500884> (2024.11.15.)

Konferencia Zsigó Jenő életművéről: <https://www.youtube.com/watch?v=uJgWXd0I5sA> (2024.11.15.)

Átfogó művek, források:

Beck Zoltán (2020): A megszólalás üres helye - Romológiaírók és más dolgokról. Napvilág Kiadó.

Zoltán, Beck (2020): Hungarian Romani Literature: An Overview. <https://www.romarchive.eu/en/literature/literature-countries-and-regions/romani-literature-hungary/> (2024.11.15.)

<https://padlet.com/andlbeck/authors-and-contemporary-reception-szerz-k-s-kort-rs-fogadta-9b4nt1siysir> (2024.11.15.)

A ROMA TEST POLITIKÁJA I. Nincs ártatlan kép

<https://gallery8.org/hu/news/2/73/a-roma-test-politikaja-i-nincs-artatlan-kep> (2024.11.15.)

<https://gallery8.org/a-roma-test-politikaja-i> (2024.11.15.)

Áttekintő táblázat:

<i>Idő ke- ret</i>	<i>Lépések</i>	<i>Tanári/tanulói tevékenység</i>	<i>Munka- forma</i>	<i>Eszközök</i>	<i>Megjegyzés</i>
	A terem előkészítése: csoportmunkára alkalmas elrendezés; az eszközök elhelyezése			- szövegek (részletek magyarországi kortárs cigány szerzők műveiből) Lakatos Menyhért: Füstös képek (1975) Holdosi József: Cigánymózes (1987) Csemer Géza: Szögény Dankó Pista (2001) Szécsi Magda: Cigánymandala (2007) Jónás Tamás: APUAPUAPU anyu (2013) Zsigó Jenő: Vezetőszáron (2022) - íz/illatok (só, cukor, fahéj, kakaó, kávé,	5 fős (esetleg 4 fős) csoportokat tervezünk. Az osztály létszámától függően választunk szövegeket, valamint a további tárgyakat is. Amennyiben kisebb – 4 fős – csoportokban dolgoznak, a színekártyák elhagyhatók. Összesen annyi eszközt választunk, ahányan várhatóan a foglalkozáson részt vesznek, ügyelve az egyes eszköztípusok egyenlő számára. (Mivel általában nem 4-gyel vagy 5-tel osztható a teljes létszám, kisebb eltérés megengedett. Arról azonban gondoskodjunk, hogy szöveg, íz/illat, tárgy és kép minden csoportba jusson.) A szövegrészletek megtalálhatók: MELLÉKLET_1 (a szövegrészletek a szerző és a cím nélkül szerepeljenek)

				bors, csillagánizs, szegfűszeg, majoranna, fokhagyma, gyömbér, illóolajok stb.) - tárgyak (toll, gyufa, madártoll, kavics, csipesz, fecskendő, ólomkatona, kisautó, pénzérme) - képek (hangulatjelek vagy képek „A roma test politikája” c. kiállításból) - színkártyák (különböző színek, ill. ha a létszám indokolja, valamelyikből 2 db)	
1 perc	1. Szövegalkotó játékra invitáljuk a résztvevőket	tanári közlés	frontális		A résztvevőknek csak annyi ez előzetes ismeretük, hogy irodalommal foglalkozunk.
5 perc	2. Csoportalakítás: 5 fős csoportok kialakítása	Mindenki húz egy eszközt, majd aszerint kell csoportba szerveződniük, hogy minden csoportban minden eszköztípusból (szöveg, ízek/illatok, tárgyak, képek, színkártyák) legyen, de mindegyikből csak egy (ill. ha a létszám indokolja, max. 2 azonos színkártya). A csoportok helyet foglalnak egy-egy asztalnál.	egyéni ill. csoportmunka	a fenti eszközök	Amennyiben kisebb – 4 fős – csoportokban dolgoznak, a színkártyák elhagyhatók.

		A foglalkozásvezető gyorsan ellenőrzi, a csoportok a szabályok szerint jöttek-e létre, szükség szerint korrigál.			
30 (25) perc	3. Csoportmunka – Feladat: szövegalkotás (történetírás) – egy koherens sorsnarratíva, sorstörténet konstruálása (az eszközök mindegyike szerepeljen valami módon a történetben vagy kapcsolódjon hozzá).	A résztvevők saját csoportjukban bemutatják a választott eszközt, a szövegrészletet felolvassák. A csoportok egy koherens sorsnarratívát, sorstörténetet konstruálnak oly módon, hogy a náluk lévő eszközök mindegyike szerepeljen valami módon a történetben vagy kapcsolódjon hozzá. A foglalkozásvezető monitorozza a munkát, válaszol a felmerülő kérdésekre.	csoportmunka	a fenti eszközök + papír, toll	<i>A sorstörténet olyan egyediesített élettörténet, amely a személyesen keresztül egy társadalmi csoport élethelyzetére is reflektál.</i> <i>A példaszövegek mindegyikének van elbeszélője, az elbeszélésnek főszereplője. A csoportokat arra kérjük, hogy vagy az elbeszélői hanggal, vagy az elbeszélt szereplővel azonosulva egészítsék ki a töredéket, amely így egy teljes élettörténetté, életvilággá szervezve kerül majd előadásra. Minden emberi életnek vannak (lehetnek) relációi, értékorientációi, vélekedései, társadalmi beágyazottsága, szűkebb tárgyi környezete; az ember rendelkezik külső és belső tulajdonságokkal, képességekkel, attitűdökkel; minden emberi életnek vannak sikerei, kudarcai, krízise; stb. Ezt az elbeszélést kell a csoportoknak a rendelkezésükre álló eszközök</i>

					mentén, azok által inspirálva megalkotniuk. Hangsúlyozzuk, hogy a szövegrészlet nem kiüntetett helyzetű, csupán egy a csoportok számára rendelkezésre álló történetalkotó eszközök közül.
35 (40) perc	4. Bemutató csoportonként 4.1. Az eszközök ismertetése 4.2. A csoport által megalkotott szöveg (sorstörténet) ismertetése, felolvasása 4.3. Résztvevői reflexiók 4.4. Rövid összefoglaló a kiindulópontként használt szövegrészlet szerzőjéről, a szövegek kontextusáról, az életműről stb.	4.1. Az adott csoport – tagonként – bemutatja az eszközeit, a szövegrészletet felolvassák. 4.2. A csoport által megalkotott szöveg (sorstörténet) ismertetése, felolvasása a többi csoport számára. Minden sorstörténet kapcsán: 4.3. résztvevői reflexiók: beszélgetés a felmerülő gondolatokról, érzésekről 4.4. az oktató/foglalkozásvezető rövid összefoglalói a kiindulópontként használt szövegrészlet szerzőjéről, a szövegek kontextusáról, az életműről stb.	frontális	a fenti eszközök	A foglalkozásvezetők a rövid összefoglalók során a fentebb rögzített forrásokra („A szövegrészletek szerzőiről”) támaszkodhatnak.
9 perc	5. Diskusszió: az egyes szövegek egymáshoz való viszonyáról, a diákok ezekhez fűződő	a foglalkozásvezető irányításával a résztvevők megfogalmazzák gondolataikat	frontális		

	irodalmi és hétköznapi tapasztalatairól				
10 perc	6. Reflexió – Visszajelző lapok kitöltése VAGY Reflexiók megfogalmazása (pl. „Mit viszek haza?”)	a résztvevők kitöltik a visszajelző lapokat VAGY egyenként megfogalmazzák reflexiójukat a foglalkozásra, a tapasztalatokra vonatkozóan	egyéni ill. frontális	visszajelző lapok íróeszközök	A visszajelző lapokra példák: MELLÉKLET_2

SZERZŐI SZÖVEGEK

(szerzők-műcímek nélkül)

Kezdjük az elején, kedves anyuka, hogy mindent megértsen. A fia betegsége olyan, hogy azzal nyolcvan-kilencven évig is élhet, tehát nem kell megijedni. Rendszeres életmódot kell élnie, időközönként, ha rosszabbodna az állapota, felemelt gyógyszeradagot szednie! Ennyi az egész. A fiának is elmondtam, csak hozzátettem, hogy négereknél, cigányoknál nem nagyon fordul elő ez a sajátos immunrendszeri betegség.

Megkértem aput, hogy segítsen megoldani egy házi feladatot. Átölelt, leült mellém. Rosszul kezdett neki az egyenletnek. Szóltam neki. Rögtön és jogosan megharagudott. Meg akart ütni, de engem nem szabadott. Anyu sikított, amikor pár hónappal korábban a részeg férje meg akart engem ütni. Apám másodpercek alatt kijózanodott.

- Őt akarod megütni, te semmi ember!

A semmi embernél nem volt nagyobb sértés. A család hercegét nem ütheti meg senki.

- Akkor mi a megoldás? – sziszegte.

Ismertem egy lányt, aki nagyon félt a haláltól. Attól, hogy élve eltemetik, és hallja, hogy törik át a fák gyökerei a koporsóját. De erről írtam már neked. Én voltam az a lány. Mióta vagy nekem, nem kísért gyakran az élve eltemetés, de ha eszembe jut, cetliket ragasztok szanaszét a lakásban, hogy „hamvasszatok el, ha meghalok!”

Összekötöttem a kenderből font gatyamadzagot, takarosán porciózni kezdtem a fonnyadt, harmatos lucernát. Nem zörgött, nem pergett a levele, sorban szedtem a rendet, mintha a mienk lenne. Már nem gondoltam a félelemre, de arra sem, mennyi a bíróképességem. Az első porciót meg sem tudtam mozdítani. Ez a tolvajmesterség átka, hogy nem bír annyit az ember, amennyit akar, még ha van is miből.

Lelkében megérezte, hogy nem tud helytállni asszonya oldalán. Kurvásnak tartották, hányaveti föllépésűnek és lumpnak. Látta az emberek arcán. (...) A cigarettát már siheder korában fölvette, tudván tudva, hogy árt a tüdejének. (...) Naponta húsz virzsínia szivart szívott, és ötven női cigarettával fölváltva eregette száján füstjüket.

Azt gondoltam, ez az élet, amihez egyfajta szabadságérzet kötődött, de például a rendszeres tanulás nem. Szoba-konyhában éltünk tízen-tizenketten, és én másnap ugyanúgy vittem a gimnáziumba a táskámat, mint ahogy hazahoztam. Amit tudtam, azt mind az órák alatt tanultam meg, vagy kérdeztem rá, de otthon nem tanultam. Aztán a gimnáziumi évek alatt, amikor az osztálytársaim közül egy-kettővel helyel-közzel barátságba kerültem, vagy a lakásukon meglátogattam őket, láttam, hogy náluk gyerekszoba, könyvespolcok, technikai felszerelés van, és a gimnazista gyerekkel állandó foglalkozás, plusz nyelvtanítás, korrepetáló tanárok. Szemem-szám tátva maradt ettől.

SZERZŐI SZÖVEGEK

(szerzők-műcímek)

Kezdjük az elején, kedves anyuka, hogy mindent megértsen. A fia betegsége olyan, hogy azzal nyolcvan-kilencven évig is élélhet, tehát nem kell megijedni. Rendszeres életmódot kell élnie, időközönként, ha rosszabbodna az állapota, felemelt gyógyszeradagot szednie! Ennyi az egész. A fiának is elmondtam, csak hozzátettem, hogy négereknél, cigányoknál nem nagyon fordul elő ez a sajátos immunrendszeri betegség.

Holdosi József: Cigánymózes (1987)

Megkértem aput, hogy segítsen megoldani egy házi feladatot. Átölelt, leült mellém. Rosszul kezdett neki az egyenletnek. Szóltam neki. Rögtön és jogosan megharagudott. Meg akart ütni, de engem nem szabadott. Anyu sikítozott, amikor pár hónappal korábban a részeg férje meg akart engem ütni. Apám másodpercek alatt kijózanodott.

- Őt akarod megütni, te semmi ember!

A semmi embernél nem volt nagyobb sértés. A család hercegét nem ütheti meg senki.

- Akkor mi a megoldás? – sziszegte.

Jónás Tamás: APUAPUAPU anyu (2013)

Ismertem egy lányt, aki nagyon félt a haláltól. Attól, hogy élve eltemetik, és hallja, hogy törik át a fák gyökerei a koporsóját. De erről írtam már neked. Én voltam az a lány. Mióta vagy nekem, nem kísért gyakran az élve eltemetés, de ha eszembe jut, cetliket ragasztok szanaszét a lakásban, hogy „hamvasszatok el, ha meghalok!”

Szécsi Magda: Cigánymandala (2007)

Összekötöttem a kenderből font gatyamadzagot, takarosán porciózni kezdtem a fonnyadt, harmatos lucernát. Nem zörgött, nem pergett a levele, sorban szedtem a rendet, mintha a mienk lenne. Már nem gondoltam a félelemre, de arra sem, mennyi a bíróképességem. Az első porciót meg sem tudtam mozdítani. Ez a tolvajmesterség átka, hogy nem bír annyit az ember, amennyit akar, még ha van is miből.

Lakatos Menyhért: Füstös képek (1975)

Lelkében megérezte, hogy nem tud helytállni asszonya oldalán. Kurvásnak tartották, hányaveti föllépésűnek és lumpnak. Látta az emberek arcán. (...) A cigarettát már siheder korában fölvette, tudván tudva, hogy árt a tüdejének. (...) Naponta húsz virzsínia szivart szívott, és ötven női cigarettával fölváltva eregette száján füstjüket.

Csemer Géza: Szögény Dankó Pista (2001)

Azt gondoltam, ez az élet, amihez egyfajta szabadságérzet kötődött, de például a rendszeres tanulás nem. Szoba-konyhában éltünk tízen-tizenketten, és én másnap ugyanúgy vittem a gimnáziumba a táskámat, mint ahogy hazahoztam. Amit tudtam, azt mind az órák alatt tanultam meg, vagy kérdeztem rá, de otthon nem tanultam. Aztán a gimnáziumi évek alatt, amikor az osztálytársaim közül egy-kettővel helyel-közzel barátságba kerültem, vagy a lakásukon meglátogattam őket, láttam, hogy náluk gyerekszoba, könyvespolcok, technikai felszerelés van, és a gimnazista gyerekkel állandó foglalkozás, plusz nyelvtanítás, korrepetáló tanárok. Szemem-szám tátva maradt ettől.

Zsigó Jenő: Vezetőszáron (2022)

MELLÉKLET_2

VISSZAJELZŐ LAP **(rendhagyó irodalomóra)**

1. Nevezd meg azt a 3 dolgot, amit legjobban szerettél a foglalkozáson!

1.: .....

2.: .....

3.: .....

2. Hogyan írnád le a szerepedet a csoportban?

3. Mit érzel hasznosíthatónak a foglalkozásból?

4. Van-e kapcsolat az elhangzott sorstörténetek és a te élettörténeted között? Ha igen, mi az? (Ha ez utóbbira nem akarsz válaszolni, természetesen bátran kihagyhatod.)

5. Fejezd be az alábbi két mondatot! (Több dolgot is írhatsz, amit fontosnak tartasz.)

Lehetett volna kevesebb:

Lehetett volna több:

MELLÉKLET_3

VISSZAJELZŐ LAP (rendhagyó irodalomóra)

„A NEM-MINDENHATÓ SZÖVEG ÉS A MINDIG LÉTEZŐ NARRATÍVA”

1. Kérlek, állítsd fontossági sorrendbe a történethez használt eszközöket, forrásokat (szín, íz/illat, tárgy, szöveg, portré)! (1-től 5-ig, ahol az 1. a legfontosabb, az 5. a legkevésbé fontos.)

1:

2:

3:

4:

5:

2. Melyik sorstörténet kínált szerinted sikeres társadalmi karrierutat? Kérlek, indokold válaszodat!

3. Melyik sorstörténetet találtad kudarc-orientáltnak? Kérlek, indokold válaszodat!

VIII.

Baloghné Gyurgyovics Renáta

Életmód

Tematikus terv és óravázlatok

Bevezetés:

A cigány/roma nemzetiségi oktatás a magyarországi köznevelés részeként - megvalósítja a nevelés és oktatás általános céljait és feladatait, emellett biztosítja a cigányság nyelvének tanulását, történelmének, szellemi és anyagi kultúrájának megismerését, a hagyományőrzést és – teremtést, az önismeret kialakítását, a kisebbségi jogok megismerését és gyakorlását.

A segédanyagok - **tematikus terv, óraterv, reflexiók, elemzések** - főként a beás nyelv és nemzetiségi irodalom, valamint a cigány/ roma nemzetiségi népismeret megismertetését célozza, illetve segítséget nyújthat a tanulási- tanítási folyamat tervezésében és megvalósításában.

Tematikus terv: beás nemzetiségi nyelv és irodalom

Tematikus egység: Életmód

Tervezés, célok, elvek

Az előkészítés, tervezés fázisában mindig át kell gondolni, hogy mit, hogyan és mivel szeretnénk megvalósítani a tanulási-tanítási folyamatban. Ez sok nehézséget okoz, hiszen a beás nyelv oktatása területén elenyésző számban állnak szakirodalmak, segédanyagok rendelkezésre. A „mit” és „hogyan” tanítsunk tervezése még nem okoz akkora nehézséget, a fejtörést a „mivel” okozza. Nem lehet hozzáférni középiskolai nyelvkönyvekhez sem (általános iskolai sincs) és hozzá tartozó munkafüzetekhez, digitális feladatokhoz, mint más nyelvi tantárgyak esetében. Minden egyes feladatlapot, segédanyagot magam készítek, amely nem egyszerű folyamat, hiszen az *ä* és *î* betűt egyesével kell beszúrnom a szövegekbe, feladatokba, és ez nagyon sok időt igényel. A másik fő probléma egy-egy nagyobb tematikus egység tervezése és feldolgozása során, hogy szavakat, kifejezéseket, terminusokat nem tudunk lefordítani, hiszen a beás nyelv szókészlete nem olyan színes és változatos, mint például a magyar nyelv. Sok esetben csak körülírással sikerül megvalósítani ezt, például ennél a témakörnél a pincér, szakács szó, vagy több alapétel megnevezését sem tudjuk lefordítani (húsételek, főzelékek, vagy süteményeket sem).

A témát 9 tanítási órára osztottam, ebből négy új ismeretet feldolgozó és rendszerező óra, három alkalmazó, feladatmegoldó óra és kettő ellenőrző, értékelő óra. A téma felosztásánál figyelembe vettem a tanulók képességeit, készségeit, haladási ritmusát. Elképzelhető lenne gyorsabb haladás is, de annál a csoportnál, ahol a tanítás a gyakorlatban megvalósult, ez nem lett volna hatékony és célravezető. A feldolgozott tananyag érettségi témakör, amely a szóbeli érettségi vizsga részét képezi, amely a múlt idejű igék, egy esemény elbeszélése témaköre után következik. Elsődleges fejlesztési célom, ezzel az etappal az érettségi szóbeli, írásbeli vizsgára, valamint az első negyedévi szóbeli vizsgára való felkészítés. A szóbeli felkészítés részét képezi: egy szerepjáték, amely egy éttermi szituáció eljátszását jelenti a vizsgáztatóval, rendelés a feladat, pincér és vendég közötti interakció. A vizsga további része, az ételek témakörében a képleírás, és a téma önálló kifejtése. A beszédkészséget fejlesztő feladatokon túl a tematikus egység hallásértési feladatokat tartalmaz (igaz-hamis, kiválasztós feladat, rövid kérdések), intenzív olvasásértési feladatokat (szövegértés, érettségi típusú feladatok), írás készség fejlesztő feladatokat (szövegértés, szövegalkotás, nyelvi közvetítő képességet fejlesztő feladatok, fogalmazás). A nyelvtani anyag kommunikatív gyakorlására is lehetőséget ad a téma feldolgozása (például párbeszéd alkotása, képleírás, plakát készítés, együttműködésen alapuló tanulás). Párban vagy csoportmunkában lehet a beszédkészséget a legjobban fejleszteni. Célom felhívni a tanulók figyelmét az egészséges táplálkozás, és egészséges életmód előnyeire és hatásaira, a téma rendkívül fontos, ha a cigányok magas

halálozási arányát vesszük figyelembe, és alacsony átlag életkorukat. Egyúttal e téma lehetőséget teremt a fenntarthatóság és környezettudatosság ismérveinek összekapcsolására, erre remek lehetőséget teremtett a szövegalkotás, amely egy fogalmazás írása volt.

Megvalósítás

Tematikus egységünk központi témája az életmód, amely tovább oszlik kisebb egységekre. A tanórák folyamán számos alkalom kínálkozik a nyelvi készségek fejlesztésére. Készítettünk szöszedeket, recepteket az ételek témakörében, egészséges életmódra ösztönző fogalmazást írtunk, terveztünk étlapot, készítettünk plakátot, használtunk IKT eszközöket, oldottunk meg digitális feladatokat, alkalmaztunk kooperatív technikákat, értékeltük egymást, és önmagunkat, a tanulók reflektáltak a tanulási-tanítási folyamatokra. Eljátszottunk különböző kommunikációs szándéknak megfelelő szituációkat. Megtanultunk írni rövid, leíró jellegű szövegeket, és a viselkedési normákat feszegettük. A tanórák folyamán a tanulók dolgoztak egyénileg, önállóan, páros és csoportmunkában, illetve frontális osztálymunkával. Úgy gondolom sikerült az egyensúlyt megtartanom, változatosan használnom a munkaformákat. Az osztályközösség tanuláshoz és egymáshoz való viszonya optimális, ezért a páros és csoportmunkák alkalmazása jó hangulatot eredményezett. Szívesen alkalmazom az együttműködésen alapuló tanulást, amely fejleszti a társas és szociális kompetenciákat, az együttműködési készséget és a kommunikációt. A tanórák fontos részét képezik a frontális osztálymunkák is, hiszen a tanulók igénylik az értelmezésnél a tanári magyarázatot, a közös megbeszélést. A tanóráim részét képezi az állandó ismétlés, mert tanulóink hátrányos/halmozottan hátrányos helyzete miatt az otthoni tanulás lehetőségei korlátozottak, illetve nincs otthoni, önálló tanulás. A tanóráimon egy jól bevált értékelési módszert alkalmazok minden évfolyamon, az elvégzett feladatok után pontokkal jutalmazom a teljesítményt, így motiválva a tanulókat. A megadott pontok (15) megszerzése után órai munka ötös jár.

A ráhangolódás szakaszában jelent meg az előzetes tudás előhívása és mozgósítása, amely több tanulási technika alkalmazásával valósult meg: pókháló ábra, keresztrejtvény, szókereső, ezt feladatlapokkal egészítettem ki. A jelentésteremtés szakaszában a frontális oktatás mellett megjelent az együttműködésen alapuló tanulás, amely a kreativitást, kritikai gondolkodást fejleszti, szövegértő vagy alkotó készséget igénylő feladatok is, kiegészítve az IKT eszközhasználattal, mely segíti a tanulót a digitális kompetencia fejlesztésében és az érdeklődés fenntartásában. A formatív

értékelés a tanórákon folyamatosan megjelent, de fontosnak tartom azt is, hogy a tanuló reális önértékeléssel rendelkezzen, ezért erre is figyelmet fordítottam. A pontok összegyűjtésével a szummatív értékelés is megjelent.

Tapasztalatok

Tapasztalatom szerint jobb eredménnyel jár az a tanulási folyamat, ahol kisebb egységekre tagoljuk a tananyagot. A 9 tanítási óra anyaga jól felépített, egymásra épülő, átlátható, könnyebben elsajátítható a gyengébb tanulók számára is. Biztosítják a kisebb egységek a tanulási sikerélményt, a tanári értékelések, dicséretetek, pozitív megerősítések pedig a tanulási motivációt. Lehetőséget teremt a kisebb tanulási egység a gyengeségek, lemaradások feltérképezésére, amely visszajelzést ad mind a tanuló, mind a pedagógus számára.

Tematikus terv

A pedagógus neve: Baloghné Gyurgyovics Renáta

A pedagógus szakja: beás nyelv és irodalom tanár

Az intézmény neve: A Tan Kapuja Buddhista Gimnázium és Általános Iskola

Műveltségi terület: Élő idegen nyelv

Tantárgy: Beás nyelv és irodalom

A tanulási-tanítási egység témája: Életmód

A tanulási-tanítási egység cél- és feladatrendszere:

Beszédértés:

- A tanuló képessé tétele arra, hogy a természetes vagy rögzített beszédet, ill. a sztenderdtől eltérő és kommunikációs zajjal kísért hangzó beszéd főbb gondolatait is megértse.
- A tanuló képessé tétele a köznapi beszédhelyzetek, beszédesemények részleteikben való megértésére is.

- A tanuló képes megérteni a köznyelvi beszédet a hétköznapi tanult témakörökben.
- Hallott szöveg gondolatmenetét képes követni, annak lényeges és kevésbé fontos információinak figyelembe vételével is.
- Ismerős témájú előadást képes követni, akkor is, ha autentikus beszélőt hall.
- Telefonbeszélgetésekben az elhangzó információkat többségében képes megérteni.
- Köznyelvi szövegekben képes az egyes gondolatokat, érzéseket, véleményeket megérteni, az egyes véleményeket elkülöníteni/azonosítani.
- A szövegértési stratégiákat biztonsággal alkalmazza ismeretlen szavakat, kifejezéseket tartalmazó hallott szöveg megértésekor.
- Az érettségi vizsga elveinek megfelelően képes természetes és gépi hang megértésére, a szöveghez kapcsolódóan információk beazonosítására.

Beszédképesség:

- A tanuló képessé tétele önálló beszédtevékenységre beás nyelven – akár váratlan szituációban is.
- A tanuló felkészítése a mindennapi élet beszédtemáival kapcsolatos kommunikáció megértésére és az abba való bekapcsolódásra.
- A kommunikatív kompetencia fejlesztése hétköznapi és attól eltérő szituációkban (pl. vizsgahelyzet):
- A tanuló képes a hétköznapi beszédhelyzetekben a nyelvi és a kommunikációs illemszabályoknak megfelelő szöveg létrehozására.
- Képes probléma felvetésére, a lehetőségek osztályozására, a közöttük való választásra.
- Véleményét, gondolatait a hétköznapi témákon kívül a közösséget érintő témakörökben is képes kifejezni, róluk önállóan tud ítéletet alkotni.
- Képes a hétköznapi mellett irodalmi szövegek tartalmának összefoglalására, lényeges elemeinek kiemelésére, a szó szerinti és másodlagos jelentések értelmezésével.
- A tanuló képes váratlan szituációkban is megnyilatkozni.
- Részletes, folyamatszerű utasítások követésére, adására képes.
- A beszélgetések során körülírásra, javításra, szinonimák alkalmazására képes.
- Az udvariassági szokásokat, formulákat a helyzetnek megfelelően használja.

- A mindennapi témákon túl képes beszélgetést folytatni aktuális problémákról is.
- A szóbeli érettségi vizsga követelményeinek megfelelően a vizsga témaköreiben megfelelő minőségű és mennyiségű összefüggő szöveg alkotására képes. Megszólalása alkalmazkodik a vizsgán elvárható kommunikációs illemszabályokhoz.

Olvasásértés:

- A közérthető nyelven, hétköznapi témában írt összefüggő szöveg megértésének elősegítése.
- Önálló állásfoglalás létrehozásának elsajátíttatása.
- A lényeges és részinformációk megértése, elkülönítése.
- A tanuló képes a hétköznapi szövegekben a lényeges, és kevésbé fontos információk megértésére, azonosítására. A kapott információkat képes hasznosítani.
- Hosszabb szövegek esetén is képes az információ lehetőség szerinti gyors megkeresésére, illetve azok összefüggéseinek megtalálására a szöveg különböző részeinek segítségével.
- Ismerős témákban képes kiemelni a fontos gondolatokat hétköznapi és az írott és elektronikus sajtóból származó szövegek esetében is. Képes a tény és a vélemény elkülönítésére, a szöveg átfogó értelmezésére és értékelésére.
- Az ismeretlen szavak jelentését képes azonosítani az ismerős szövegkörnyezet vagy egyes szavak alapján.
- Az autentikus szövegek ismeretlen szavait képes megérteni a szövegkörnyezet segítségével.
- Az érettségi vizsga követelményeinek megfelelően képes alkalmazni a tanult szövegértési technikákat.

Íráskészség:

- Jártasság kialakítása összefüggő, tagolt szöveg létrehozására beás nyelven többféle műfajban, hétköznapi témában.

- Események, élmények, érzések tükrözésére való képessé tétel.
- Hatékony írásbeli kommunikáció elősegítése.
- Több írásbeli műfaj formai és tartalmi követelményeinek elsajátíttatása beás nyelven.
- A tanuló képes összefüggő szöveg megalkotására a tanult és az őt érdeklő témakörökben.
- Képes véleményét, gondolatait kifejezni a hétköznapi és az azon kívüli (egyszerűbb művészeti, társadalmi) témakörökben. Képes problémák felvetésére, megfogalmazására.
- Beás nyelvű nyomtatványok kitöltésére képes.
- Képes a vázlatkészítés alapvető technikáit alkalmazni, a vázlatot vizuális elemekkel gazdagítani, érthetőbbé tenni.
- Rövid olvasott vagy hallott szövegről írásbeli összefoglalást, tartalmi kivonatot tud készíteni.
- Írása tagolt, a megfelelő részek (bevezetés, tárgyalás, befejezés) formájukban és tartalmukban (az írásmű részeinek funkciói alapján) elkülönülnek.
- A tanuló ismeri és alkalmazza az alapvető szövegkohéziós eszközöket írásbeli megnyilatkozásaiban.
- Irányított fogalmazási feladat során a feladat utasításait követni képes, a kötött és a kreativitást igénylő részeket összefüggő szövegben képes egyesíteni.
- Írását képes ellenőrizni, tudatosan korrigálni tanult szempontok alapján.
- Hagyományos és elektronikus szövegeket (sms, e-mail, hivatalos levél) képes alkotni a formai követelmények betartásával.

Fejlesztendő attitűd:

- A tantárgy speciális fejlesztési céljának megfelelően a kisebbségi nyelvvel, illetve nyelvekkel kapcsolatos szemlélet kialakítása.
- Lehetővé kell tenni, hogy e korosztály megfelelő kritikai érzékkel helyes ítéletet tudjon alkotni.
- A beás nyelv kultúramegőrző szerepének fontossága kialakuljon.

- Az identitás meghatározásában betöltött szerepe megerősödjön.
- Helyes táplálkozási, étkezési szokások kialakítása.
- Egészséges életmód pozitív hatása életünkre, egészségtelen ételek visszaszorítása.

Készségek és képességek fejlesztés:

- A tanulók ismerjék a nemzetiségihez tartozó ételeket, az étkezési szokásokat normákat.
- Legyenek képesek írásban és szóban megnyilvánulni.
- Gyűjtsenek információt, szerezzenek ismereteket arról, hogy milyen ételek, ételreceptek vannak, elkészítési módjukról, a hagyományos ételekről, az egészséges étrend alapelveiről, illetve az újdonságokra legyenek nyitottak.
- Tudjanak véleményt alkotni, érvelni, vitázni arról, hogy hogyan változott az ételek, étkezési szokások szerepe a mai társadalomban.
- Tudjanak tájékozódni a füzetben, tanórai jegyzetekben.
- Tanulási technikák fejlesztése.
- Együttműködési készségek fejlesztése.
- Memória, vizuális memória fejlesztése.
- Digitális kompetencia fejlesztése.
- Tanulói munkák értékelése, önértékelés, mások munkáinak megismerése, értékelése.

- A szövegértés, szövegalkotás fejlesztése, a másodlagos jelentés és szövegkohézió terén való jártasság fejlesztése.
- Beszédkészség: A tanuló felkészítése a mindennapi élet beszédtemáival kapcsolatos kommunikáció megértésére és az abba való bekapcsolódásra. A kommunikatív kompetencia fejlesztése hétköznapi és attól eltérő szituációkban (pl. étteremben- párbeszéd alkotása).
- Hallásértés: extenzív és intenzív hallásértés fejlesztése, a középszintű érettségi feladattípusaihoz stratégia kialakítása. (igaz, hamis, helyes válasz kiválasztása, egyszerű rövid válaszos)
- Olvasásértés: A közérthető nyelven, hétköznapi témában írt összefüggő szöveg megértésének elősegítése. Önálló állásfoglalás létrehozásának elsajátíttatása. A lényeges és részinformációk megértése, elkülönítése.
- Íráskészség: Jártasság kialakítása összefüggő, tagolt szöveg létrehozására beás nyelven többféle műfajban, hétköznapi témában. Események, élmények, érzések tükrözésére való képessé tétel. Hatékony írásbeli kommunikáció elősegítése. Rövidebb és hosszabb terjedelmű szöveg létrehozása (képleírás, irányított fogalmazás)

Tanítandó ismeretek:

- Nyelvhelyesség (meglévő ismeretek): alaktan, morféma, szófajok, főnév, főnévragozás, melléknév, ige, irányok, birtoklás kifejezése .
- Szókincs bővítése.
- Udvariassági formák.
- Nyelvi norma.
- Képleírás, párbeszéd.
- Szövegértés, szövegalkotás, irányított fogalmazás.

Elérendő nyelvi szint:

-A2-es nyelvi szintről elmozdulás B1-es nyelvi szintre.

A tanulási-tanítási egység helye az éves fejlesztési folyamatban:

Előzményei: Személyes élmény elmesélése: jelen és múlt, egy elmúlt esemény elbeszélése, a hét eseménye – aktuális történések alapján (15 óra)

Témakör: Életmód: napirend, időbeosztás, egészséges életmód (9 óra)

Tantárgyi kapcsolatok: magyar nyelv és irodalom, roma/cigány nemzetiségi népismeret, informatika

Osztály: 11. osztály, heti 5 óra

Felhasznált források:

Kerettanterv: https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat/nemzetisegi_nevelas_oktatas_kerettantervei/cigany_beas_romani,
letöltés: 2022. 09. 11

Érettségi követelmények: https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/erettsegi/vizsgakovetelmenyek2017/elo_idegen_nyelv_vk.pdf
letöltés ideje: 2022. 09. 11

Tankönyv: Orsós Anna: Beás nyelvkönyv, Pă lyimbă băjásilor. Kaposvár, 2010, letölthető:

http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/beas_nyelvkonyv/a_bes_nyelv_hangtana.html

[letöltés ideje: 2022. 09. 11.](#)

Orsós Anna: Beás-magyar kézisótár. Vorbé dă băjas. Kaposvár: Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola, 2010

Orsós Anna: Magyar-beás kézisótár. Vorbé dă băjas. Kaposvár: Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola, 2010

Orsós Anna: Beás- magyar igestótár, Gandhi Közalapítványi Gimnázium és Kollégium, Pécs, 2002

Pálmáiné Orsós Anna: Felkészülési segédanyag a profex nyelvvizsgaközpont beás nyelvi vizsgájához, PTE BTK NTI, Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs, 2005

Internetes programok: redmenta.com, wordwall. net, wordart.com

Dátum: 2024. 10. 10.

Ór a	A téma órákra bontása	Didaktikai feladatok	Fejlesztési területek (attitűdök, készségek, képességek	Ismeretanyag (fogalmak, szabályok stb.)	Módszerek, munkaformák	Szemléltetés, eszközök	Megjegyzés
1.	Az ételek és étkezés.	Ráhangolódó óra Előzetes ismeretek mozgósítása Motiválás Érthetőség, szemléletesség, tartósság Megerősítés, már tanult ismeretek felidézése Szövegalkotás	Beszédkésztség Beszédértés Olvasásértés Íráskésztség Hallásértés fejlesztése Szövegkohézió, irányított fogalmazás	Szókincs bővítés, Mondatalkotás, Képleírás Jelen és múlt idő	Frontális munkaforma Egyéni és párosmunka Csoportmunka IKT alapú és kooperatív tanulásszervezé s	IKT eszközök: projektor, laptop, tablet feladatlap, tanulói füzet, tábla, keresztretjtvény, wordwall	Egy leíró jellegű, folyamatos, összefüggő szövege alkotása. Óraterv I.
2.	Az ételek és étkezés	Párbeszéd alkotása- szerepjátékok Ételrendelés az étteremben Étlap készítése. Új ismeretet	Beszédkésztség Olvasásértés Íráskésztség Hallásértés fejlesztése Írásbeli és szóbeli kommunikáció fejlesztése	Szókincs bővítés Udvariassági forma Másodlagos jelentés Nyelvi norma Nyelvhelyességi ismeretek	Egyéni munka Csoport munka Frontális munka Szókereső	IKT eszközök: projektor, laptop Feladatlap Tanulói füzet Szókereső	A megadott szituációban (étteremben, ételrendelés) párbeszéd alkotása írásban, majd szóban. Étlap tervezése,

Ór a	A téma órákra bontása	Didaktikai feladatok	Fejlesztési területek (attitűdök, készségek, képességek	Ismeretanyag (fogalmak, szabályok stb.)	Módszerek, munkaformák	Szemléltetés, eszközök	Megjegyzés
		feldolgozó és rendszerező óra reflektálás az előzetes ismeretekre, vázlatkészítés, már tanult ismeretek felidézése, elsajátított ismeretek mélyítése, ellenőrzés	Kreativitás Ok-okozati összefüggések felismerése				plakát készítése megadott szempontok alapján. Óraterv II.
3.	A pap és a tojások című olvasmány feldolgozása kooperatív együttműködésen alapuló tanulással	Új ismeretet feldolgozó és rendszerező óra Rögzítés Elmélyítés Előzetes ismeretek mozgósítása Szövegértés, Ellenőrzés Kritikai gondolkodás fejlesztése,	Beszédképesség Olvasásértés Írásképesség Hallásértés Problémamegöl- dás Információkezelé s Döntéshozás Ismeretek önálló szerzése feldolgozása, értelmezése, elemzése és értékelése	Szókincsbővítés Szövegkohézió Szövegfeldolgozás Szövegértés Másodlagos jelentés	Csoportmunka Idézetkártya Szakértői mozaik Villámkártya Szóforgó kooperatív tanulás	Olló, ragasztó, feladatlapok, A3 és A4 lapok, képek, filcek, csomagoló papír Füzet, Tábla Értékelőlapok	Szert tesznek a tanulók, olyan magatartásokra és képességekre, szociális képességekre, amelyek az együttműködést, a hatékony állampolgári létre való felkészülést segítik. Óraterv III.

Ór a	A téma órákra bontása	Didaktikai feladatok	Fejlesztési területek (attitűdök, képességek, képessegek	Ismeretanyag (fogalmak, szabályok stb.)	Módszerek, munkaformák	Szemléltetés, eszközök	Megjegyzés
		Együttműkö- dés					
4.	Érettségi típusú feladatok: olvasott szöveg értése és hallott szöveg	Ismétlő, gyakorló óra Előzetes ismeretek használata, gyakorlati alkalmazása, reflektálás az előzetes ismeretekre Értékelés	Beszédképesség Olvasásértés Írásképesség Hallásértés	Szókincsbővítés Jelen és múlt idejű igék Mondatalkotás	Egyéni munka Páros munka Frontális osztálymunka	IKT eszközök: projektor, fülhallgató, laptop, tablet Füzet, Tábla	Érettségi típusú feladatok gyakorlása: igaz-hamis, rövid kérdések, helyes válasz kiválasztása. Recept készítés. Óraterv IV.
5.	Helyes táplálkozási szokások napjainkban	Rendszerező óra Önkifejezési képesség Ok-okozati kapcsolatok feltárása Következtetések , érvek, tények	Beszédképesség Olvasásértés Írásképesség Hallásértés Önálló munka Kreativitás fejlesztése	Szövegtagolás, felépítés (bevezetés, tárgyalás, befejezés) Szövegösszefüggé s	Egyéni munka Frontális osztálymunka	Füzet Íróeszközök	A tanulók felhasználhatják mindazt a megszerzett információt, tudást, amelyet az ezt megelőző feladatsorozat

Ór a	A téma órákra bontása	Didaktikai feladatok	Fejlesztési területek (attitűdök, készségek, képességek	Ismeretanyag (fogalmak, szabályok stb.)	Módszerek, munkaformák	Szemléltetés, eszközök	Megjegyzés
		keresése Ismeretek összekapcsolása					megoldása során sajátítottak el.
6.	Receptgyűjtemén y készítése	Alkalmazó óra. Tanulói kutatás Önkifejezési készség Önértékelési készség Ellenőrzés Megbeszélés	Íráskészség fejlesztése Beszédkészség és olvasásértés Hallásértés kreativitás	Szövegtagolás felépítés összefüggés	Páros munka Frontális osztálymunka	Füzet Íróeszközök, IKT eszközök: projektor, laptop. tablet	Az eddig írt recept alapján (kenyér) receptek tanulmányozása és összegegyűjtése, majd receptek írása. Tanulói kutató munka
7.	Receptgyűjtemén y készítése	A téma összefoglalása rendszerzése Ellenőrző (értékelő) óra ellenőrzése, értékelése Ismeretek alkalmazása Reflektálás	Beszédkészség Olvasásértés Íráskészség Hallásértés fejlesztése IKT eszközhasználat Kritikai gondolkodás képességének fejlesztése Szövegalkotás fejlesztése	Az előző órák megtanult nyelvhelyességi, életmód témakörébe tartozó ismereteinek rendszerzése	Párosmunka Frontális osztálymunka	füzet, íróeszközök, IKT eszközök: tablet, projektor, laptop	Összefoglaló feladatok. IKT feladat: ppt készítése az eddig tanult ismeretek felhasználásával .

Ór a	A téma órákra bontása	Didaktikai feladatok	Fejlesztési területek (attitűdök, készségek, képességek	Ismeretanyag (fogalmak, szabályok stb.)	Módszerek, munkaformák	Szemléltetés, eszközök	Megjegyzés
			Logikus gondolkodás fejlesztése				
8. óra	Az egészséges életmód	Új ismeretet feldolgozó óra	Beszédképesség Olvasásértés Írásképesség Hallásértés Önálló munka Kreativitás fejlesztése	A helyes és a helytelen táplálkozás A testmozgás szerepe az egészség megőrzésében Testápolás	Csoportmunka	Tábla, füzet, tablet, szóforgó, csomagolópapír , filcek, zsírkréta, íróeszközök	Reklám plakát készítése különböző témákban.
9. óra	Összefoglalás	Tanult ismeretek rendszerezése	Beszédképesség Olvasásértés Írásképesség Hallásértés Információkezelé s Döntéshozás Ismeretek önálló szerzése, feldolgozása, értelmezése, elemzése és értékelése	Az előző órák megtanult nyelvhelyességi, életmód témakörébe tartozó ismereteinek rendszerezése	Frontális osztálymunka Egyéni munka	Füzet Tábla Tablet Feladatlapok	Tanult ismeretek összegzése, egy szövegértést tartalmazó feladatlappal, nyelvtani feladatokkal, redmenta feladattal.

Óraterv I.

Az ételek és étkezés.

Bevezető, új ismeretet feldolgozó óra

Előkészítés, tervezés, célok:

A téma előkészítésénél és tervezésénél figyelembe vettem a beás nyelv szókincs készletének szűk mozgásterét, ezért a legegyszerűbb és alap ételek összegyűjtését, bemutatását tűztem ki célul. Az óra anyaga érettségi témakör, a szóbeli vizsga (képleírás, önálló téma kifejtése) szerves részét képezi, ezért az érettségi vizsga céljait, követelmény rendszerét tartottam szem előtt. A kerettantervben meghatározott fejlesztési területek kerültek középpontba, mint a beszédértés, beszédképesség, olvasásértés, írásképesség fejlesztése. Törekedtem a tanmenetben is meghatározott célok követésére, mint a szókincsbővítés, mondat és szövegalkotás, nyelvhelyesség fejlesztésére. Figyelembe vettem a tanulói csoport nyelvi készségeit, képességeit és szociokulturális hátrányát, illetve az ebből fakadó nyelvi hátrányt is, amely a nyelvi és gondolati kifejezést is nagy mértékben hátráltatja. Fő célom a tanulási motiváció felébresztése, amely által egy interaktív tanítási és tanulási folyamat hozható létre. Az óraterv menetétől nem tértem el és a választott munkaformákon sem változtattam.

Megvalósítás:

A ráhangolás fázisában az egyik célom az előző óra ismereteinek felidézése volt, amely szintén az írásbeli érettségi vizsga, a nyelvhelyesség rész központi témája, az ige. A feladat a kártyán szereplő szavakkal való mondatalkotás, amely az ige definíciójának gyakorlására alkalmas. Direkt módon választottam ki tanulókat, akik eleget tettek a tanári utasításnak. Az óra anyagának bevezetése, egy keresztretjtvényen keresztül történt, nem én árultam el, mi lesz az óra témája, hanem nekik kellett megdolgozniuk az információért. A tanulók szeretik a keresztretjtvényeket, a többi évfolyamon is használom, szívesen vesznek részt ilyen jellegű feladatokban. A motiváció felkeltése sikeresen teljesült. A jelentésteremtés fázisát

két részre osztottam: az egyik a témáról való közös gondolkodás, asszociációk társítása, szókincsbővítés, íráskészség fejlesztése, gondolkodás fejlesztése, a szövegalkotás megalapozása. Az óra további felépítése, az új ismeret alkalmazása, elemzése és rögzítése volt: egyik fő feladat; képleírás, mondataalkotás, leíró jellegű szövegalkotás. A másik központi feladat: rövid és összefüggő szöveg létrehozása a megadott szempontok szerint, egy irányított fogalmazás alkotása. Az ismeretek, tanultak gyakorlása és összefoglalása játékos formában történt csoportosító, párosító, hiányzó szöveg pótlása típusú feladatok által. A tanulói teljesítmény ellenőrzése és értékelése folyamatos volt, az óra végén a tanulók saját teljesítményüket értékelték a kilépő kártyák által, tehát megvalósult a szóbeli és írásbeli értékelés, illetve az önértékelés is.

Kompetenciák:

A tanóra a következő kompetenciák fejlesztését segíti:

- anyanyelvi kompetencia: olvasás, írás.;
- idegennyelvi kompetencia: olvasásértés, beszédkészség, íráskészség fejlesztése, hallás utáni értés.;
- digitális kompetencia: tablet használat, internet használat;
- hatékony, önálló tanulás: szövegértés, információk keresése, értelmezése.

A pedagógus neve: Baloghné Gyurgyovics Renáta

Műveltségi terület: Élő idegen nyelv

Tantárgy: Beás nemzetiségi nyelv és irodalom

Osztály: 11. osztály

Az óra témája: Az ételek és étkezés.

Az óra cél- és feladatrendszere: a fejlesztendő attitűd, készségek, képességek, a tanítandó ismeretek (fogalmak, szabályok stb.) és az elérendő fejlesztési szint, tudásszint megnevezése:

Az óra cél- és feladatrendszere: a fejlesztendő attitűd, készségek, képességek:

- Tájékozódás a füzetben, tanórai jegyzetekben.
- Tanulási technikák fejlesztése.
- Együttműködési készségek fejlesztése.
- Memória, vizuális memória fejlesztése.
- Nyelvtani és nyelvhelyességi készségek fejlesztése.
- Kommunikációs készségek fejlesztése.
- Beszédkészség, olvasásértés, hallásértés fejlesztése, íráskészség.

A tanítandó ismeretek (fogalmak, szabályok stb.): Udvariassági formák, másodlagos jelentés, nyelvi norma, érettségi témakör, képleírás. Szövegkohézió, irányított fogalmazás.

Elérendő fejlesztési szint, tudásszint megnevezése: Nyelvtani szerkezetek, A2 és B1 szint: - a tanuló megérti és helyesen használja az egyszerű szerkezeteket szóban és írásban, - ismerős helyzetekben elfogadható nyelvhelyességgel kommunikál, - az esetleg előforduló hibák és az érezhető anyanyelvi hatás ellenére érthetően fejezi ki gondolatait, kommunikációs szándékait.

Szókincs: A2 és B1: - a tanuló a megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon a legtöbb olyan témában, amely összefügg saját mindennapi életével, - jól tudja alkalmazni alapvető szókincsét, noha még előfordulhatnak nagyobb hibák, - a bonyolultabb gondolatokhoz, témákhoz nem mindig találja meg a legmegfelelőbb kifejezőeszközt.

Az óra didaktikai feladatai: ráhangolás, témakör bevezetése, új ismeretközlés, ismeretbővítés gyakorlás, visszacsatolás, megerősítés

Tantárgyi kapcsolatok: magyar nyelv és irodalom, roma/ cigány nemzetiségi népismeret

Felhasznált források (tankönyv, munkafüzet, feladat- és szöveggyűjtemény, digitális tananyag, online források, szakirodalom stb.):

Felhasznált források:

Kerettanterv: https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat/nemzetisegi_nevelas_oktatas_kerettantervei/cigany_beas_romani,
letöltés: 2022. 09. 11

Érettségi követelmények: https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/erettsegi/vizsgakövetelmények2017/elo_idegen_nyelv_vk.pdf
letöltés ideje: 2022. 09. 11

Tankönyv: Orsós Anna: Beás nyelvkönyv, Pă lyimbă băjásilor. Kaposvár, 2010, letölthető:

http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/beas_nyelvkonyv/a_bes_nyelv_hangtana.html

letöltés ideje: 2022. 09. 11.

Orsós Anna: Beás-magyar kézisótár. Vorbé dă băjás. Kaposvár: Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola, 2010

Orsós Anna: Magyar-beás kézisótár. Vorbé dă băjás. Kaposvár: Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola, 2010

Orsós Anna: Beás- magyar igeszótár, Gandhi Közalapítványi Gimnázium és Kollégium, Pécs, 2002

Pálmáiné Orsós Anna: Felkészülési segédanyag a profex nyelvvizsgaközpont beás nyelvi vizsgájához, PTE BTK NTI, Romológia és
Nevelésszociológia Tanszék, Pécs, 2005

Internetes programok: wordwall. net, wordart.com

Dátum: 2024. 10. 10.

Időkeret	Az óra menete	Módszerek	Munkaformák	Eszközök	Megjegyzés
3 perc	Ráhangolódás: tanultak felelevenítése szókérták segítségével. A jelen, és múlt	Megfigyelés Megbeszélés Ismétlés Ellenőrzés	Egyéni és frontális osztálymunka	Szókértya Füzet	Az ige definíciójának meghatározása kértán szereplő szavak által és mondatok alkotása:

Időkeret	Az óra menete	Módszerek	Munkaformák	Eszközök	Megjegyzés
	idejű igék ismétlése mondataalkotással.	Fogalmak alkalmazása Beszédértés, beszédképesség és nyelvhelyesség fejlesztése.			cselekvés (fásjé- csinál), történés (íngyácá- megfagy, jegesedik), létezés (jestyé- van). Szókártya 1. sz. mellékleten található meg.
5 perc	Keresztrejtvény: az óra témájának bevezetése. Célkitűzés: Az ételek és étkezés.	Aktivizálás Ismeretbővítés Megfigyelés Megbeszélés Beszédképesség és írásképesség fejlesztése.	Egyéni munka és frontális osztálymunka	Feladatlap Laptop Projektor	A tanulók nem készen kapják az információt az óra témájáról, meg kell dolgozniuk játékos formában érte. Keresztrejtvény 2.sz. mellékleten található meg
10 perc	Jelentésteremtés: Szavak gyűjtése és csoportosítása a megadott szempontok szerint: gyümölcsök, zöldségek, kész ételek. Cloud szófelhő készítése a szószerdet felhasználásával.	Előzetes ismeretek felidézése, az új ismeretek prezentálása. IKT, szókincs bővítés, írásképesség fejlesztése, gondolkodás fejlesztése, beszédértés.	Párosmunka, frontális munka	Füzet Tablet Laptop Projektor	Szófelhő 3. sz. mellékleten található meg. https://wordart.com/create

Időkeret	Az óra menete	Módszerek	Munkaformák	Eszközök	Megjegyzés
15 perc	A. feladat. Képleírás: 3 db kép, leíró jellegű bemutatása, mondatalkotások. B. feladat: Önálló téma kifejtése: a megadott szempontok és kérdések alapján, egyszerű és rövid szöveg alkotása. (10 mondat)	Az új ismeretek elemzése, alkalmazása, rögzítése. Esetleges hiányosságok, problémák, feltárása, pótlása. Megértés ellenőrzése. Íráskészség fejlesztése: mondatalkotás és szövegalkotás. Olvasásértés és íráskészség, nyelvhelyesség fejlesztése. Irányított fogalmazás.	Párosmunka Frontális munka	Füzet Laptop, Projektor Tábla Feladatlap	Érettségi témakör, a szóbeli tétellap felépítésének megismerése. Képek 4. sz. mellékleten találhatók meg. Feladatlap az önálló téma kifejtéséhez 5. sz. mellékleten található meg.
4 perc	Reflektálás: A tanult ismeretek gyakorlása, fogalomalkotás digitális feladat wordwall	Tanultak rendszerezése. Visszacsatolás Olvasásértés	Egyéni munka Frontális munka	Füzet, tablet, laptop, projektor	A füzetben kigyűjtött szavakat, új fogalmakat, ismereteket, a közös megbeszélés után, az ismeret

Időkeret	Az óra menete	Módszerek	Munkaformák	Eszközök	Megjegyzés
	segítségével, szavak és mondataalkotás.	Nyelvhelyesség Beszédkészség és hallásértés fejlesztése. Gondolkodás fejlesztése IKT Dicséret			elmélyítése céljából játékos formában dolgozzuk fel. Wordwall megtekinthető 6. sz. mellékleten.
3 perc	Értékelés: A tanulói teljesítmény értékelése, és önértékelés kilépőkártyával.	Megbeszélés Önértékelés Szóbeli és írásbeli értékelés. Dicséret	Frontális munka Egyéni munka	Kilépőkártya	A kilépő kártya megtekinthető 7. sz. mellékleten.

Melléklet:

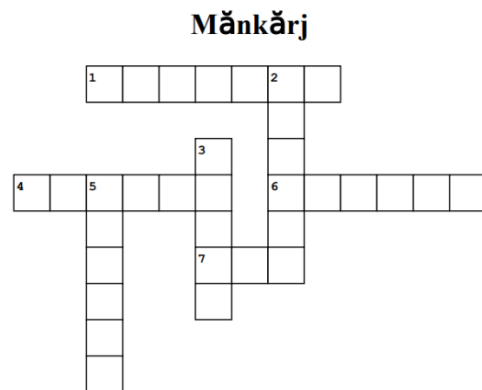
1. sz. melléklet: Szókártya (saját készítésű)

fásjé
fășje
o făkut

îngyăcă
îngyăce
o îngyăcăt

jestyé
ăjrá
o foszt

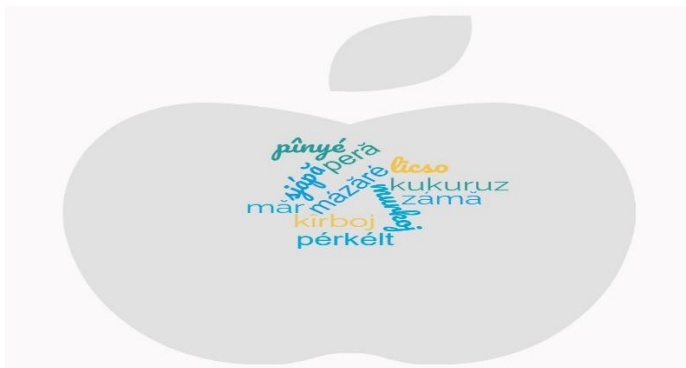
2. sz. melléklet: keresztrejtvény (saját készítésű)

Across
1. paprika
4. répa
6. túró
7. tyúk

Down
2. krumpli
3. hagyma
5. retek

3. sz. melléklet: szófelhő

4. sz. melléklet

A. kép

http://img.bekesmegye.com/2010/03/nagykep2_364_20100406141709_837.jpg letöltés ideje: 2022. 10. 10

B. kép: saját készítésű kép

C. kép

https://biztosdones.hu/assets/content/uploads/guides/ettermi-trukkok-tarsasag_sm.webp

letöltés ideje: 2022. 10. 10

5. sz. melléklet

Feladatlap

Téma: Mănkărij

- Sjë fel mănkărij kunosty? Sjë fel mănkărij mănînkă cîgâni?
- Sjë mănînsj, kînd nu jésty ákásză?
- Sjë mănînsj ku szuflyit bun? Sjë styij sză férbj?

6.sz.melléklet: wordwall

Párosító feladat

<https://wordwall.net/hu/resource/38486180/pam%C3%A9-zilts%C3%A9gurj-p%C3%A1ros%C3%ADt%C3%A1s> letöltés ideje: 2022. 10.10

Kvíz feladat

<https://wordwall.net/hu/resource/38486974/be%C3%A1s-nyelv/m%D3%91nk%D3%91rj-kv%C3%ADz>

[letöltés ideje 2022. 10. 10.](#)

7. sz. melléklet: saját készítésű értékelőlap

Tot styu.	1	2	3	4	5
Binyé m-ám szîmcît.	1	2	3	4	5
Binyé ám lukrát.	1	2	3	4	5

Óraterv II.

Ételek és étkezés.

Új ismeretet feldolgozó és rendszerező óra

Előkészítés, tervezés, célok:

Az óra célja a kommunikációs szándékok beépítése által egy párbeszéd alkotása, amely mind a négy alapkészség fejlesztésére alkalmas, továbbá célja a viselkedési normák elsajátíttatása, mint például üdvözlés, kérdés, rendelés, társalgás. Az óra másik célja a kutató munka, és tervezés. A produktum, plakát létrehozása által az önálló gondolkodás és kreativitás fejlesztése.

Megvalósítás:

Az előző óra témáját folytatva ismétlő, bevezető kérdéseket tettem fel a tanulóknak. (Sjé fel mǎnkǎrj kunosty? Sjé trébé szǎ mǎnînsj, szǎ fîj szǎnǎtosz?) Az ismétlés fázisa kulcsfontosságú, hiszen iskolánkban nem adunk házi feladatot, a tanórán kell az ismeretet megtanítom, az otthoni, önálló tanulást nélkülözve. Erre jó módszer a játékos, felfedeztető tanulás, mint például a szókereső tanulási technika, eszköz, amely felkelti az érdeklődésüket, és játszva tanulják meg a szavakat, bővül a szókincsük.

A csoport munka által a tanulók beszédkészsége is sokat fejlődik, amit az órán is alkalmaztam a jelentésteremtés fázisában. A csoport alakítása véletlenszerű volt, a tanulók színes lapcskák közül választottak, és az azonos színűt húzókat egy csoportba kerültek, 4 három fős csapat jött létre. Hamar megalakultak a csapatok, és jól együtt tudtak dolgozni. A feladatuk egy párbeszéd írása volt a tanári instrukciók és feladatlap alapján, majd minden csapatnak be kellett mutatnia, el kellett játszania a szituációt.

Következő feladat egy étlap elkészítése volt, amely a tanult ismeretek előhívását, mozgósítását és alkalmazását szolgálta. A tanulási folyamat állt egy tervező szakaszból, majd az étlap megvalósításából. A tanulók a tablet segítségével étlap mintákat tanulmányozhattak, amely segítségükre szolgált a tervezés során. Osztottam ki nekik filceket, zsírkrétát, ceruzákat, és A3-as lapot, csomagolópapírt, amelyen kivitelezni tudták a feladatot.

A kreativitásukra is nagy szükségük volt a plakát elkészítéséhez. Az óra végén a csapatok bemutatták az elkészült étlapokat, és megszavazták, kinek az éttermébe mennének el szívesen. Értélelőlap segítségével egymás munkáját értékelték. Ez arra is ösztökölte a csapatokat, hogy figyeljék és értelmezzék, értékeljék egymás munkáját, ne lankadjon a figyelmük. Szóban tanári értékelés is történt.

Kompetenciák:

A tanóra a következő kompetenciák fejlesztését segíti:

- idegennyelvi kompetencia: olvasásértés, beszédképesség, írásképeség fejlesztése, hallás utáni értés,
- hatékony, önálló tanulás (szövegértés, információk keresése, értelmezése)
- esztétikai-művészeti tudatosság (kép és szöveg egysége)
- digitális kompetencia (tablet használat, internethasználat)
- szociális kompetencia (csoport munka).

A pedagógus neve: Baloghné Gyurgyovics Renáta

Műveltségi terület: Élő idegen nyelv

Tantárgy: Beás nemzetiségi nyelv és irodalom

Osztály: 11. osztály

Az óra témája: Az ételek és étkezés

Az óra cél- és feladatrendszere: a fejlesztendő attitűd, készségek, képességek, a tanítandó ismeretek (fogalmak, szabályok stb.) és az elérendő fejlesztési szint, tudásszint megnevezése:

Az óra cél és feladatrendszere attitűdök, készségek, képességek:

- Tájékozódás a füzetben, tanórai jegyzetekben
- Tanulási technikák fejlesztése
- Együttműködési készségek fejlesztése
- Memória, vizuális memória fejlesztése
- Nyelvtani és nyelvhelyességi készségek fejlesztése
- Kommunikációs készségek fejlesztése
- Beszédkészség, olvasásértés, hallásértés fejlesztése, íráskészség.

Tanítandó ismeretek (fogalmak, szabályok stb.): Udvariassági formák, másodlagos jelentés, nyelvi norma, párbeszéd.

Az óra didaktikai feladatai: új ismeret közlése, gyakorlása és alkalmazása, ismeretbővítés.

Tantárgyi kapcsolatok: magyar nyelv és irodalom, roma/nemzetiségi népismeret, informatika

Felhasznált források (tankönyv, munkafüzet, feladat- és szöveggyűjtemény, digitális tananyag, online források, szakirodalom stb.):

- Kerettanterv:
https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/nemzetisegi_neveles_oktatas_kerettantervei/cigany_beas_romani, letöltés: 2022. 09. 11
- Érettségi követelmények: https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/erettsegi/vizsgakovetelmenyek2017/elo_idegen_nyelv_vk.pdf
letöltés ideje: 2022. 09. 11
- Tankönyv: Orsós Anna: Beás nyelvkönyv, Pă lyimbă băjasilor. Kaposvár, 2010, letölthető:
http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/beas_nyelvkonyv/a_bes_nyelv_hangtana.html
letöltés ideje: 2022. 09. 11.
- Orsós Anna: Beás-magyar kézisótár. Vorbé dă băjas. Kaposvár: Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola, 2010
- Orsós Anna: Magyar-beás kézisótár. Vorbé dă băjas. Kaposvár: Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola, 2010
- Orsós Anna: Beás- magyar igesótár, Gandhi Közalapítványi Gimnázium és Kollégium, Pécs, 2002

- Pálmáiné Orsós Anna: Felkészülési segédanyag a profex nyelvvizsgaközpont beás nyelvi vizsgájához, PTE BTK NTI, Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs, 2005
- Internetes programok: wordwall. net,

Dátum: 2024. 10. 11

Időkeret	Az óra menete	Módszerek	Munkaformák	Eszközök	Megjegyzés
3 perc	Ráhangelődés A. Bevezető szóbeli kérdések, amelyekre a tanulók válaszolnak. Kum jésty? (Hogy vagy?) Sje fel zuă-j? (Milyen nap van ma) Sje aj mănăkăt ásztăz? (Mit ettél ma?) Sje fel mănăkj kunosty? (Milyen ételeket ismersz?) Sje trébă szá mănînsj, szá fîj szănătosz? (Mit kell enned, hogy egészséged legyél?)	Tanári kérdések Megbeszélés Megfigyelés Beszédértés Beszédkésztség Halláértés	Frontális osztálymunka	Táblakép	Beszédkésztség és beszédértés fejlesztése irányított kérdésekkel, amely a szóbeli érettségi bevezető részének gyakorlását, illetve az előző óra ismétlését szolgálja.
5 perc	B. Az ételek, étkezés témával kapcsolatos szavak gyűjtése (sjăpă, murkoj, măr stb).	Aktivizálás, Megbeszélés Szókincsbővítés Olvasáértés Íráskésztség Beszédértés Ellenőrzés	Egyéni munka	Feladatlap: szókereső Tábla	A tanulók aktívan részt vesznek a játékos feladatban, motiváció, érdeklődés felkeltése a cél. 1. sz. mellékleten megtalálható a szókereső.
10 perc	Jelentésteremtés a. Rövid, két szereplőt megjelölő (pincér,	Irányított feladatvégzés Megbeszélés	Csoportmunka Frontális osztálymunka	Feladatlap Projektor Laptop	A tanulók a csoportok alkotásakor (színes lapok húzása, azonosok egy csoportba) fegyelmezetten viselkedtek,

Időkeret	Az óra menete	Módszerek	Munkaformák	Eszközök	Megjegyzés
	vendég), kommunikációs szándékot meghatározó szöveg alkotása, párbeszéd írása.	Szövegalkotás Fogalomalkotás Beszédkészség Beszédértés Nyelvhelyesség Hallásértés Ellenőrzés		Füzet Tábla	gyorsan, hatékony módon dolgoztak. A szöveg alkotása után a feladat megvalósítását bemutatták egymásnak a csoportok, eljátszották a szituációs játékot. 2. sz. mellékleten megtalálható a szituációs kártya.
20 perc	b. Étlap tervezése az eddig tanult kifejezések felhasználásával, interneten étlappminták keresése, majd plakát készítése.	Tervezés Kutatás Projekt Kreativitás Ellenőrzés Értékelés Íráskészség és beszédkészség fejlesztése Együttműködés Hallásértés	Csoportmunka Frontális osztálymunka	A3 lap, csomagolópapír, filc, zsírkréta, tixo Füzet Tábla	Füzetben tervezés, rajz készítése a csomagolópapíron, majd a csoportok kiragasztják, és mint egy kiállításon megnézik egymás munkáját.
7 perc	Reflektálás Plakátok értékelése szóban és írásban.	Hallásértés Beszédértés fejlesztése Véleményalkotás Kritikai gondolkodás Értékelés	Csoportmunka Frontális osztálymunka	Tábla Füzet Értékelőlapok	A csoportok értékelik egymást az értékelőlapok segítségével. 3. sz. mellékleten megtalálhatók az értékelőlapok.

Mellékletek:

1. sz. melléklet: szókereső

D	F	P	U	P	J	K	E	N	D
S	O	E	X	Á	P	U	F	S	W
J	M	J	T	R	E	K	E	Z	V
Á	U	F	V	Á	R	U	H	T	I
P	R	Q	U	D	Ä	R	Y	R	S
Ä	K	W	L	I	N	U	K	U	J
U	O	W	M	K	H	Z	S	G	N
I	J	V	Ä	Ä	I	S	M	U	Y
F	B	Q	R	M	U	J	J	R	Ä
F	I	V	A	R	Z	Ä	X	J	E

Megoldások

D	F	P	U	P	J	K	E	N	D
S	O	E	X	Á	P	U	F	S	W
J	M	J	T	R	E	K	E	Z	V
Á	U	F	V	Á	R	U	H	T	I
P	R	Q	U	D	Ä	R	Y	R	S
Ä	K	W	L	I	N	U	K	U	J
U	O	W	M	K	H	Z	S	G	N
I	J	V	Ä	Ä	I	S	M	U	Y
F	B	Q	R	M	U	J	J	R	Ä
F	I	V	A	R	Z	Ä	X	J	E

2. sz. melléklet: Instrukciók a feladat megoldásához

În  tterem viny  pinc ru l  gosty, k r   r m nk  s- r be sj v .  lyezsj -c, sjiny- j fi: pinc ru o gostyu.

A) D k  tu j sty pinc ru,  nr b -l p  gosty, sj- r be, sj- r m nk . Z -j, k  tr b  sz- styepty  p  m nk r , k   ku o trikut.  nr b -l, k- r m nk  sj v  o m j biny   sty pt .

B) D k  gostyu j sty, sjer  sj v  sz  m ninsj, s  sz  bej, s   nr b -l, kit  dob -c tr b  sz- sty pc, k  tr b  sz  ty  dusj hungyiv  p  dob .

3. sz. melléklet:  rt kel lap saját készítésű- Plakátok  rt kel se

Biny� o lukrát kupiji.	1	2	3	4	5
M�ndru-j plak�tu, pip�rosu d� m�nk�rj.	1	2	3	4	5
Mult m�nk�rj jestyé p� pip�ros d� m�nk�rj.	1	2	3	4	5
�s m�nk� l� j�j/jely�.	1	2	3	4	5

Óraterv III.

A pap és a tojások című olvasmány feldolgozása együttműködésen alapuló kooperatív tanulással

Új ismeretet feldolgozó és rendszerező óra

Előkészítés, tervezés, célok:

A kooperatív tanulási folyamat előkészítése, ráhangolódás:

A téma feldolgozása együttműködésen alapuló tanulással történik. A kooperatív tanulás során a tanulók 4-szer 4 fős kis csoportokban közösen tevékenykednek - közös problémamegoldáson, és értelmezésen dolgoznak. A csoportok alakítása direkt módon történt: az azonos kártyákat kapott tanulók egy csoportot alkotnak. Mind a négy csoport az általam kiosztott feladatcsomagját megkapja, amely az órai feladatok segédanyagát és eszközeit tartalmazza: ragasztó, 4 különböző színű filc, 4 db számozott boríték, a borítékok tartalma: kirakó, a mese szövege felosztva, villámkártyák és értékelő lapok. Osztottam ki még az órán A4-es lapot, A3-as lapot, csomagolópapírt. A csoporton belüli szerepkiosztás is direkt módon történt, a csoport alakításánál használt kártyák hátulján található a csoporton belüli szerepkör, amelyhez egy szín is tartozott: feladatfelelős (Sză-c ázsut?) piros (rosu), jegyző (Sjé szkrijény?) fekete (nyégru), időfelelős (Ávény máj răgáz/dobă?) zöld (vergyé), csendfelelős (Punyéc uretyé!) barna (bárnă). A közös vázlatot az A3-as lapon írták, 4 különböző színnel, amely alapján ellenőrizni tudtam, hogy mindenki egyenlő módon hozzáfér a feladathoz. Beásul csoportnevet adtak maguknak az ételek témakörén belül (sjepé (hagymák), szármé (töltött káposzta), pérkél (pörkölt), kîrnát (kolbász)), a csoportok megkülönböztetése érdekében.

Megvalósítás:

A ráhangolódás kirakó segítségével történt, a szöveghez kapcsolódó képet kaptak, azután a jóslás technikáját alkalmazva, a cím alapján a történetre következtettek. Óra végén visszatértünk a jóslás táblázathoz: Mit gondolsz, mi fog történni? (Sjé gîngyésty, sjé o fi?)

Mit olvastál, mi történt? (Sjë áj umărát, sjé o foszt?)

Jelentésteremtés: A csoportok szakértői mozaik által dolgozzák fel a szöveget az alábbi munkamegosztásban. Az új ismeretet tartalmazó szöveget 4 részre osztottam. A csoport minden tagja más-más szövegrészt kap. Mindenki egyénileg elolvassa a kapott szöveget. Csoportok felbontása, új szakértői csoportok alakítása: azonos számozásúak összeülnek, megbeszélik az elolvasottakat, és közösen lefordítják az adott szövegrészletet, a füzetbe leírják. Azután mindenki a csoportjába visszamegy, és megtanítja a saját feldolgozott anyagát, leírják a füzetbe a többi szövegrészletet is, idegen kifejezéseket, szavakat a szótárban is lejegyzetelik. Az elvégzett feladatok után folyamatos az értékelés, pontokat gyűjtenek a csoportok a jól elvégzett megoldások után. A tanítási-tanulási folyamat során a következő alkalmazott tanulási technika a villámkártya használata. A diákok a kártyalapok egyik oldalára kérdést írnak az olvasmánnyal kapcsolatosan beás nyelven, majd továbbadja csoporton belül és a mellette ülő válaszolja meg írásban, majd közösen ellenőrzik a megoldásokat. E feladat után is pont jár, ha jól együttműködtek. Ezután a villámkártyán szereplő kérdéseket leírják az A4-es lapra, mindenki a saját színével, és kibővítik igaz- hamis állításokkal, majd „megkínálják”, tovább küldik a másik csoportnak. Minden feladatra megadott időt kapnak, amelyet a táblára is felírtam. A csoportok az időt figyelembe véve, végeztek a feladatokkal és visszaküldték a megoldásokat a másik csoportnak. A csoportok egymás munkáját értékelik, a feladat ellenőrzésével.

A kooperatív tanulás folyamatában interaktív és reflektív tanulási technika alkalmazása kap szerepet. Tanulási technikák: szakértői mozaik, jóslás, villámkártya, jóslástáblázat, történetpiramis, értékelőlapok.

Reflektálás: Az óra végén a tanulócsoporthal közösen megbeszéljük a tanultakat, majd történetpiramist készítenek a csoportok önállóan a megadott szempontok szerint. Ezt a feladatot is közösen ellenőrizzük, majd értékeljük pontokkal. A jóslás táblázat kiegészítése az új információk birtokában. Az óra végén összeadjuk az összegyűjtött pontokat, és megnézzük, melyik csoport, hogyan teljesített.

A tanulási folyamat értékelése értékelő lapok által valósul meg a tanórán, hiszen a tanulócsoporthal az értékelőlapok segítségével értékelik egyéni és csoportos teljesítményüket, amelyeket elkértem a csoportoktól, hogy betekinthessek az értékelések által is a munkájukba.

Az együttműködésen alapuló tanulást (kooperatív) választottam, mert úgy gondolom, a módszer legnagyobb haszna, hogy a tanulási folyamatban a tanuló egyén aktív gondolkodással, alkotó módon és sokoldalú együttműködéssel jut el az új ismeretek megszerzéséhez, elsajátításához, miközben a kommunikációban a diákok közötti interakciók jutnak meghatározó szerephez. Szert tesznek, olyan magatartásokra és képességekre, szociális készségekre, amelyek az együttműködést, a hatékony állampolgári létre való felkészülést segítik. A közös munka során szinte észrevétlenül fejlődik kommunikációs képességük. Megtanulnak kérdezni, mondanivalójukat előadni, érvelni és vitázni, egymásra figyelni, értékelni önmaguk és saját munkájukat.

Tanulság:

A tanulók, ezt a tanulási formát szeretik, amikor dupla órám van szívesen alkalmazom, bár nagyon sok előkészületet és felkészülést igényel, de az egyik leghasznosabb módszernek tartom a kooperatív tanulást, hiszen a leghatékonyabban tudom fejleszteni a négy alapterületet (olvasás, beszéd, írás, hallás).

A pedagógus neve: Baloghné Gyurgyovics Renáta

Műveltségi terület: Élő idegen nyelv

Tantárgy: Beás nemzetiségi nyelv és irodalom

Osztály: 11.

Az óra témája: A pap és a tojások című olvasmány feldolgozása együttműködésen alapuló kooperatív tanulással

Az óra cél- és feladatrendszere: a fejlesztendő attitűd, készségek, képességek, a tanítandó ismeretek (fogalmak, szabályok stb.) és az elérendő fejlesztési szint, tudásszint megnevezése:

Az óra cél- és feladatrendszere:

- Tanulói munkák értékelése, önértékelés, mások munkáinak megismerése, értékelése
- Tájékozódás a füzetben, tanórai jegyzetekben
- Az otthoni tanulás elősegítése, gyakoroltatása
- Tanulási technikák fejlesztése
- Együttműködési készségek fejlesztése
- Memória, vizuális memória fejlesztése
- Nyelvtani és nyelvhelyességi készségek fejlesztése
- Kommunikációs készségek fejlesztése. beszédkészség és beszédértés
- Íráskészség, nyelvi közvetítő készség fejlesztése

Fejlesztendő attitűd, készségek, képességek:

- Különféle tanulási célok megvalósulása érdekében működő közösségek kialakítása
- Az önálló ismeretszerzési, ismeretfeldolgozási, döntési és értékelő képességek kialakítása, fejlesztése.
- Személyes tapasztalatokhoz juttatás az önálló tanulás folyamatáról.
- A saját megértési folyamatok egyre tudatosabb irányításának és ellenőrzésének kialakítása.
- Az empátia, tolerancia, és a szociális készségek fejlesztése.
- A tanuló egyén aktív gondolkodással, alkotó módon és sokoldalú együttműködéssel való eljuttatása az új ismeretek megszerzéséhez, megértéséhez és felhasználásához .

A tanítandó ismeretek (fogalmak, szabályok): Szövegértés, az olvasmány műfaji (mese) formai és tartalmi követelményeinek elsajátíttatása beás nyelven, szövegkohézió, fordítástechnika, jegyzetkészítés.

Az óra didaktikai feladatai: Az értő olvasás fejlesztése az olvasásfolyamat tapasztalati megerősítésével. A beás nyelven írott szöveg magyar nyelvű fordítás készítése. Szókincs bővítése. Hatékonyan fejleszti a kritikai gondolkodást: problémamegoldás, információkezelés, döntéshozás, ismeretek önálló szerzése, feldolgozása, értelmezése, elemzése és értékelése.

Tantárgyi kapcsolatok: magyar nyelv és irodalom, roma/cigány népismeret, informatika

Felhasznált források:

- Kerettanterv:
https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat/nemzetisegi_nevelas_oktatas_kerettantervei/cigany_beas_romani, letöltés: 2022. 09. 11
- Érettségi követelmények: https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/erettsegi/vizsgakovetelmenyek2017/elo_idegen_nyelv_vk.pdf
letöltés ideje: 2022. 09. 11
- Tankönyv: Orsós Anna: Beás nyelvkönyv, Pă lyimbă băjásilor. Kaposvár, 2010, letölthető:
http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/beas_nyelvkonyv/a_bes_nyelv_hangtana.html
letöltés ideje: 2022. 09. 11.
- Orsós Anna: Beás-magyar kézisótár. Vorbé dă băjás. Kaposvár: Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola, 2010
- Orsós Anna: Magyar-beás kézisótár. Vorbé dă băjás. Kaposvár: Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola, 2010
- Orsós Anna: Beás- magyar igestótár, Gandhi Közalapítványi Gimnázium és Kollégium, Pécs, 2002
- Pálmáiné Orsós Anna: Felkészülési segédanyag a profex nyelvvizsgaközpont beás nyelvi vizsgájához, PTE BTK NTI, Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs, 2005

Dátum: 2024. 10. 12.

Időkeret	Az óra menete	Módszerek	Munkaformák	Eszközök	Megjegyzés
3 perc	Óra eleji szervezési feladatok Csoportalakítás	Megbeszélés Tanári magyarázat Megfigyelés	Frontális osztálymunka	Filcek Ragasztó Olló	A csoportalakítás direkt módon történt , azonos képeket húzó egy csoportba kerültek. Fontos momentuma a

Időkeret	Az óra menete	Módszerek	Munkaformák	Eszközök	Megjegyzés
	Eszközök kiosztása, szerepkörök meghatározása.			Boríték tartalma: kirakó, szöveg, villámkártya, értékelőlap Füzet Tábla	kooperatív tanulásnak a szerepkörök kiosztása: Bágá számá! (Csendfelelős) Szkrijé zsjosz! (Jegyző) Ávény rágáz? (Időfelelős) Sjé szá-c ázsut? (Feladatfelelős) 1. sz. mellékleten a képek megtalálhatóak.
7 perc	Ráhangolódás a. A csapatok nevet adnak maguknak, kritérium az ételek témakörében tanult szavak alkalmazása. b. Kirakó: Az olvasmányhoz kapcsolódó kép összerakása. c. Jóslástáblázat kitöltése: cím alapján az eseményekre való következtetés, „jóslás”.	Megfigyelés Aktivizálás Gondolkodás Koncentráció Beszédkészség Beszédértés Analizáció	Csoportmunka	Kirakó A3 lap Ragasztó Filcek Füzet	Az előző órán tanult ismeretek felelevenítése a névadással. Ki tudja hamarabb kirakni? A versenyhelyzet a motivációt erősíti, a tanulók hamar végeznek a feladattal, ezt figyelembe véve értékelem a csoportokat. A cím alapján előfeltevések megfogalmazása a történeésekről, jóslattáblázat készítése. Visszatérés az óra végén a feladatra hiányzó részek kitöltése. 2. sz. mellékleten a kirakó megtalálható. 3. sz. mellékleten a jóslástáblázat megtalálható.
15 perc	Jelentésteremtés Az új ismeretet tartalmazó szöveg feldolgozása kooperatív tanulással. A részekre osztott szöveg célnyelvről magyar nyelvre fordítása, a szöveg értése.	Új ismeret feldolgozása Olvasásértés Szövegértés Szövegalkotás Személyes felelősségvállalás, mások megértése	Csoportmunka	Szövegrészlet Füzet Szótár Tábla	Szöveget négy részre osztottam és a szöveg értése, fordítása szakértői mozaik technikával történt. Nyitottak a kooperatív munkára a tanulók, ezáltal több képességük és készségük fejlődik, így hatékonyabban tudunk haladni a tananyaggal is.

Időkeret	Az óra menete	Módszerek	Munkaformák	Eszközök	Megjegyzés
		Tolerancia Együttműködés			4. sz. mellékleten a szövegrészlet megtalálható.
3 perc	Villámkártya: A diákok a kártyalapok egyik oldalára kérdést, a másikkra a választ írják.	Beszédképesség és beszédértés fejlesztése Hallásértés fejlesztése Írásképeség fejlesztése	Párosmunka, Csoportmunka	Villámkártya filc, füzet, A3 lap Tábla Füzet	Csoportban belül egy-egy kártyája van mindenkinek, párokban dolgoznak, és ha megtanították egymásnak, akkor párcsere következik.
7 perc	A csapatok egymásnak feladatokat készítenek, és azt tovább küldik. majd megoldják, és kijavítják, értékelik.	Megbeszélés Magyarázat A tanultak alkalmazása Gondolkodási képesség Szövegértés Szövegalkotás	Csoportmunka	Filcek, A3 lap Füzet Tábla Szöveg Füzet A4 lap Filcek	A szöveg megértésének ellenőrzése feladat alkotással történt, amely igaz-hamis érettségi feladattípusokból állt. Az egyenlő hozzáférést biztosítva, a tanulók saját filcüket (színüket) használták, ezáltal nyomon követhető volt a tanulói munka.
5 perc	Reflektálás A tanultak rendszerezése, a szöveg megértésének ellenőrzése.	Beszédértés Beszédképesség Olvasásértés Írásképeség Hallásértés A tanultak alkalmazása	Csoportmunka	Füzet Íróeszközök Táblakép	Történetpiramis készítés a megadott szempontok szerint: Mit evett a pap? (egy szó) Főszereplők? (két szó) Helyszínek? (három szó), Esemény leírása! (4 kulcsszóval)

Időkeret	Az óra menete	Módszerek	Munkaformák	Eszközök	Megjegyzés
		Gondolkodási képesség			
5 perc	Értékelés: csoporton belüli munka ellenőrzése és értelmezése. Csoportműködésének feltárása.	Visszacsatolás Megerősítés Ellenőrzés Értékelés Önértékelés	Frontális és egyéni munka	Értékelőlapok	Írásbeli és szóbeli értékelés. A csoporton belüli együttműködés, kapcsolatok elemzése. 5. sz. mellékleten az értékelőlap megtalálható.

Melléklet:

1. sz. melléklet:

a. kép

<https://www.google.com/imgres?imgurl=https%3A%2F%2Fcleaneating.hu%2Fwp-content%2Fuploads%2F2017%2F02%2Fzoldsegek-es-gyumlcsok-szezonja.jpg&imgrefurl=https%3A%2F%2Fcleaneating.hu%2Fzoldsegek-gyumlcsok-szezonja%2F&tbnid=GDYCSJIFIT0cRM&vet=12ahUKEwj0If3ocD7AhUGmf0HHfVzCIwQMygAegUIARDBAQ..i&docid=DoOs8af4cUF1yM&w=815&h=466&q=z%C3%B6lds%C3%A9gek%20gy%C3%BCm%C3%B6lcs%C3%B6k&ved=2ahUKEwj0If3ocD7AhUGmf0HHfVzCIwQMygAegUIARDBAQ> letöltés ideje: 2022. 10. 11.

b, kép

<https://vitalitas-magazin.hu/wp-content/uploads/2022/09/zoldsegek-gyumolcsok-hatasa-betegsegmegelozes-0.png> letöltés ideje: 2022. 10. 11.

c.kép

<https://napidoktor.hu/wp-content/uploads/2014/02/z%C3%B6lds%C3%A9g-gy%C3%BCm%C3%B6lcs1000.jpg>

letöltés ideje: 2022. 10. 11.

d. kép

<https://tudatosvasarlo.hu/wp-content/uploads/vegyszer-gyumlcs-zoldseg.png> letöltés ideje: 2022. 10. 11.

2. sz. melléklet: Kirakó képe

<https://kavetunder.cafeblog.hu/files/k2014/12/pap.jpg> letöltés ideje: 2022. 10. 11.

3. sz. melléklet: Jóslástáblázat, saját készítésű

Sjé gîngyésty sjé o fî?	
Dá sjé gîngyésty ásztá?	
Sjé äjrá îñ puvestyé?	

4. sz. melléklet: Szövegrészletek

Első részlet:

Popá sî auălye

Ăjrá o popă, s-ăhăl áve o szlugă. On cîgănás ăjrá lá jél, on bájás. Álá fásje kutotu ákásză, lukrá.

Dă popă în tată zî umblă l-a kásză, ákulo mănăká reggeli, ebéd, vásjoră, mănăká tată zî. Auă mănăká. Lá tată mănăké mănăká on ou. Na, Damnyé me, pînsjé sz-o umplut lună dă zî má, trébé sză plătýáskă. Merzsjé sză sză igyizáskă ku omulă, hungyé mănăká tot, trébé sză plătýáskă. Na, o kizdilit sză szămălásză, kityé auă o mănăká, d-într-eje kityé puj-ár fi foszt, kityé găjiny, s-átun jără kityé auă. Átită j-o szămălit omu, dă n-ár fi foszt dăsztul totu vágyonu lu popi. Átită j-o szămălit áfără.

– Fu! – zîsjé. – Nu pot plătýi.

– Ápo dă nu poc plătýi, ty-oj jilinti szusz lá biroság. N-ápo ásztă-j ro mult!

S-apukát, ájd, o mérsz lá biroság, l-o jilintit szusz.

Második részlet:

Pă kic bányo o pusz áfără, sj-o mănăká. N-ápo ro mult o szămălit. Kityé găjiny ár fi foszt d-într-eje, māj kityé pujé, kityé auă. Na. Nu-jrá dăsztul vágyonu lu popi. Májká me! Na, elég az hozzá, o kăpătát idézés popá. Trébé sză mágă lá biroság. Hu, în bujé-j, în gînd, sj-o fásjé ku jél birosăgu áku má. Inkă l-o lat dă vestýé pă jél bájásulă, s-ějre lá jél szlugă-j.

Zîsjé:

– Á plébános ur – zîsjé –, á pă sjé tyé gîngýesty tu ásă ro? – zîsjé. – Tu ro în gînd jésty.

– Ej, lásă! – zîsjé. – Dă dă sjé sză-c szpun jo cijé?

– Dă nu, szpunýé-m, dádă c-oj styi ázsută pă báj!

– Ej!

– Szpunýé-m, plébános úr! Dádă sî jo oj styi sjévă sză-c ázsut!

Harmadik részlet

N-áku szá-ntarsjé lá jél, sí-j szpunyé.

– N-ápo styij, sjé, plébános ur! – cîgănásu zîsjé: – Sî jo mă duk ku tyinyé!

– Ej, dá sjé vij fásjé tu ákulo ku minyé lá biroság?

– Nu, jo mă duk ku tyinyé! – zîsjé. – Jo trébé sz-áhud, sjé c-or zîsjé cijé.

– Ej, bényé dă, hă vij!

Na, p-áje zî sz-or ápu kátu szá, sz-o gătát popá, dá sí cîgănásu. J-o dát popá kimésj, hă szá gátyé. Kînd or foszt gátá, or dát szá purnyáskă.

În hudvár or áflát ás-a-n dărab dă cîglă. Háp dă cîglă, o băgát-o cîgănásu-n szîn.

– Cîny-o ku mînă, hă nu kádă zsjosz cîglă!

Na, benyé, or ázsunsz lá biroság. Szpunyé biroságu jél kityé auă o măn kát, sí nu patyé plătyi. Dá cîgănásu sjé fásjé, tot îs bátyé tyéptu ku cîglă-je. Styij?!

Ehej, biroságu sj-o gîngyit, áhăsztá o plătyi, lá hăsztá-sz bányi. Ásá szá vigye cîglă-je în szînu-j, gîngye, kă bányi ákulo-sz. Dacskă!

Negyedik részlet

Odátă zîsjé cîgănăsu popi:

– Á kînd ony szfărsî mă? – zîsjé. – Jo lukru ám ákásză. Styij, sjé māj lukru ástyăptă pă minyé.

Făsje bírou:

– Á sjé fel lukru ástyăptă pă tyinyé?

– Na, – zîsjé –, ákulo-j bogrăntyá máré plyină dă gru, sză ferbé ákulo pă fok. – zîsjé. – Ony ázsunzsje ákásză, p-áje o számăn.

– Sje? – zîsjé. – Tu gruu-l férbj k-ánti, s-áj dă gînd sză-l száminy?

– Dă, ám dă gînd sză-l számăn. – zîsjé.

– Ej, – zîsjé – ásztă nu, d-înr-áje nu-j nyimiká. Gruu-l férnt nu krestyé.

– Ja, – zîsjé –, álă nu krestyé? Á auălye fertyé? D-înr-eje kityé puj ár fi foszt, sî kityé găjiny? – zîsjé cîgănăsu birouluj.

Hop! Átunsje sz-o gîngyit.

– Gyiriptátyé áj!

– N-ápo, tisztelt biro! – zîsjé. – Dă nu m-áj fi dát dă gyirépt, vézsj cîglăsztă – zîsjé –, k-asztă kăpu c-ás fi szpárt. Dádă dîn gruu-l férnt nu patyé fi nyimiká, átunsj nisj dîn auă fertyé nu-j nyimiká.

Ás-a-r vinyit ákásză, ás-a nyirit popă.

5. sz. melléklet: értékelő lap, saját készítésű

Ám lukrát ku toc.	1	2	3	4	5
Jo binyé ám lukrát.	1	2	3	4	5
Binyé m-ám szîmcît.	1	2	3	4	5
Ám băgăt számá lá héjelănc.	1	2	3	4	5

Óraterv IV.

Előkészítés, tervezés, célok:

A feladatok előkészítésénél törekedtem, olyan típusokban való gondolkodásban, amely az eddig tanultak ismételtesére, rendszerezésére alkalmasak. Az óra célja a tanult ismeretek megértése, alkalmazása. A tervezés középpontjában az érettségi típusú feladatok megoldása és gyakorlása állt.

Megvalósítás:

A beszédkésztséget fejlesztő irányított szóbeli kérdések után az ismeretek felidézése és rendszerezése következett egy grafikai gondolatszerző, pókhálóábra által. A tanulók ügyesen össze tudták gyűjteni az olvasmány főbb eseményeit, kulcsszavait. A jelentésteremtés fázisában redmenta feladatsor következett, amely még mindig a tanultak gyakorlását, és az olvasásértés fejlesztését szolgálta. A feladatlap tartalmazott igaz-hamis, párosító, tedd sorrendbe az eseményeket feladatokat. A következő didaktikai feladat az ismeretbővítés, amely érettségi feladatokból állt. Két részre osztottam: olvasott szöveg értéséből, amely szintén igaz-hamis állításokból tevődött össze. A szöveg a tojás jótékony hatását taglalja, amely a 2019-es középszintű írásbeli érettségi vizsgán is megjelent. Hallott szöveg értése következett, amely szintén szerepelt a 2018-as érettségi vizsgán, és a hallásértést fejlesztette. Itt a harmadik szöveget kellett meghallgatniuk, amely „feleletválasztás két válaszlehetőség közül” típusú feladattól állt. A szöveg az egészséges táplálkozás előnyeit taglalja. A tanulók önállóan dolgoztak, kaptak fülhallgatót is, hogy minél sikeresebben oldják meg a feladatokat, és biztosított legyen a teljes hozzáférés a feladathoz. Minden egyes részt közösen ellenőriztünk és megbeszéltünk. A következő feladat egy ételrecept létrehozása volt, a kenyér hozzávalóit és elkészítési módját kellett a füzetbe leírni, a minta alapján.

A reflektálás a receptek bemutatásával történt és pontokat gyűjthettek a jól elvégzett munkáért cserébe, amelyet a tanár értékékel szöben.

Kompetenciák:

A tanóra a következő kompetenciák fejlesztését segíti:

- idengennyelvi kommunikáció
- digitális
- hatékony, önálló tanulás

A pedagógus neve: Baloghné Gyurgyovics Renáta

Műveltségi terület: Élő idegen nyelv

Tantárgy: Beás nemzetiségi nyelv és irodalom

Osztály: 11. osztály

Az óra témája: Érettségi típusú feladatok: olvasott szöveg értése és hallott szöveg értése

Az óra cél- és feladatrendszere: a fejlesztendő attitűd, készségek, képességek, a tanítandó ismeretek (fogalmak, szabályok stb.) és az elérendő fejlesztési szint, tudásszint megnevezése:

Az óra cél- és feladatrendszere: készségek, képességek:

- Tájékozódás a füzetben, tanórai jegyzetekben
- Tanulási technikák fejlesztése
- Együttműködési készségek fejlesztése
- Memória, vizuális memória fejlesztése
- Nyelvtani és nyelvhelyességi készségek fejlesztése
- Kommunikációs készségek fejlesztése
- Beszédkészség, olvasásértés, hallásértés fejlesztése, íráskészség

- Kreatív gondolkodás, képzelet fejlesztése
- Figyelem, koncentráció, emlékezet fejlesztése

Fejlesztendő attitűd:

- Az önálló ismeretszerzési, ismeretfeldolgozási, döntési és értékelő képességek kialakítása, fejlesztése
- Személyes tapasztalatokhoz juttatás az önálló tanulás folyamatáról

A tanítandó ismeretek (fogalmak, szabályok stb.): értési céloknak megfelelő stratégiák, szövegkohézió, irányított fogalmazás, szókincs.

Elérendő fejlesztési szint, tudásszint megnevezése:

Nyelvtani szerkezetek. A2, B1 szint: - a tanuló megérti és helyesen használja az egyszerű szerkezeteket szóban és írásban, - ismerős helyzetekben elfogadható nyelvhelyességgel kommunikál, - az esetleg előforduló hibák és az érezhető anyanyelvi hatás ellenére érthetően fejezi ki gondolatait, kommunikációs szándékait.

Szókincs: A2, B1: - a tanuló a megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon a legtöbb olyan témában, amely összefügg saját mindennapi életével, - jól tudja alkalmazni alapvető szókincsét.

Az óra didaktikai feladatai: ismeretbővítés, gyakorlás, visszacsatolás, megerősítés.

Tantárgyi kapcsolatok: magyar nyelv és irodalom, roma/nemzetiségi népismeret

Felhasznált források (tankönyv, munkafüzet, feladat- és szöveggyűjtemény, digitális tananyag, online források, szakirodalom stb.):

- Kerettanterv:
https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat/nemzetisegi_nevelas_oktatas_kerettantervei/cigany_beas_romani, letöltés: 2022. 09. 11
- Érettségi követelmények: https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/erettsegi/vizsgakovetelmenyek2017/elo_idegen_nyelv_vk.pdf
letöltés ideje: 2022. 09. 11
- Tankönyv: Orsós Anna: Beás nyelvkönyv, Pă lyimbă băjásilor. Kaposvár, 2010, letölthető:
- http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/beas_nyelvkonyv/a_bes_nyelv_hangtana.html

- [letöltés ideje: 2022. 09. 11.](#)
- Orsós Anna: Beás-magyar kézisótár. Vorbé dā bājás. Kaposvár: Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola, 2010
- Orsós Anna: Magyar-beás kézisótár. Vorbé dā bājás. Kaposvár: Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola, 2010
- Orsós Anna: Beás- magyar igestótár, Gandhi Közalapítványi Gimnázium és Kollégium, Pécs, 2002
- Pálmainé Orsós Anna: Felkészülési segédanyag a profex nyelvvizsgaközpont beás nyelvi vizsgájához, PTE BTK NTI, Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs, 2005

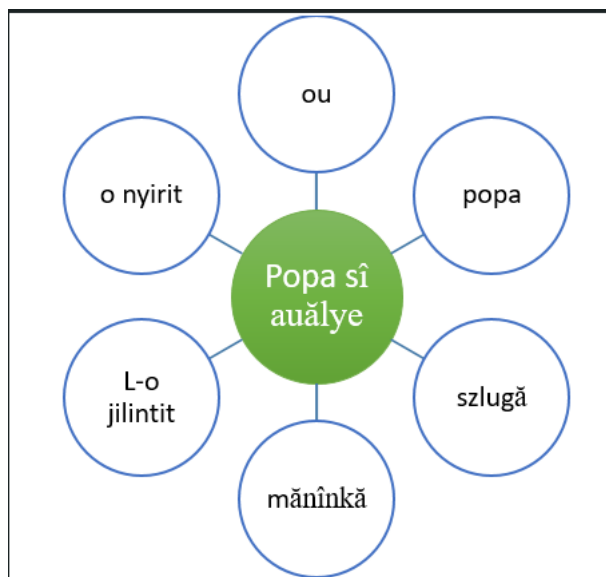
Dátum: 2024. 10. 13

Időkeret	Az óra menete	Módszerek	Munkaformák	Eszközök	Megjegyzés
3 perc	Ráhangolódás a. Ismeretek felelevenítése, tanári kérdésekre való válaszadás szóban, az előző órai olvasmány tartalmának összefoglalása. b. Az előző feladatot folytatva, írásban , gondolatszervezővel ismeretek előhívása , kulcsszavak megfogalmazása.	Tanári kérdések Megbeszélés Beszédkészség és beszédértés fejlesztése	Egyéni és frontális osztálymunka	Füzet, íróeszközök Tábla	Tanultak ismételése és rendszerezése pókhálóábra segítségével. Ez a technika a legegyszerűbb módon segít a szöveg tartalmának összefoglalására hívószakkal. 1. sz. mellékleten megtalálható a pókhálóábra.
10 perc	Jelentésteremtés: A pap és a tojások című olvasmány feldolgozása, értelmezése, szövegértési feladatsor megoldása IKT eszközön.	IKT tanulás Redmenta Szövegértés Gondolkodás fejlesztése Olvasásértés	Egyéni munka	Tablet, füzet, íróeszközök Tábla Projektor Laptop	Az előző órán csoportban feldolgozott szöveg egyénileg való gyakorlása IKT eszközön, az ismeretek ellenőrzése, és értékelése. 2. sz. mellékleten a redmenta megtalálható.

Időkeret	Az óra menete	Módszerek	Munkaformák	Eszközök	Megjegyzés
		Íráskészség Hallásértés Visszacstolás			
15 perc	Érettségi típusú feladatok megoldása, olvasott szöveg értése (igaz-hamis) és hallott szöveg (megoldás kiválasztása két lehetőség közül) értése.	Az ismeretek gyakorlása Olvasásértés fejlesztése Az intenzív hallásértés fejlesztése Beszédértés fejlesztése Megfigyelés Megbeszélés	Egyéni munka Frontális osztálymunka	Füzet, íróeszköz Feladatlap Tablet Fülhallgató	A tanulók zavartalan tanulási környezete biztosított, önállóan és egyénileg hallgatják meg a szöveget. A feladatokat közösen átbeszéljük és ellenőrizzük, értékeljük. 3. sz. mellékleten megtalálható az olvasott szövegértési feladat szövege 4. sz. mellékleten megtalálható az hallott szöveg értésének szövege
10 perc	Reflektálás Étel recept készítése a kenyér hozzátevőinek összegyűjtése és elkészítési módjának leírása. Rövid, összefüggő szöveg létrehozása.	Az ismeretek gyakorlása, és alkalmazása Gondolkodás fejlesztése Irányított gondolkodás Kreativitás fejlesztése	Páros munka	Tablet Laptop Projektor Füzet Szótár Tábla	A tanár mintát mutat a tanulóknak a receptírásra. A legjobban sikerült receptek bekerülnek az iskola újságba. 5. sz. mellékleten megtalálható a minta recept
7 perc	Az óra rövid, szóbeli értékelése: receptek bemutatása és értékelése.	Tanári dicséret Értékelés Beszédértés Beszédkészség Hallásértés	Frontális osztálymunka Páros munka	Füzet íróeszközök	A tanulók bemutatják az elkészült recepteket, a tanár szóban értékeli az elkészült feladatot.

Mellékletek:

1. sz. melléklet: Pókháló-ábra: saját készítésű

2. sz. melléklet: redmenta feladatlap, saját készítésű

https://redmenta.com/hu/solve?ks_id=71553269

 Redmenta Worksheet

Név, osztály:

Popásza aulye

Értékelés: ____/26 pont

1) Tedd a történetek alapján sorrendbe a mondatokat!

____/5 pont

- ☐ A beás is a pappal ment a bíróságra.
- ☐ A gazda feljelentette a papot.
- ☐ A pap minden étkezéshez evett egy tojást.
- ☐ Volt egyszer egy pap, akinek volt egy szolgája.
- ☐ A pap nyert a bíróságon.

2) Milyen származású a szolga?

____/1 pont

- ☐ beás ☐ német ☐ angol ☐ kínai

3) Mit kapott a pap a bíróságtól?

____/1 pont

- ☐ idézést ☐ büntetést ☐ meghívót ☐ jutalmat

4) Mit vitt magával a bíróságra a beás?

____/1 pont

- ☐ hegedűt ☐ pénzt ☐ téglát ☐ virágot

5) Döntsd el, hogy igazak vagy hamisak-e az alábbi állítások!

____/6 pont

Popásza aulye o szlugă, sjinye nu făsje nyimik (mimik).

☐ Igaz ☐ Hamis

Szlugă n sz n s-o băgăt c glă.

☐ Igaz ☐ Hamis

Popásza tată z lă o kăsă, o mănăst.

☐ Igaz ☐ Hamis

Szlugă ungur o foszt.

☐ Igaz ☐ Hamis

Szlugă j-o zsutătălu popásza nyireszkă lă birosăg.

☐ Igaz ☐ Hamis

Popásza plăt看itălu găzdi.

☐ Igaz ☐ Hamis

6) Sjë ávut popá?

____/1 pont

☐ Szlugă. ☐ Kukos.

7) Hungyé o mǎnkát popá?

____/1 pont

☐ Lá o kásză. ☐ Lá mǎmă.

8) Sjë o mǎnkát popá lá tată mǎnkărê?

____/1 pont

☐ Ou. ☐ Pugăcsê.

9) Sjë o kǎpătăt popá dă lá biroság?

____/1 pont

☐ Bány. ☐ Idézés.

10) Kit j-o számlit găzdă ăli popi?

____/1 pont

☐ Szláb. ☐ Mult. ☐ N-ăr fi foszt dăsztul totu vǎgyonu lu popi.

11) Sjinyê j-o ăzsutăt ălu popi sǎ nyireszkă?

____/1 pont

☐ Bǎjăsu. ☐ Mǎmă. ☐ Fătă. ☐ Kupilu.

12) Keresd meg a szavak jelentését!

____/6 pont

☐ ro mult ☐ sjê vij fǎsjê ☐ trébê sǎ plătyăszkă ☐ o lat dă vestyê ☐ sz-o umplut lună dă zî

☐ tată zî

mindennap nagyon sok észrevette mit fogsz csinálni eltelt egy hónap fizetnie kell

3. sz. melléklet:

Középszintű érettségi írásbeli feladatsor beás nyelvből, 2019. május

I. Umără-l pă șzevegusztă, sî szkrijé zsjosz (GY) dákă-j gyirépt, o szkrijé (N) dákă nu-j gyirépt, sjé zsjosz szkrijény. Unu (0) c-ărătăny!

Mulcînsj d-aje nu mănînkă ou, kă gîngyestyé într-on ou māj multă kalorijé aj, dăkit în ált. Mágá aminyi, kéré ku mănăkj szănătasjé sză fuglalkuzestyé, zîsjé, kă ásztă nu-j ásá.

Ou ro bun nyi-j, sî áku poc umără păntru sjé n-ár fi szlobod sză-l lăszăny áfără d-întri mănăkj. Dákă măninsj ou, ku szuflyitu-c māj în pucînyé rîndurj poc fi bityág, kă-c păzestyé szuflyitu.

Māj táré vij fi, sî tyéptu-c māj binyé sză păzestyé dă bityisugurj.

Māj multă putyeré vij áve dákă măninsj auă.

Māj repé tyé szăturj, sî nu c-o fi repé famé nisj átunsj, dákă dîn ou nu măninsj mult, kă inyimá-c k-on ou māj multă dobă lukră, dăkit ku mănăké áltă.

Sî pelye sî păru māj mîndru c-o fi, kă ou plyin aj dă vitamin B5.

Dákă aj dă gînd sză mîrsăvésty, c-ázsută ou, kă māj repé tyé szăturj, sî nu măninsj átit, kit aj szuktulit. Māj binyé c-o vinyi în fîré kutotu, dákă măninsj ou.

Păntru, kă māj multă putyeré-c dă, māj pucîn o fi în tyinyé dîn sjăcă.

Sî otyi-c māj buny sz-or fásjé. Aszălye-c sî gyinci téj māj táj or fi dă auă.

(Forrás <http://blogmania.hu/mikor-tojast-eszel-ezek-a-dolgok-tortennek-a-testeddel/> Letöltés ideje: 2017.02.01.

Beásra fordította: Orsós Anna)

GY= gyirépt
N= nu-j gyirépt

(0) *Mulcînsj áje gîngyestyé, kă ou plyin ăj dă kalorijé.*

- 1 Jestyé aminy, káré ku mănărkj szănătăsş sză fuglalkuzestyé.
- 2 Mulcînsj nu mănînkă ou.
- 3 Ou māj multă putyeré nyé dă sî repé nyé
szăturăny dă jél.
- 4 Otyi nu c-or fî māj buny, dákă auă măninsj.
- 5 C-ázsutyă kit māj repé sză-c gyej zsjosz kilávije.
- 6 Ou nu sztă multă dobă în inyimă-c.
- 7 Dákă ou măninsj, nisj sjácă nu ty-ápukă ásás repé.

0	1	2	3	4	5	6	7
GY							

https://dload-oktatas.educatio.hu/erettsegi/feladatok_2019tavasz_kozep/k_beas_19maj_fl.pdf, letöltés ideje: 2022.10.10.

4. számú melléklet

Középszintű érettségi írásbeli feladatsor beás nyelvből, 2018. május

III. Szévegu-l dă trijilye

Dîn szévegusztă vij styi, dă sjé s-o lăszăt on om cîgánkă.

Szfărsestyé mondaturilye! Káré gîngyesty, kă gyirépt ăj, tîrîjé-l alá!

C-ărătăny, kum ány gîngyit:

(0) O cîgánkă ...

A) ro o mărsăvit.

B) ro táré o bityizsjit.

17. Káré o kunastyé zîsjé, kă

A) sz-o áflăt ku sjinyivă, d-áje s-o lăszăt cîgănu.

B) sză szfăgye ku cîgănu-s, nu sză prisjipe.

18. Kînd mikă-jrá,

A) mult sză miskă, sî nu-jrá grásză.

B) má nisj átunsj nu-jrá fătă szupcîré.

19. Kînd sz-o-mmărităt,

A) tot firbe, sî mănkă.

B) n-ăve răgáz tévé sză vādă, kă tot lukrá.

20. Urtăsji-j tot,

A) îj zîsje, kă je s-ásă-j mîndră.

B) o musztră păntru kilávilye-s.

21. Odătă o gîngyit, kă s-o dă kilávilye zsjosz, kă,

A) cîgănu-j tot o pizskile.

B) o urtăkă-j táré o mărsăvit.

22. Kum sz-apukăt sză szlăbăszkă,

A) îh māj multyé rîndurj mănkă, dăkit māj îhti.

B) ku zîlyilye flămânze.

- 23.** Kum îj mirzsje zsjosz kilávilye
A) sî voje îj mirzsje.
B) sî māj mult sză miskă.
- 24.** Dăp-je sî ákásză,
A) áve dă gînd sză sză mistyé.
B) álmintrilye firbe, kă kînvă.
- 25.** Cîgánkásztă păstyî arékityé áj dă zîlyé
A) s-o-nvăcăt családú, kit māj szănătosz sză kustyé.
B) s-o szirizit o diplomă dîn fitness.

https://dload-oktatas.educatio.hu/erettsegi/feladatok_2018tavasz_kozep/k_beas_18maj_fl.pdf, letöltés ideje: 2022.10.10.

Hangzóanyag: https://dload-oktatas.educatio.hu/erettsegi/feladatok_2018tavasz_kozep/k_beas_18maj_fl.mp3, letöltés ideje: 2022.10.10.

5. sz. melléklet: Minta recept

Pînyé

Je on kilo dă făjină, sî puny-o pă kupájé. Fă ku mîná đîn făjină on kujb mik, bágă-n je ocără szaré, on pik dă éleszto sî apă. Dăp-áje ku mîná o răzmujésty, o lăcăsty, s-astyérzsij ku apă. Sz-o bázsij în tepsză ku făjină, dăp-áje-n ren sză sză kakă.

Forrás: http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/beas_nyelvkonyv/19_lecke.html, letöltés ideje: 2022.10.10.

IX.

Lakatos Szilvia

Romani nyelvóra

Óraterv

A pedagógus neve: Lakatos Szilvia

Műveltségi terület: Élő idegen nyelv

Tantárgy: Romani nyelv és irodalom

Osztály: 4. osztály

Az óra témája: Amaro trupo / Testünk

Az óra cél- és feladatrendszer: A fejlesztendő attitűd, készségek, képességek, a tanítandó ismeretek (fogalmak, szabályok stb.) és az elérendő fejlesztési szint, tudásszint megnevezése: idegen nyelvi kommunikációs készségek fejlesztése, kognitív képesség fejlesztése, olvasás és írás készség fejlesztése, az óra végére képes önállóan elmondani a testrészeket romani nyelven.

Az óra didaktikai feladatai: új ismeretek közlése, ráhangolódás, gyakorlás (az eddig tanult szavak ismétlése), ismeretbővítés (szókincsbővítés), érdeklődés felkeltése, érthetőség, differenciálás, fokozatosság (előzetes ismeretekre építve), rendszeresség (kis lépésekben haladni előre), házi feladat kijelölése, értékelés.

Tantárgyi kapcsolatok: természetismeret (testrészek)

Felhasznált források (tankönyv, munkafüzet, feladat- és szöveggyűjtemény, digitális tananyag, online források, szakirodalom stb.):

Rostás Csaba: Romani ginadyi anda shtarto klasszo, tankönyv, Oktatási Hivatal, Budapest, 2015.

[CT-7124 teljes.pdf](#) , (Utolsó hozzáférés: 2024. november 15.)

Rostás Csaba: Romani irka anda shtarto klasszo, munkafüzet, Oktatási Hivatal, Budapest, 2015.

https://www.tankonyvkatalogus.hu/storage/pdf/CT-7124_M_teljes.pdf, (Utolsó hozzáférés: 2024. november 15.)

A cigány népismeret, beás, romani nemzetiségi nevelés-oktatás kerettanterv:

https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/nemzetisegi_neveles_oktatas_kerettantervei/cigany_beas_romani, (Utolsó hozzáférés: 2024. november 10.)

Zene: Ternipe Együttes, Muros shavo, Kiki, <https://youtu.be/TZhk6VvTn0A?si=vCeoTGsvsQhQbXX1>, (Utolsó hozzáférés: 2024. november 15.)

Dátum: 2024. 11. 20.

Időkeret	Az óra menete	Nevelési-oktatási stratégia			Megjegyzések
		Módszerek	Tanulói munkaformák	Eszközök	
2'	A tanár köszönti a diákokat, előkészület az órára.		frontális munka	tankönyv, munkafüzet, füzet, toll, ceruza	https://www.tankonyvkatalogus.hu/storage/pdf/CT-7124_teljes.pdf https://www.tankonyvkatalogus.hu/storage/pdf/CT-7124_M_teljes.pdf
5'	Az eddig tanult szavak ismétlése zenével (a diákok körben állnak és kislabdát dobznak egymásnak, amikor a zene megáll, az a diák, akinél a kislabda van, válaszol a tanár kérdésére, ha nem tudja a választ, akkor kiesik a játékból.)	Ráhangolódás, korábbi anyag számonkérése (szókincs ismétlése).	csoportmunka	kislabda, zene laptop	https://youtu.be/TZhk6VvTn0A?si=vCeoTGsvsQhQbXX1
5'	Szófelhő készítése a testrészekből magyar nyelven.	Szófelhő készítése a testrészekről.	kiscsoportos munka	okostábla, laptop	

10'	A tankönyvben található új szavak kiszótárázása.	Új szókincs oktatása, a kiejtés közös és páros gyakorlása.	frontális munka, páros munka	tankönyv 42. oldal	CT-7124 _teljes.pdf https://www.tankonyvkatalogus.hu/storage/pdf/CT-7124_M_teljes.pdf Ha van SNI-s tanulóra, akkor nagyobb figyelmet kell ráfordítani.
10'	A munkafüzetben a 2-es feladat megoldása.	Feladatlap kitöltése, le kell írni a testrészek többesszámát.	egyéni munka	munkafüzet 36. oldal, 2. feladat	https://www.tankonyvkatalogus.hu/storage/pdf/CT-7124_M_teljes.pdf Ha van SNI-s tanulóra, akkor nagyobb figyelmet kell ráfordítani.
10'	Lerajzolom magam.	Rajz készítése önmagáról a füzetébe, majd a testrészek bejelölése a rajzon.	egyéni munka	füzet	
2-3'	Házi feladat, értékelés (tanár és diákok diákok).	Házi feladat, önértékelés, fejlesztés.	frontális és egyéni munka	házi feladat: Munkafüzet: 36. oldal, 1.és 3. feladat	1.sz. melléklet https://www.tankonyvkatalogus.hu/storage/pdf/CT-7124_M_teljes.pdf

1. sz. melléklet

Értékelés:

So gindis pa chaso?					
	zurales lasho	lasho	ok	nasul	zurales nasul
Cirde telal jekh numero	5	4	3	3	1

X.

Jakab Natália

Cigányok Európában

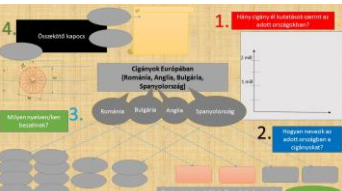
Óravázlat

Tanítási óra: Cigány népismeret	Készítette: Jakab Natália
Évfolyam: 7-8. évfolyam	
Témakör: Cigányok Európában	Az óra anyaga: új anyag feldolgozása
Az óra típusa: új ismeret	Módszer (ek): kooperatív csoportmunka, frontális munka
Taneszközök: saját szövegek, internetes források, ppt, gondolattérkép, trimino	Szemléltető eszközök: táblázat, statisztikai adatok, térképek, ábrák, színes filc, ragasztó

Célok: Európa cigányságáról alapvető információk elsajátítása. Létszámadatok, nyelv, elnevezés, összekötő kapocs

Helyzetelemzés, reflexió: Jelenleg kerettanterv nem áll rendelkezésre cigány népismeretből az AJKP évfolyamok részére. Az előkészítő osztályokban így főleg más tantárgyakhoz kapcsolódva dolgozunk fel egy-egy cigány népismerettel kapcsolatos témát. Különös figyelemmel a szövegértési, topográfiai, matematikai feladatokra.

Idő	Tevékenység,	Módszer, tartalom, instrukciók	Eszközök	Tantárgyi kapcsolódás	Reflexiók, tapasztalatok
5 perc	Ráhangolódás	Előzetes tudás felmérés – Hol élnek cigányok Európában – jelöld be a térképeden (önálló) Európai roma nők vagyok c. kisfilm alapján (youtube: https://www.youtube	térkép, filc (Melléklet 1.) ppt 1-2. dia https://btk.ptt.hu/hu/nevtud/elektronikus-tananyagok-romologia	történelem, földrajz	

		.com/watch?v=y3zhBvPn34o)	Cigányok Európában Cigányok Európában • „European roma nő vagyok” c. film megtekintése Mely országokban élnek cigányok Európában? • Mely országokban élnek ezen kívül szerinted? • Nézzétek meg a csoportban hány országot neveztek meg?		
10 perc	Mo-zaik: Diákok 4 fős csoportban dolgoznak, mindenki más – más szempont alapján gyűjti az adatokat	Feladat: Jegyző: Létszám Feladatfelelős: Elnevezés Eszközfelelős: beszélt nyelvek Időfigyelő: összekötő kapocs Minden diák saját kérdését/feladatát kell önállóan megválaszolja/elkészítenie Kérdések: 1. A térkép és a táblázat alapján nézd	ppt 3. dia lyukas gondolatérték (melléklet 2.), mindenkinek 1-1 db kivetítő szöveg (melléklet 3), csoportonként 1-1 csomag ppt 4. dia	ma- te- ma- tika , ma- gya- r nye- lv- és iro- da- lom , tör- té- ne- lem , ci-	jav aso- lt eln- eve- - zé- sek : Kál- ó cso- - por- t Zur- - koj

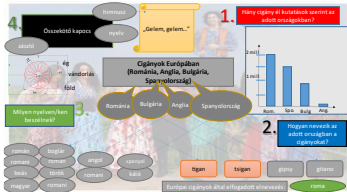

		3. Milyen nyelven beszélnek/beszélhetnek a romániai, angol, bolgár és olasz cigányok? 4. Mi köti össze az európai cigányságot? Milyen jelképek jelképezik az összetartozást. 1. Szöveg elolvasása – térkép elemzése • Táblázat – hány cigány él Eu-ban		

		diagram készítés, előre megadott országok alapján a lyukas gondolattérkép-be 2. Cigányok elnevezése az adott országban? tigan, gipsy, gitano, zigauner Románia (țigan) Anglia (gipsy) Spanyolország (gitano) Bolgár (zigansk) Mely szavakra vezethető vissza? Csoportosítás: görög atsziganos „törvényen szemben álló”, „kivülálló”, „érinthetetlen”)		

		egyip – egyiptomi (származás) 3. Milyen nyelven beszélnek az adott ország- ban a cigányok? Románia (țigan) – román, beás, romani/lovári, magyar Anglia (gipsy) – romani/lovári, angol Spanyolország (gitano) – káló (romani), spanyol Bolgár (ziganski) – romani, bolgár, török, román 4. Európai cigányságot összekötő		

		kapocs (nyelv, zászló, himnusz – 1971- London) nyelv zászló himnusz		
8 pe rc	Ellenőr- zés	Közös ellenőrzés Csoportonként kiválasztott személy válaszol a tanári kérdésre, majd a táblán is megjelenik a helyes megoldás. Válaszadók: Káló csoport – (jegyző) Zurkoja csoport – (feladatfelelős) Szünlák csoport – (eszközfelelős) Doja csoport – (időfigyelő)		

8 perc	Mozaik	Vázlat készítés Lyukas gondolattérkép elkészítése. Miután önállóan elkészítették a gondolattérkép 1-1 részét, elmondják egymásnak a tanultakat. Mindenki saját gondolattérképébe jegyzetel – füzetbe ragasztják.	ppt 6. dia		
5 perc	Levezetés	Zenefelismerés – játék – Melyik ország zenéjét halljuk? Ki lehet az előadó? - spanyol cig zene - szerb cig zene - magyar cig zene - francia cig zene - olasz cig zene - bulgár cig zene Táblázat: tipp - ellenőrzés	<u>zenék mp3-ban (ppt – Cigányok Európában 7. dia)</u> 1. zene <u>https://l.facebook.com/l.php?u=https%3A%2F%2Fwww.shazam.com%2Ftrack%2F134235307%2Fevlerinin-%25C3%25B6n%25C3%25BC-boyal%25C4%25B1-direk%3Freferrer%3Dshare%26fbclid%3DIwAR1Xkfl_4YkHFQ5bJbD0w3joEnRuQxhtVRiUJ05zgmEYlbAd5UUUjJbkOEg&h=AT1x1qJmTkQxxY4twf2wDE6UHjUtwufXQpOGvknMib6kdE8pnbj_nLBjF-c_cHbNdWtln_sSL3oVjh2DuLfQ7etDxVHO9h71H9Dh-FKsR0Q_Lf_LMjjizQQ6p_uWCbmebw</u> 2. zene		

			https://www.shazam.com/track/483228041/hai-ne-ne-ne?referrer=share&fbclid=IwAR1DVWPJeUxKR5xcGz8jKU7RyXIaSBWKUy8qDOiXZt2vozVH4904bEAqirw 3. zene https://www.youtube.com/watch?v=JJlzF0VScnk 4. zene https://www.shazam.com/track/11033130/pelno-me-sam?referrer=share&fbclid=IwAR3pSOBNgu2AmSLfmcj7ejNLCQ2gXmHZ9gU5gesuvtsuA1h2FKdojMrlYbg 5. zene https://l.facebook.com/l.php?u=https%3A%2F%2Fyoutube.com%2Fwatch%3Fv%3D3FQuHD-g2lU%26si%3D-y1BJ888GHmxOEZD%26fbclid%3DIwAR3q3EttpjC90DSF_kFcjmhSyZdzorEmoObEX4zwGknToMpMpePYmlnTxkg&h=AT1x1qJmTkQxxY4twf2wDE6UHjUtwufXQpOGvknMIb6kdE8pnbj_nLBjF-c_cHbNdWttln_sSL3oVjh2DuLfQ7etDxVHO9h71H9Dh-FKsR0Q_Lf_LMjjizQQ6p_uWCbmebw Táblázat (melléklet 4.)		
4 pe rc	Házi feladat	További négy európai ország feldolgozása: Feladat: minimum 5 diából álló ppt elkészítése a gondolattérkép	ppt 8. dia		

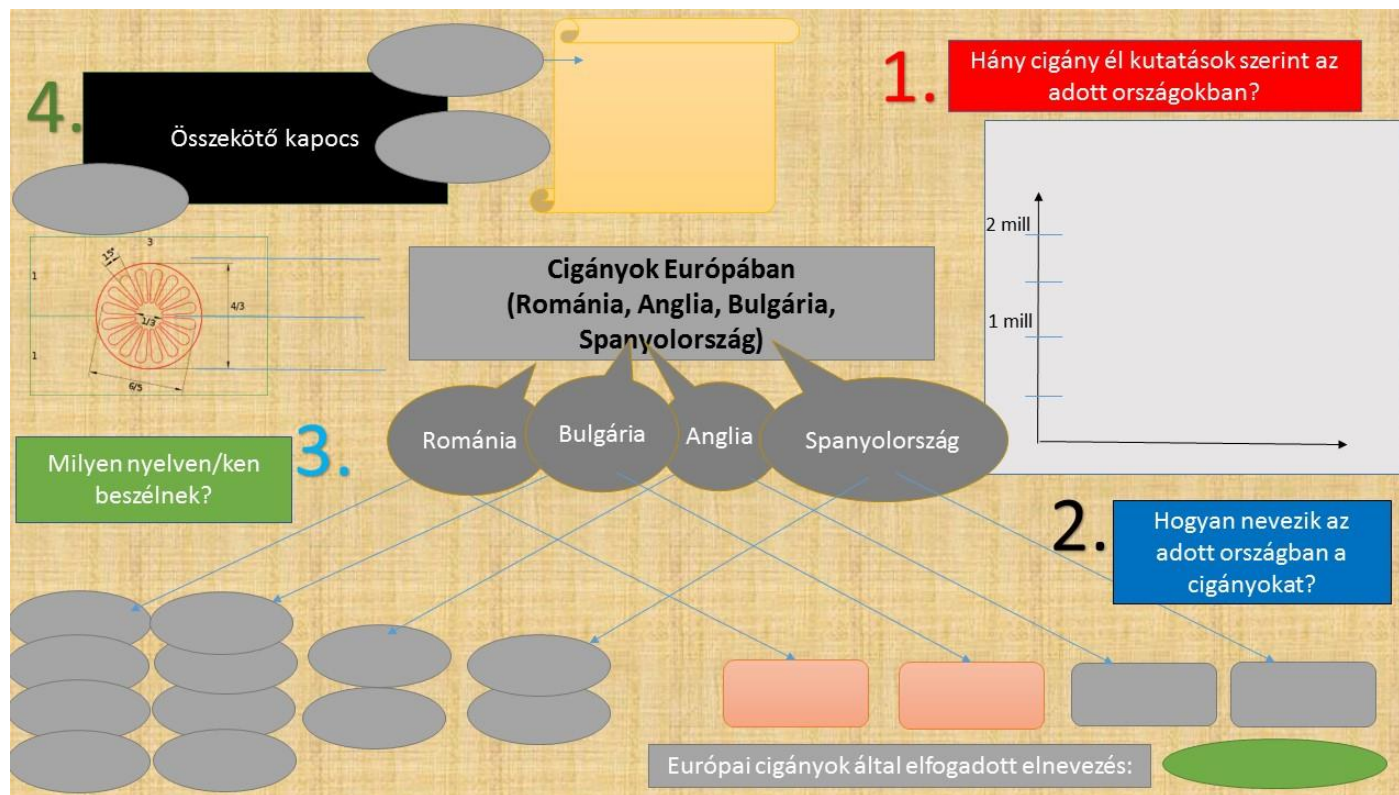
		szempontjainak segítségével. A ppt-ket következő órán be is kell mutatni.	Házi feladat • Finnország • Ausztria • Franciaország • Ukrajna • Oroszország Készítettek 5 diából álló ppt-t csoportonként, melyet a következő órán be is kell mutatni. A ppt-t a ma megbeszelt szempontok alapján készítették el. A feladat megoldásához internetes forrásokat kerestek.		
5 perc	Értékelés	Saját munka, csoport munka Azt tanultam, hogy.... Azt szeretném tudni, hogy....	értékelő lap (melléklet 5.) ppt 9. dia		

Mellékletek:

Európa országai

Lyukas gondolattérkép

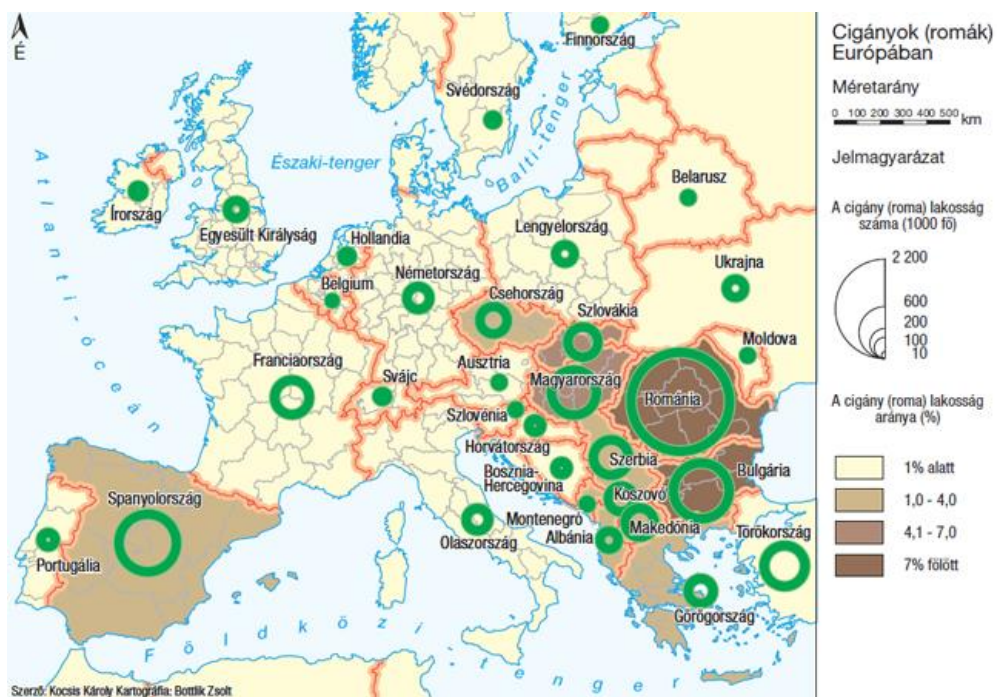
Mellékletek:

Tananyagot tartalmazó szöveg

A térképen: cigányok (romák) Európában

2012. szeptember 05., szerda (A földgömb)

A történeti tényezők és a helyi társadalmakban elfoglalt helyzetük miatt a cigányok statisztikai számbavétele sokszor csak erősen vitatható becsléssel adható meg. Ez leginkább sajátos identitásukkal, a többségi csoportokhoz való viszonyukkal, valamint nagyfokú vallási és nyelvi nyitottságukkal magyarázható.

A cigányság - amellet, hogy nem rendelkezik az európai térszerveződés formáival - vallásilag és nyelvileg is igen nyitott környezetére, ezért identitásában sem a vallás, sem a nyelv nem meghatározó tényező (ellentétben a Kárpát-Balkán térség népcsoportjainak többségétől).

Szórványban élnek, etnikai tömbjeik nehezen azonosíthatók, rendkívül változatos képet mutatnak. Szociokulturális kereteik jobbra eltérnek az Európában megszokottól: a legfőbb csoportképző tényező leginkább társadalmi és földrajzi perifériahelyzetük. Az európai nemzetté válás folyamataiba pedig csak nagyon nehezen vagy egyáltalán nem kapcsolód(t)nak be.

A romák többsége (egy becslések szerint 6,5 millió fő) Európában él. Túlnyomó részük (71%-uk) a Kárpát-Balkán régió lakója, ahol a térség legnagyobb lélekszámú kisebbségi csoportjaihoz tartoznak.

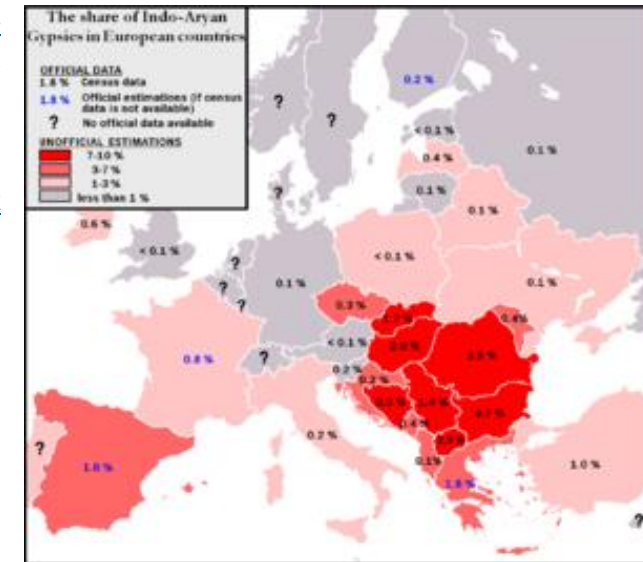
A Nyugat- és Dél-Európában élő, másfél millióra becsült roma a helyi lakosság csupán 0,4%-át teszi ki. Legnagyobb közösségeik Spanyolországban, Franciaországban és Görögországban élnek. Az Európa keleti felében fekvő egykori szocialista országokban viszont a lakosság majdnem 4%-a cigány (roma) származásúnak tekinthető. Ugyanakkor az itteni, 4,6 millióra becsült cigányság csupán ötöde jelenik meg a hivatalos népszámlálási statisztikákban! Míg Magyarországon, Szerbiában, vagy Bulgáriában 30-50%-uk vallja be egy népszámlálás során származását, Romániában csupán 7-8%-uk. Miközben a világ legnagyobb cigány közösségének hazája az ország (s arányuk is magasabb a térség államainak átlagánál). Románia mellett hazánkban, Bulgáriában és Szerbiában is igen jelentős a lélekszámuk, de a helyi lakosságon belüli arányuk Koszovóban és Makedóniában is magas.

A teljes cikket (Bottlik Zsolt: Cigányok, romák Európában. Földgömb, 2016/6.) megtalálhatja az alábbi linken:

https://evfm.elte.hu/media/f7/2e/7336b55d7652dda17f7bcee1853f9f6fea2d775fee13d517cc697d14fb3e/evfm_2012_5b_ciganyok_eu.pdf

Földrajzi elterjedésük és fő csoportjaik

A cigányok ma a világ számos részén megtalálhatók, de legnagyobb számban [Közép-Európában](#) és [Kelet-Európában](#) élnek. A cigányság becsült lélekszáma Európában 7–8,5 millió fő. 2001 körül a cigánynak minősíthetők száma a Kárpát-medencében 2,5 millió fő, akik közül 750.000 erdélyi, 800.000 magyarországi, 900.000 szlovákiai lakos. A fenti becslés alapján a cigányság a Kárpát-medence népességének közel 9%-át, a (magyarok, románok, szlovákok, horvátok után) ötödik legnépesebb etnikumát képezi. Egyes területeken már relatív, máshol abszolút többségbe is kerültek, ilyen területek szinte minden táján előfordulnak a [Kárpát-medencének](#). A [Felvidék](#) népességének 10-15%-át teszik ki a cigányok, ami a helyi [történelmi magyar közösség](#) létszámát meghaladja. [Erdélyben](#) is a 20%-os [magyar népességhez](#) hasonló arányban vannak jelen.

1. ábra: A cigány népesség százalékaránya az európai országokban

A legnagyobb lélekszámú cigány kisebbség a következő európai országokban található (becsült adatok):

Törökország : kb. 2,0-5,0 millió ^[7]	Macedónia : 240 000
Románia : 1,5-2,5 millió ^{[8][9]}	Csehország : 150-300 000
Spanyolország : 1,5 millió ^[10]	Olaszország : 130-160 000
Franciaország : 1,2-1,3 millió	Németország : 110 000
Magyarország : 0,5-1 millió	Oroszország : 180 000
Bulgária : kb. 850 000	Nagy-Britannia - Anglia: 90 000
Szlovákia : 550 000 ^[15]	Ukrajna : 50 000
Szerbia : 147 604	Bosznia-Hercegovina : 40-100 000
Görögország : 300 000	Koszovó : 40 000

Etnikai csoportjaik

A **cigány szó** valószínűleg a kis-ázsiai **Athingan** vagy **Acingan** névből ered. (görög az athinganus szó - eretnekek). A szó valamelyik balkáni nyelvből vagy pedig a **románból (țigan)** került a magyar nyelvbe. Ez a név Dél-kelet Európában, **Bulgáriában (tsigan)**, Olaszországban (zigano) és Portugáliában (cigano), **Spanyolországban (gitano)** terjedt el, Nyugaton és Északon más nevet kaptak a cigányok. **Angliában Gipsy-nek (Egyiptus-ból)**, Franciaországban boheme-nek (Csehországból kerültek oda), Hollandiában, Dániában és Svédországban Tatern-nek vagy Tatern-nek (tatárok) és Heidenen-nek (pogányok), Finnországban mustalainen-nek (fekete) nevezik őket.

A cigányok legfőbb etnikai csoportjai (más felfogás szerint különböző népek):

- [Gitanók](#) vagy kalók (spanyol cigányok) – [Spanyolország](#), [Portugália](#), Dél-[Franciaország](#), [Észak-Afrika](#)
- [Szintók](#) (mánusok, német cigányok) – [Nyugat-Európa](#), [Olaszország](#), [Közép-Európa](#), [Észak-Európa](#)
- [Jenisek](#) (a „vándorlók népe”, svájci cigányok) [Svájc](#) és [Nyugat-Európa](#)
- [Gábor-cigányok](#) (kalapos gáborok) [Erdély](#) és [Kelet-Európa](#)
- [Romnicselek](#) (brit cigányok) – [Egyesült Királyság](#), [Észak-Amerika](#)
- [Vlax cigányok](#) ("oláh-cigányok"): kelderások, lovárik, csurárik, macsvaják stb. – [Délkelet-Európa](#), [Kelet-Európa](#), Közép-Európa, [Amerikai Egyesült Államok](#)
- [Magyarcigányok](#) – Kárpát-medence
- [Beások](#) (rudárik) – Közép-Európa, [Brazília](#)
- [Arliják](#) (horahánók, török cigányok) – Délkelet-Európa, [Törökország](#)
- [Bosák](#) (örmény cigányok) – Törökország
- [Domok](#) (arab cigányok) – Észak-Afrika, [Közel-Kelet](#)
- [Lúrok](#) és [gorbatok](#) (iráni cigányok) – [Irán](#)
- Luli cigányok - Közép-Ázsia

2. ábra: A cigány etnikai csoportok Európában

Nyelv

A cigány nyelv, vagy romani nyelv az indoeurópai nyelvcsalád tagja, ezen belül a modern nyelvészet szerint az ind nyelvek középső csoportjába tartozik. **Az európai cigányság nyelvét tekintve rendkívül sokszínű.** Általánosságban elmondható, hogy beeszélik az **adott ország nyelvét**, ahol élnek, a **romanit** vagy **más cigány nyelvet** (pl. Magyarországon a **beás**, Spanyolországban a **káló** nyelvet), továbbá más az országban beszélt nyelveket is. Az egyes országok jellemzőik nagyon sokszínűek.

Bulgária

A cigányság szétszórtan él az egész országban, és mint letelepedett lakosság, a leggyakrabban a falvak vagy városok külterületein él kompakt tömbökben. A cigány lakosság hagyományos foglalkozásai a fémmegmunkálás, fa háztartási eszközök készítése, a „szolgáltató művészetek” (zene, tánc, állatok táncoltatása, jóslás), haszonállatokkal való kereskedelem (a leggyakrabban csempészet), húsfeldolgozás, de ugyanígy a koldulás és a lopás (ami különösen a khelderásokra és a lovárikra jellemző) is. **A romák/cigányok anyanyelve** bolgár földön a cigány (roma) dialektusok sokasága, a bolgár, a török, vagy a vlah (román) nyelv egyik dialektusa. Rendkívül sokszínű a cigány lakosság hagyományos kultúrája, szokásai és folklórja.¹

Románia

Ha a romákról vagy cigányokról beszélünk, nem egy egységes népességről szólunk. A „cigány” vagy „roma” gyűjtőnév alatt **számos csoport található**, amelyek rendkívül differenciáltak. Ezek a csoportok, amelyekből néhány tucat van Romániában a „nemzetség” (kazánkovács, kanalas, medvetáncoltató, selyem- árus, vontatók stb.) nevet viselik. A roma nemzetségek a közelmúltig élesen elkülönültek egymástól, könnyen fel lehetet őket ismerni és jellemezni. Minden nemzetségnek volt saját foglalkozása, ami különbözött a többiek mesterségétől. Majdnem minden nemzetségnek sajátos életmódja volt. A romák között nyelvi és vallási különbségek is voltak. Vannak **romani nyelvet** beszélők (cigány nyelv) – ennek is több nyelvjárása van –, **románul, beásul, magyarul, törökül** stb. beszélők.²

Anglia

A Nagy Britanniában élő cigányok nem rendelkeznek olyan értelemben elkülönült nyelvvel, mint a kelet-európai cigányok. Okely (1983) is beszámolt róla, hogy a cigányok Angliában mindig is interakcióban álltak a nem cigányokkal mesterségeik folytán így elkerülhetetlen volt

---

¹ <http://www.balkancenter.hu/pdf/blagoveszt.pdf>

² http://adatbank.transindex.ro/html/cim_pdf449.pdf

számukra az angol nyelv használata. Ezért lényegében az **angol nyelv számít a domináns** nyelvnek az angol cigányok körében is. A **romani** nyelv Nagy-Britanniában kétféle dialektusban fordul elő: az egyik a romnimos-nak nevezett nyelvjárás, melyet még Wales-ben beszélnek, a másik pedig az anglo-romany (Acton - Mundy 1999). Az anglo-romany nagyon kevert nyelv, lényegében néhány romani, de főképp angol szavak használatára épül, angol nyelvtani szabályoknak megfelelően.

Spanyolország

A spanyolországi romák hagyományosan kevert nyelve, a **romani szókinsű**, de spanyol nyelvtanú **káló** veszélyeztetett, de még menthetőnek tűnik.

A káló egy különleges nyelv, az Ibériai félsziget romái ugyanis máshogy őrizték meg nyelvüket, mint Európa többi cigánysága. Más helyeken vagy átvették a befogadó ország nyelvét – mint a romungrók Magyarországon –, vagy megőrizték ősi indiai eredetű nyelvüket, a romanit, aminek egyik változata a hazánkban is népszerű nyelvvizsganyelv, a lovári. A spanyolországi romák ezzel ellentétben egy keveréknnyelvet beszélnek, melynek szókinséje romani eredetű, de a nyelvtana teljesen spanyol.

Összekötő kapocs

A transznacionális cigány nemzetiség

A többségi társadalomba beilleszkedett cigány [értelmiség](#) tagjai közül világszerte, így [Magyarországon](#) is egyre többen fedezik fel maguknak újra csoportjuk ősi hagyományait és főleg a cigány nyelvet. Olyanok is elsajátítják, akik a családjuk körében nem beszélték. A **cigány nyelv** valamennyi cigány csoport egységének legfontosabb kifejezője. A nyelv alapján kialakulóban van a modern kornak megfelelő egységes cigány etnikai kultúra.

Az [1971](#)-es első Roma Világkongresszus fontos mérföldköve lett a határok felett álló közös cigány etnikum fejlődésének. A kongresszuson **zászlót** és **himnust** választottak. A kongresszus első ízben ismerte el hivatalosan a cigány nyelvet, megkezdték az egységes nyelv kialakítását, amely napjainkig tart.

Cigány zászló

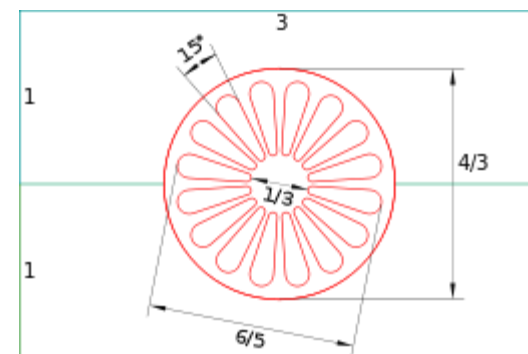
Az 1971-ben elfogadott cigány nemzeti zászló, közepén a [csakra](#), vagyis életkerék

A hivatalos cigány nemzeti zászló méretei

Már a nemzetközi cigány mozgalmak 1930-as évekbeli megindulásakor megfogalmazódott az igény egy saját zászló megalkotására, mely a mainál egyszerűbb volt, csupán a kék és zöld sávokból állt. A zászlónak azonban ez a korai formája nemzetközileg nem terjedt el. A ma is ismert zászló jóval később, a nemzetközi cigány mozgalmak újjáéledésével az 1971-es Első Roma Világkongresszuson született meg és került elfogadásra. Ekkor jelent meg a zászló közepén a kék és zöld sávokon a vörös kerék, indiai kifejezéssel élve a [csakra](#). A zászlónak ez az új formája gyorsan elterjedt világszerte.

A zászló [szimbolikájában](#) az alsó [zöld](#) sáv jelenti a földet, a [természetet](#), a konkrét adottságokat, a világi dolgokat. A felső [kék](#) sáv jelképezi az eget, a végtelent, a lehetőségeket, az isteni gondviselést. A [kerék](#) utalás konkrétan a vándorlásra, illetve általánosabban a világ változására.

A küllők száma a különböző ábrázolásokon változó: nyolc, tizenkettő vagy tizenhat.

- 8: [iránytűhöz](#) hasonló alakja utal a négy fő- és négy alégtájra, azaz "a szélrózsa minden irányára".
- 12: az év tizenkét hónapja, a [Zodiákus](#) tizenkét csillagképe.
- 16: India zászlajának tizenhat küllős csakrája, mely a [Dharmát](#), azaz az "Örök Törvényt" jelenti úgy is mint társadalmi- valamint természeti- illetve természet feletti, spirituális törvényt.

A kerék [vörös](#) színe utal egyfelől a felkelő és lenyugvó [Nap](#) vörös színére, ezáltal a napszakok változására, az idő múlására. Másfelől jelenti a [vér](#) vörös színét is, mely egyszerre jelképe az [életnek](#) - hiszen a test éltető nedve - és a [halálnak](#) - mint az ártatlan áldozatok oly sokszor kiontott vére.

A nemzetközi cigányság e zászlóval azt kívánja kifejezni, hogy területi széttagoltsága és kulturális sokszínűsége ellenére egységes nemzetnek tekinti magát. [Címert](#) viszont hivatalosan nem alkottak, ezzel is kifejezve azt, hogy nincs igényük egy adott területhez kötött cigány nemzetállam létrehozására, minden cigány ember annak az államnak az állampolgára, amelyben él.

Cigány himnusz

Opre roma, azaz a nemzetközi cigányhymusz

Az 1971-ben, [Londonban](#) tartott első Roma Világkongresszus a *Gélem, gélem* („Mentem, mentem”) kezdetű [műdalt](#) – a jugoszláviai [Žarko Jovanović](#) *romani* nyelven ([lovári nyelvjárásban](#)) írt szerzeményét – fogadta el a cigányság hivatalos [hymuszának](#). A dal gyorsan népszerűvé vált és gyakorlatilag folklorizálódott. Több szövegváltozata is kialakult, valamint dallamát is többféle stílusban, zenei megközelítésben adják elő. Szövegváltozatai nem csak a *romani nyelv* különböző dialektusaiban léteznek, hanem különböző nem cigány nyelveken is (például magyarul, szerbül, románul stb.) Ez utóbbiak általában nem fordítások, hanem önálló alkotások.

A magyarországi cigány himnuszról (*Zöld az erdő*) lásd a [Magyarországi cigányok](#) szócikket!

Jarko Jovanovics Jagdino: Gélem, gélem – cigány himnusz –

Gélem, gélem lungoné dromencá,
málágyilém báhtálé dromencá.
Háj, romálé, káhtár tumén ávén,
lé cáréná, báhtálé dromencá?
//Háj romálé, háj sáválé//

Mentem, mentem hosszú utakkal,
találkoztam boldog cigányokkal.
Hej, cigányok, honnan jöttök,
mely országból, milyen utakról?
//Hej cigányok, hej testvérek//

Vi mán szász ék bári fámilijá,
mudárgyálá é kályi légijá.
Áké vréme, ustyi, rom, ákáná,
té hutrásza, máj misto kérészá.
Ávén máncá, szá lumáké romá,
háj té phutrász lé románé dromá!
//Háj romálé, háj sáválé//

Nekem is volt nagy családom,
megülte a fekete légio.
Itt az idő, keljtek fel, cigányok,
jól tesszük, ha összefogunk.
Gyertek velem, világ cigányai,
nyissuk meg a cigányok útjait!
//Hej, cigányok, hej, testvérek//

The musical score is presented in four systems, each with a vocal line and a piano accompaniment. The lyrics are written below the notes. The first system includes the title and the first two lines of the Romani and Hungarian lyrics. The second system continues the lyrics. The third system includes the fourth line of the Romani lyrics and the fifth line of the Hungarian lyrics. The fourth system concludes the lyrics with the final line of the Hungarian lyrics.

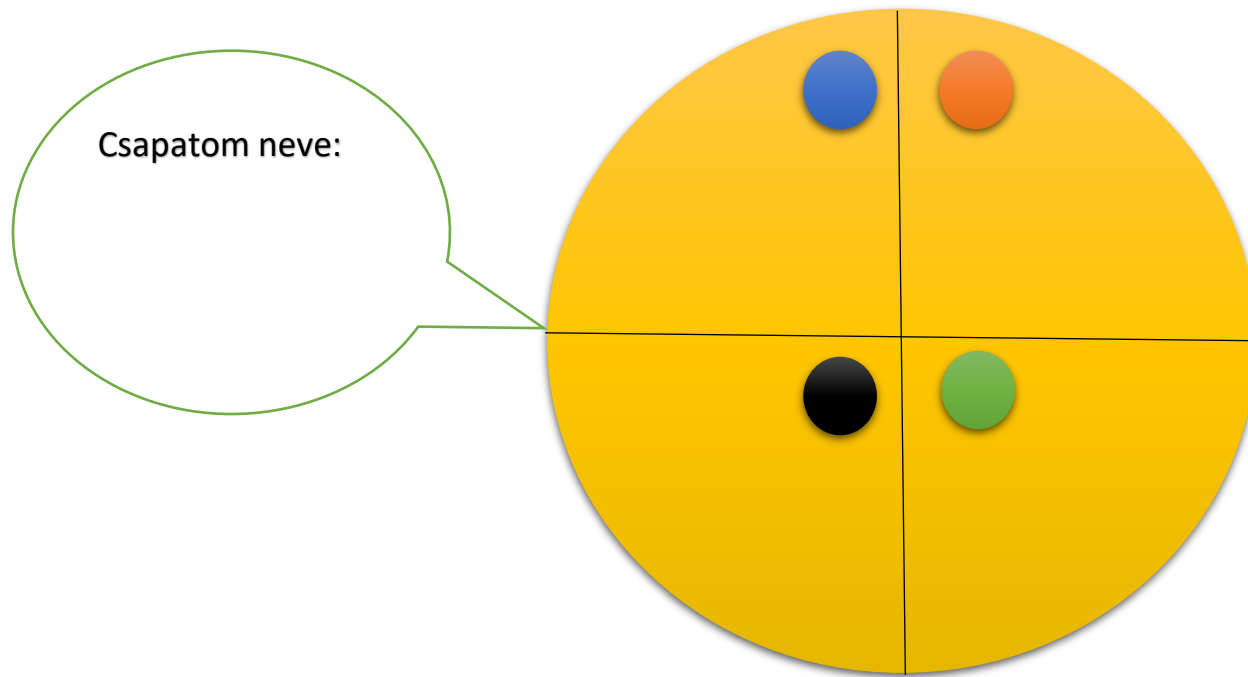
Mellékletek:

Zenefelismerés – táblázat

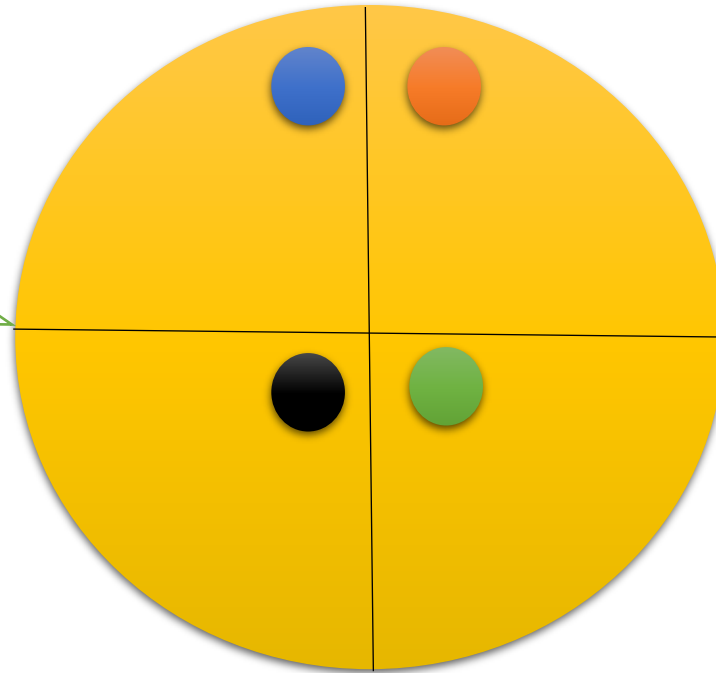
Sorszám	Ország
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	

Mellékletek:

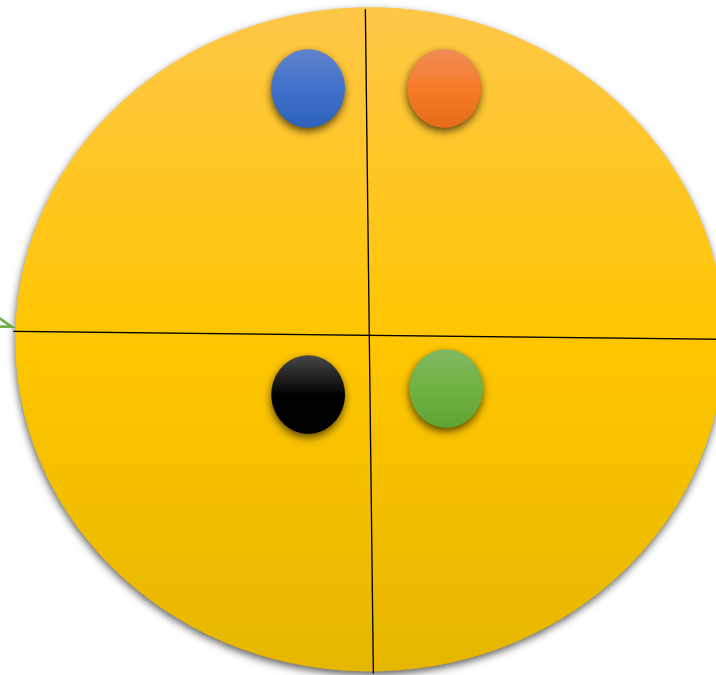
Értékelő lap

Csapatom neve:

Csapatom neve:

Csapatom neve:

